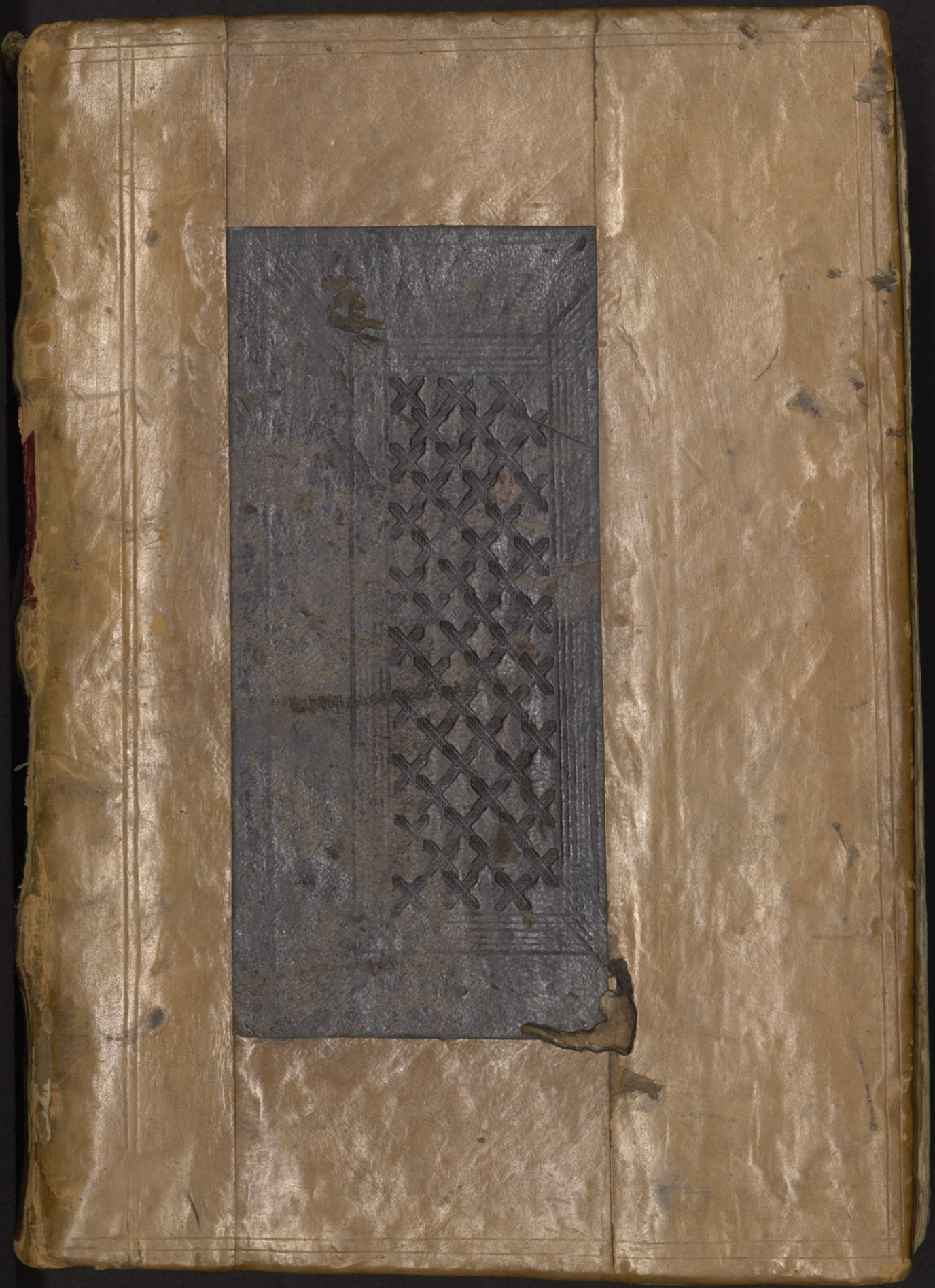
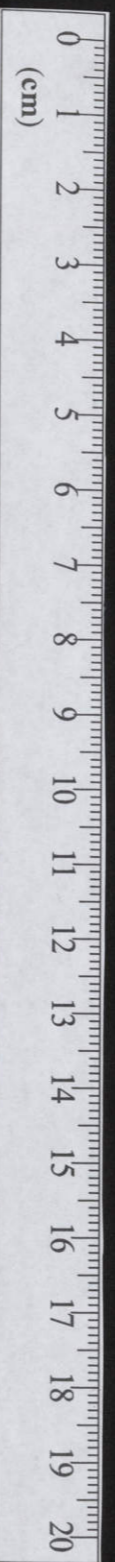

colorchecker CLASSIC

x-rite

ANTONII

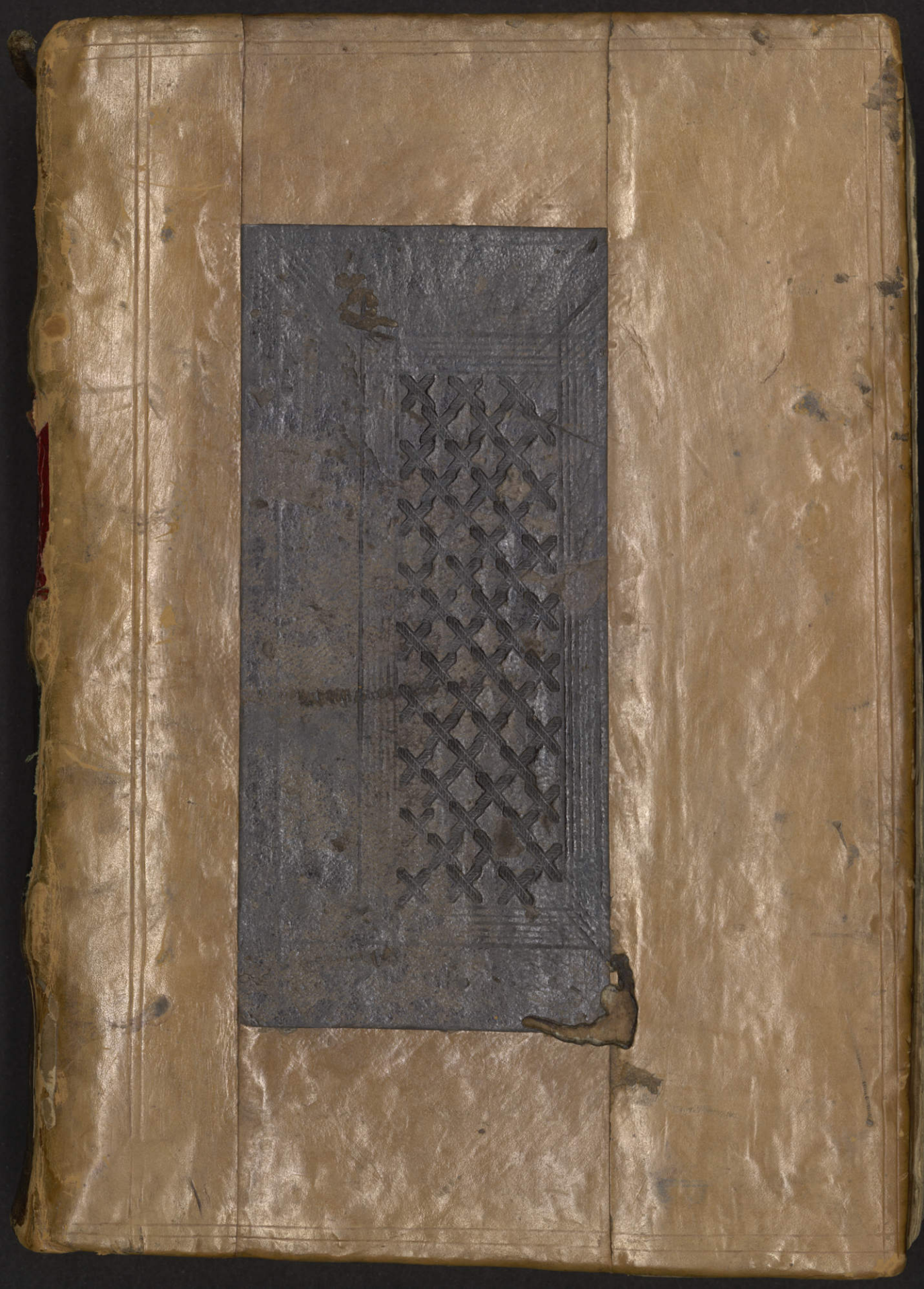
DE

INSTITUTIONE
CONFESSORUM

ROMÆ

1472

54

~~12326~~

Paris - Bibliothèque Nationale
Atelier de Restauration
Désinfection n° 2
Du 9 Février 1970

XVe siècle n° 54.

Cont. exemplaire contenant 130 feuillets.

214 =

14070.

~~12726.~~

*

Antonina de gessione n° 48.

Sto. Antonina de gessione n° 48.

Abbati interrogatio 96
 Aborsus qm sit horridu 30
 Absolutiois forme 112
 Absolutio ab excommunicatoe se pcedat 2
 Absolutioe no potes qd fanat 2
 Acta ia cu s'p'ibus et filiabus 41
 Adulatio qn sit mortale 62
 Aduocatoz interrogatio 16
 Ambitio mltiplex 61
 Admiratio quale pctm 26
 Animaliu loca ad p'ietate 32
 Aromatazoz interrogatio 81
 Assesim qui sint q'ratu 31
 Autortas cofessoris 2
 Auaritia p'mu capitale 23
 Auaritia i retinendo aando 24

Baronu interrogatio 69
 Baptism forma 119
 Blasphemia quale pctm 40 16
 Bellu iustu l' m'ustu 40
 Bulle papales falsificat' 31
Cancioz interrogatio 90
 Casus papales qui sint 3
 Casus episcopales uarij 2 et 6
 Cardinales et e' an q'fiteat' 4
 Casus r'puatos mltiplici malū 8
 Capitalia uicia incipunt fo 23
 Clamor qn sit peccatu 29
 Certitas metis filia luxurie 60
 Clericoz interrogatio communis 86
 Circumstantie pctoz triplices 11
 Cofessoris idoneitas i trib' 1
 Cofessor qd teat' agnosce' 13
 Cofessor qn obligat' p' p'm'tere 12
 Cofessor quo q'mone q'cedat 12
 Cofessio qn m'io iteretur 14

Cofessor q'fide't q'dicos p'fonaz 19
 Cofessoris ca p'ncipalis 19 et 20
 Cogitatiois pctm quo d'fignat' 11
 Cosua mor' v'z fanat mor' 18
 Costitucioes sinodales q' sint 21
 Cotueha filia ire 29
 Cofessoris negli' pctm 43
 Commuonis negli' pctm 42
 Contentio filia iamis gl'e 46
 Corisarc pctm quale sit 48
 Congatoz interrogatio 62
 Congal' actus qn sit m'io' 61
 Cuiositas filia sup'bie 61

Desideriu hndi res alienas 21
 Delectatio mo'sa granat pctm 18
 Delectatio mo'sa filia luxurie 49
 Detractio q' grauis p't' satisfactor' 22
 Despatio quatu' malū 41
 Derisio filia sup'bie 61 32
 Deportu no reddens 32
 Discreto cofessoris sit mag' 10
 Disordina filia iamis gl'e 46
 Docto' interrogatio 19

Ebnetas filia gula 78
 Ectud mentis eiusde filia 78
 Euagato metis filia accidie 42
 Epoz et e' interrogatio 106
 Esequitatiois ca' quatu' sint 121

Familia' gubnatio quo b'n fiat 29
 ffalsarij qui sint et qd m'ean' 36
 ffalsu testomni q'le pctm 21
 ffraus i substantia rei 36

forme oim sacramtorum 119
 ffurtu qn est mortale 32.
 ffurtu melius specificat fo. 31.
 ffurtu mulieris adultere 20.
 ffurtu mebroz nroꝝ 20.
 ffurtu notarioꝝ sufficit p̄uisorij. 21.
 ffurtu p̄sone ex religione 21.

Lanus nō disenat missas à sacerdotibz 21
 Leticia mepta ut ubi gula
 Letitia p̄n sacerdot qn equat 2. 74.
 loquacitas filia gula 42.
 Luctu turpe quod sit 24.
 Ludus concessus et quibz 20.
 Luxurie spes mortales 32.
 Luxurie cogitatio quō distiguit 33.
 Luxuria septi^m capitale cu filia 49

Gaudium aduersi filia iudic 29
 Gula sexti capitale cu filia 41.
 Gula quot modis fit 41.

Hereticorū 7 fautorū 2c ex^{co}. 122.

Incertorū dispeſa^o ad que p̄t. 10.
 Interrogatio c̄ca p̄cepta dō. 22.
 Inq̄ritudo etiā capitalis q̄ p̄t. 26.
 Inuidia 2^m capitale cu filia 21.
 Ira 3^m capitale cu filia 29.
 Inanis gl̄a q̄ntu capitale 44.
 ypocrisis filia una iam gl̄e 46.
 Inobediencia filia iam gl̄e 41.
 Insensibilitas filia gula 48.
 Incepta leticia filia gula ibidē.
 Inuidia filia gula 49.
 Ingratitudo filia sup̄bie 62.
 Infidelitas filia sup̄bie 63.
 Infirmorū absolutio 116.
 Ieiunia q̄ 7 quos obliget 28.
 Ieiuniū n̄ soluit potu d̄cti post
 Iactantia 46. **E** p̄adiū. 28.
 Iohannes moloth reprobatur. 9.
 Iurare qn sit peccatum 24.
 Iusticia iudici q̄ n̄ sit 31.
 Iudiciū temerariū filia sup̄. 67.
 Iudiciū interrogatio 12.

Mahina filia acridie 41.
 Mendacium multiplex 21.
 Mediorū interrogatio 80.
 Mercatorū interrogatio 87.
 Merchamtorū interrogatio 83.
 Missarū auditio quō obiget 21.
 Mortuorū ossa exhumans p̄mittit 30. et 123.
 Morde aliquid de p̄dāns p̄mittit 31.
 Moris denariū ut p̄t liciti 36.
 Mulieris quō stet an sacerdote 20.
 Mulieris ne de nudetur ad p̄māz 112. 113. v.
 Mulierū ornatus qn sit p̄tm 29.
 Mutilatio quale peccatū 31.

Nesthetia filia acridie 42.

Ociositas etiā filia acridie 42.

Parentū honor i q̄ p̄stat 29.
 peccatorū m̄grabis distinctio 12.
 peccatō si noluit abstinē qd fiat 11.
 paucis serpm quō peccet 31.
 peccatū quale p̄tm 46.
 Prelatorū interrogatio i ḡnali 103.
 p̄ceptū d̄m iniquit fo. 22.
 predicatorū sim p̄nilegii 2.
 p̄ceptorū d̄m ordo et n̄us 22.
 P̄p̄tatio quale p̄tm 60.
 p̄ncipiū interrogatio 69.
 pollutio nocturna qn sit p̄tm 49.

personarū acceptio p̄ctm 24
 presuptio quale p̄ctm 57
 p̄ditio quatu maliū 22
 p̄digalitas quale p̄ctm 21
 pusillitas filia auidie 42
 p̄clatorū mtrogatio 16
 p̄uerorū mtrogatio 86

Tristitia p̄sp̄ctis p̄ximū 29
 Timor metus filia ire 29
 Corpor filia auidie 42

Rapina mltiplex 38
 raptores qm obligat̄ r̄st̄t̄ie 39
 rancor filia auidie 41
 Religiosorū mtrogatio 94
 Rixa filia ire 40
 Rusticorū mtrogatio 87

Usura quā sit grauis 37
 vsura quō exquiratur sine libri
 venditorū qd̄ d̄ct̄os pessime 37
 votoz dispetato cui appetat 10
 votoz transgressio q̄le p̄ctm 22
 vxorindū l' c9° quale p̄ctm 30

Sacerdotū mtrogatio 88
 Sacerdos p̄ne quis sit 2
 Sacerdos secularis qd̄ h̄at p̄ct̄z 7
 Sacerdotū absoluta ptas 1
 Sacilegiū mltiplex 38
 Sacramtoz om̄ forme 119
 Seditio filia ire 40
 Symonia ē sp̄ualis auaritia 2
 Singl̄aritas nouitatu r̄ais gl̄a 46
 Sup̄st̄icos q̄ sit et q̄ male 23
 Susurriones danabiles 28
 Scurrilitas filia gule 48
 Sup̄bia cū filiabus suis 60
 Scandalū filia sup̄bie 62
 Sasma filia sup̄bie 63
 Stolarū mtrogatio

Incipit prologus sup tractatū de institutiōe
seu directiōe simpliciū cōfessorū editū a uene-
rabili p̄re fr̄e Antonio ordis frat̄y p̄dicatoꝝ: ff̄o c̄o c̄o

Ad Joh̄ann̄m ante Arch̄iep̄o Heluēt̄

Defecerunt scrutantes scrutiny
ait psalmista. Scrutantes aliorū
peccata sunt cōfessores. Scrut-
inium autem est inquisitiō facta
in cōfessione. In quo quia mlti
cōfessores deficiūt non bene & sufficienter se
habentes in audientia cōfessionū cōsequēt̄
deficiunt etiam in se a gratia dei & multū of-
fendentes. Ne ergo deficiāt quod esset ad sui
aliorūq; perniciem diligenter considerent &
obseruēt q̄ ait Augustinus in decre. de pe. dis.
sexta caplo p̄mo uidelicet. Caueat spiritualis
iudex ut sicut non cōmisit crimē nequitie: ita
non careat munere scientie. iudiciaria enim pō-
testas hoc exoptulat ut quod habet iudicare
discernat. Diligens igitur inquisitor: subtilis
inuestigator: sapienter & quasi astute interro-
get a penitente: que forte pre uerecūdiā uellet
occultare. Hec ille. Vbi tria insinuat prefatus
doctor que requiruntur in idoneo confessore.
Et primum est q̄ habeat auctoritatem seu pō-
testatem absoluendi competentem. Secundum
ē: ut habeat sciēt̄iā circa huiusmōi sufficiētē

Tertium ut faciat interrogacionē de peccatis diligentē.

De p̄tate cōfessorū in audiēdo & absoluēdo.

Quantum igitur ad primū ut habeas autoritatē audiēdi confessiones si es in ordine predicatorū & idem in aliis ordinibus mendicantium: requirīt primo q̄ habeas licentiā a prelatīs tuis nō solū quo ad fratres sed etiam quo ad seculares. Secūdo ut habeas licentiā a proprio sacerdote ei⁹ q̄ audiendus ē: uel specialē uel generalem. s. per presentationē factam a diocesano: uel aliquid equiualens scđ m formam cle. de. se. dudū. Et ex hac licentia non uales absoluere habētes domicilia in aliis diocesib⁹ nec etiā homines illi⁹ diocesis in qua presentat⁹ es extra ipsā diocesim. scđ m Francis. de zambarellis & laudaniēsem. Nec uales absoluere ab aliqua excōmunicatione maiori nō habendo aliā autoritatē specialē super hoc. q̄ si hoc facis absoluēdo aliquē. s. ab aliq̄ sentētia sciēter: uel ex ignorātia iuris: sentētiā excōmunicatiōis icurris: a q̄ citra sedē apostolicā nō uales absolui. Et hoc uerū ē de sentētia iuris: sec⁹ si absolueres a sentētia hoīs: q̄ a quīs male faceres. & ille nō esset absolut⁹. nō tū sentētiā excōmunicatiōis icurris scđ m pau. extra de preuile. reli. in cle. Quorū absolutio. Itē ex t̄l

licētia habita sic cōmuniter: nō potes absolue
re a peccatis quorū absolutio dioCESANO refer
uat. Et quia qui sint tales cas9 circa hoc sunt
uarie opinionēs. aliqui ponūt plures & aliqui
pāuiores. & in hoc multū statuit cōsuetudini
dioCESANORū. ideo nō firmiter in
hereas ei quod dicit de ista materia in summa
pisanī: quantū ad illos casus ibi expressos. Sed
ut cautius & clarius incedas: a dioCESANO ipso
queras: quos cas9 sibi uelit reseruare. quib9 ex
pressis de ipsis te non impediās. sed ab omnib9
aliis autoritatē seu licentiā petas. Si habes er
go pre manib9 casum alie9 peccati a quo nō
uales absoluerē: si alias penitēs est bene dispo
situs: absoluas tu a quibus uales: & de residuo
mittas eum absoluendum ad illū qui super hoc
habet autoritatē: uel tu uadas pro eo ad capiē
dā autoritatē. Sed si reperis innodatū aliqua
sentētia excōmunicatiōis maioris: a qua nō po
tes absoluerē. q̄a s. super hoc non habes auto
ritatē specialē: non absoluas eū a peccatis nisi
pri9 obtinuerit absolutiōnē ab excōmunicati
ōne: ab eo qui potest. q̄a scdm Tho. in quarto
distinctione decima octaua. Absolutio ab ex
cōmunicatiōe debet precedere absolutiōnē
a peccatis. q̄a excōmunicat9 nō potest absolui
a peccatis. cum nō sit particeps sacramentorū

Et idcirco cautum est ante interrogationem
de peccatis interrogare de his propter que
posses suspicari incidisse in aliquam sententiã
ne uidelicet audiens peccata : & non ualendo
impendere absolutionem, ppter impedimentũ
excõmunicationis: remaneat scandalisat9. Ab
excõmunicatione autem minori quã. s. incur-
rit participando precipue cum excõmunicatis
in crimine nõn concessõ in casu. nec propter
quod ille est excõmunicatus. quia tunc & ipse
pari sententia esset ligatus extra. e. si cõcubine
Vales absoluere & debes ante absolutionem a
peccatis. Personas autem habentes domiciliũ
extra diocesim ubi habes autoritatem ad hoc
ut possis absoluere oportet q̄ uel tu uel ipse q̄
est audiendus: super hoc habeat licentiam ge-
neralem uel specialem. Sacerdos uero secularis
si habet beneficium uel etiam ecclesiam que ha-
bet curam animarum eo ipso q̄ ipsum recipit
habet licentiam audiẽdi confessiones parroch-
ianorum illius ecclesie solum: sine alia licentia
speciali. Non tamen ex ipsa tali licentia
potest absoluere a casibus episcopo reseruatis
nec etiam potest audire parrochianos aliarũ
ecclesiarum nisi habeat licentiam super hoc
ab episcopo uel alio qui possit dare. aut ipse pe-
nitens habeat licentiam ut possit confiteri &

hoc sine ab episcopo: siue a suo parochiali sacer-
dote n̄ dicit Hosti. in summa. In articulo
tamē mortis: potest quilibet absolui a quolibet
sacerdote: etiam non habente super hoc auto-
ritatē: ubi qui posset non adesset: & a quacūq;
sententia excōmunicationis etiā sedi aposto-
lice reseruata quo ad absolutionem: & ab omni
casu peccatorum: & de quacūq; diocesi exis-
teret. Si tamen euadat periculum: quantum
ad sententias oportet q̄ se representet ei qui
regulariter ualet absoluere: alias reincident i eas-
dem sententias. & hoc debes ei declarare. **E**t
quis a sententia excōmunicationis propter in-
iuriam manuum uolentam: cuius absolutio
esset sedi apostolice reseruata: potest quis ab-
solui auctoritate episcopi sui in quibusdā casib;
extra articulum mortis. ut notat̄ infra in trac-
tatu de excōmunicatione. Istud tamē non est
extendendum in absolutione ab aliis excōmu-
nicationibus apostolice sedi reseruatis: & sen-
tentiis ab homine. Sed solum permittitur in
articulis mortis h̄mōi absolutio. sc̄dm Inno.
Sed multi doctores in hoc dicunt cōtra Inno.
Vnde de ista materia habes diffuse i ista p̄ma
parte. c. q̄nq̄gesimosc̄do qd̄ incipit eos q. ibi
omnino uideas. Et qui ligat̄ nō potest uel
ualet aliū absoluere. Ideo si esses aliq̄ sentētia

irretito excommunicationis maioris: uel suspēsi
onis & huiusmodi autoritate concessa uti nō
uales. Quod si contigerit uel per ignorantiam
uel per inaduerentiā uel certā scientiā aliquē
absoluere a quo non ualebas: siue a sentētia siue
a peccato. ultra peccatum cōmissum teneris. C
si uales comode illi manifestare errorē com
missum. cum apud ecclesiam militantē non sit
absolutus. Hoc tamē uerū: si excommunicatus
erat notorie. Nam scđm pe. de palu. absolutio
occulte excommunicati tenet. ut habes in secū
da parte de absolutione propter absolutionem
tamen a peccatis solū in casu non concessio
etiam si grauer peccas. De excommunicationis
sententiā non incurris. Dicūt enim Inno. &
Hosti & h. q. qui confessus est ei qui de iure
non habet beneficium: puta simoniacum intra
sum & huiusmodi: q. quando hoc scit tenetur
iterū confiteri ei qui possit eum absoluere. q.
ille nō potuit. Itē nota q. nlla cōsuetudine itro
duci potest: ut preter superioris sui licentiam
ualeat quis eligere sibi confessorem qui eum
possit absoluere extra de peni. & remi. Si epus
li. vi. sed regulariter scđm Hosti. debet quis cō
fiteri proprio sacerdoti. extra de peni. & remi.
om̄is. & de pe. dis. octaua. placuit. uel alteri de
eius licentia. Est autē proprius sacerdos papa

e.

4

quo ad omnes. legatus quo ad eos qui sunt & habent domicilium in terminis sue legationis. Episcopus quo ad omnes qui in sua diocesi habent domicilium: & non sunt exempti. Sacerdos parochialis quo ad suos parochianos. Et prelati in ecclesiis: monasteriis: seu conuentibus exemptis quo ad subditos suos. Item prelati. s. patriarche archiepi episcopi & alii prelati exempti possunt sibi eligere confessorem: & etiam cardinales absentes causa legationis extra de peni. & remis. Ne pro dilatione l. sexto. qui tamen confessores electi non possunt absolvere ipsum a maiori excommunicatione & in casibus grauioribus: extra de peni. & remis. Si epus l. vi. In ordine tamen predicatorum per priuilegium. mare magnū possunt priores & alii prelati absolui a suis confessoribus a maiori excommunicatione nisi esset sedis apostolice reseruata. Quia igitur confessores instituti in ordine predicatorum & minorum postquam fuerint presentati secundum formam cle. p superiores suos diocesani: & accepti ab eo. Vel si sine causa iusta dare licentiam absolute recusarent diocesani. ex cle. dudum de sepulturis possunt audire confessiones. non tamen ex hoc possint absolvere a casibus ipsis diocesani reseruatis. nec tenentur penitentes que uolunt

eis confiteri de illa diocesi petere licentiam a
parrochiali: uel ab alio: quinimmo eis inuitis
& contradicentibus. Et glo. Bernardi: qui dice
bat contrariū fuit tanq̄ falsa cōdēpnata per
Clementē quartum: in quodam priuilegio or
dini predicatorū & minorum indulto. & hoc
ipsum tenet Io. an. extra de peni. & re. Si epis
copus h. sexto. Nec tenetur sic confessus etiā
proprio sacerdoti confiteri ut in extrauaganti
Io. xxii. que incipit sic. Vas electiōis. Possunt
etiam diocesani sine predicta solemnitate. s. p
sentationis dare licentiam. s. predictis religios
audiendi confessiones: & committere iurisdic
tionem suam eis ut placet. Et hec licentia da
ta siue per presentationem siue per aliū modū
durat post mortem prelatorum: quousq̄ eccle
sis fuerit prouisum. & hoc ex priuilegio Cle
mentis. Item secūdū Thomam in quarto dis.
decimaseptima. Si subditus scit proprium sa
cerdotem esse hereticū: sollicitantem ad malum
aut fragilē & ad peccandum siue peccatū qd̄
quis ei confitetur ē prono: uel si probabiliter
extimatur reuelator confessionum. Vel si pec
catum de quo quis habet cōfiteri sit cōmissum
contra eum. In his similibus quibus timet pe
nitens probabiliter ex confessione sibi uel sa
cerdoti periculum imminere debet recurrere

ad superiorem uel petere licentiam alteri confitendi: q̄ si habere non posset: idem iudiciū ē sicut de eo qui non habet copiam confessoris. Idem pe. alber. & Inno. Et addunt cōmuniter q̄ si necessitas immineat & alium habere non possit: confiteatur peccatum in genere sine eo ex quo malum possit prouenire. Item secū dū Hosti. uagabundus. & qui querunt domiciliū quo se conferant: possunt ubiq; confiteri: ab hiis tamen qui ualent audire confessiones. Et scđ m eundem quando quis intraturus ē iustū bellum uel mare: & deest proprius sacerdos: potest alteri confiteri sine licentia. Item scđ m hō pegrini: rōipete: negotiatores: uiatores. si acceperūt perā & baculū a propriis sacerdotibus: uel aliter de licentia eorum iter arripiūt presumendam est eis datam licentiā confitēdi. Sed si sine licentia iter assumerēt non possunt confiteri alteri. s. ut absoluantur: nisi in necessitate. Idem Inno. & Hosti. Cui autem debeat ordinarie confiteri cardinales & curiales reges & principes & prelati non exēpti & canonici & plebani & clerici & qui habent domiciliū in diuersis diocesisibus uide in summa Hosti. de peni. & re. Et in summa p̄ sana confessio. xxx. p̄. xiii. & sequentibus.

De casib; diocesanis cōmuniter reseruatīs.

Isti sunt casus diocesanis reseruati. Et
primo in summa pisana. c. cōfessor dicit .
q̄ Bñdict⁹ undecim⁹ declarauit quatuor
esse casus de iure: & quinque de communi con
suetudine uidelicet peccatū clerici propter qđ
incurriſſet irregularitatē. Secundus de incen
dariis. Tertius de peccatis ubi eſſet indicēda
solemnis penitentia. Quart⁹ de excommunica
tione maiori. Quint⁹ de homicidio uolūtario .
Sext⁹ de uiolatiōe eccleſiaſtica libertatis. Sep
timus de uiolatiōe eccleſiaſtica emunitatis .
Octauus de falſariis. Nonus de ſortilegiis. ^{quāto}
nota illa extrauagās Benedicti uacat per cle
dudū de ſepul. Ideo non poteſt induci pro iure
communi. ſed pie poteſt credi q̄ ut ſapiens bñ
declarauit Benedictus. dicit tamen poſtea . q̄
poſſunt epiſcopi in ſuis epiſcopatibus casus. p
ut eis uidebitur expedire. reſeruare: & multo
magis conciliū ſinodale & prouinciale. Io. an.
extra de pe. & re. Si epiſcopus li. ſexto glo. iii.
dicit eē casus reſeruatos epiſcopo. blaſphemiā
dei & ſanctorū. Et matrimonium clādeſtine
contractum: uel contra interdīctum eccleſie .
dicit etiā q̄ ſolet epiſcopo reſeruari penitētia
omnium publicorum & enormium criminū :
oppreſſionis filiorum ex propoſito uſ ex caſu:
faſſi teſtimonii. periurii: inceſtus: corruptionis

monialium contra cum brutis: cogitatio homicidii: de
 sortilegiis & huiusmodi similia & cetera. Hosti.
 in summa que dicitur copiosa ponit omnes su-
 pra dictos casus & addit. Item de uicio contra
 naturam & maxime cum brutis. Item si ipse
 episcopus audiuit confessionem de aliquo pec-
 cato. Et concludit quod etiam de aliis enormibus
 peccatis que consuetudo generalis & specialis
 episcopis reseruat. Idem iudicium est de quibus
 etiam episcopi mittunt aliquotiens peccatorem
 ad sedem apostolicam propter enormitatem cri-
 minum: & etiam ad terrorem. Speculator
 in suo repertorio. ultra predictos casus addit
 adhuc istos: de uerberationibus patrem & matrem:
 de deflorantibus uirginem uel uirgines uel op-
 pressas uel seductas: de baptisantibus proprios
 filios sine necessitate: de tenentibus ad bap-
 tismum sine confirmatione proprios filios sine ne-
 cessitate: de contrahente post uotum castitatis:
 de simoniacis in quocumque genere: de fornica-
 tione cum iudea uel sarracena: de concipiente
 filium per adulterium quem uir credit esse suum filium:
 de procurante abortum uel sterilitatem in se uel in
 alia: de contrahente matrimonium cum alia post sp-
 salia iuramento firmata: de coeunte cum baptisata
 ab eo: uel contra confessionem audiuit. de usurariis: de
 celebrante in altari non consecrato uel sine

ornamento uel sine indumentis. de celebrante
non ieiuno. In fine autē dicit sic. Tot casus po-
nere: nihil est aliud q̄ potestātē sacerdotii re-
stringere. Vnde breuiter dico. Sacerdotes oīa
posse in occultis quo ad forū p̄niale: que specia-
liter in iure nō sunt reseruata episcopis: & que
nō sunt ipsis sacerdotibus directe uel per aliq̄
consequentia interdita: ut extra de iudi. At
si. de sen excōi. Nuper. Hoc tamē fateor q̄ ubi
cunq; graue delictū fuerit uel enorme: superioris
est iudiciū requirendū: uel etiā propter casus
nouitatē uel ambiguitatē. Idem fateor esse de
omnibus casib; in quib; sic ē in qualibet eccle-
sia cōsuetū fieri. Iohānes de lignano in decla-
ratione quā facit sup decretali om̄is utriusq;. &
cetera. dicit q̄ fr̄es p̄dicatores & minores
postq̄ fuerit diocesani p̄sentati p̄t ab om̄i-
b; peccatis absoluere exceptis casib; episco-
pis reseruatis ī iure cōmuni. Probat autē hoc
Bonifacius. lxxxix in cōstitutioe sup cathedrā
de sepulturis. ubi inter cetera de cōfessoribus
quantum ad fratres predicatores & minores
sic ait. Statuimus & ordinamus autoritate p̄-
dicta ut magister predicatorum & minister
generalis minorum: uel alii ad hoc ibidem
per constitutionem predicti deputati ad pre-
sentiam prelatorum per se uel per alios se cō-

ferant & humiliter petāt: ut fratres qui electi
fuerint ad audiēdas confessiones suorū subdi-
torum audire ualeant de licētia: gratia & bene
placito eorundē prelatorum. Et sequitur ibidē
infra. Si uero prelati huiusmodi licētiā exhibē-
bere recūsauerint: dicit papa. Nos illā ex nunc
concedimus fratribus sic electis: de apostolice
plenitudine potestatis. Ex quo satis datur in-
telligi q̄ conditor canonis: magis intendit q̄
magister & ceteri predictis p̄latis ecclesie de-
bitā reuerentiā in hoc casu exhibeāt q̄ ab eis
dictā licentiā obtineant quia ea ab ipsis nō ob-
tenta: firmiq; per istum canonem optinetur.
Concessa igitur licētia huiusmodi & obtenta
oñdit papa quāta sit autoritas que ī foro p̄nā-
li cōcedit fratrib; istis cū dicit. Per huiusmōi
autē cōcessionē non intendim; fratrib; ipsis
potestātē īpendere ampliorē: q̄ in eo curatis
& parochialibus sacerdotibus a iure cōcessa.
Sed scđm h̄b. Duran. in rectorio in rubrica
sup quib; sit penitēs ad episcopū remittend;
Sacerdotib; parochialib; ē a iur concessum
q̄ in occultis quātū ad forum p̄nāle possunt
īponerē p̄niam de om̄i crimine: exceptis casib;
episcopis ī iure r̄seruatis ar. extra. de iudiciis
At si clerici. de sententia excommunicationis
Nuper. Et hec autoritas concedit p̄ dictam

cōstitutionem fratribus predictis. De casibus
autē per consuetudinem uel per episcopū refer
uatis quos Host. & plures doctores ponunt :
ōnter idem h. dicit. Tot cas9 ponere nihil
ē aliud q̄ potestatem sacerdotum restringere
que tamē est sibi plenarie attributa. Vnde bre
uiter dico sacerdotem omnia posse in occultis
quantū ad forū penitētiā que non sunt speci
aliter in iure reseruata episcopis: uel que non
sunt ip̄is sacerdotibus interdicta: directe uel
per aliquā cōsequētiā. Habēt enim sacerdotes
parrochiales a iure potestātē iurisdictionis or
dinariā sup populū sibi cōmissum extra de pe.
& remi. omnis. Et licet episcopi possint sibi
rseruare certos casus ut dis. xxi. In nouo testa
mēto qui tamen competunt inferiorib9 de iure
ut dictum est. tamen hanc potestātē non hāt
generaliter seu simpliciter episcopi super eos.
sed h. & Duran. nisi in duobus casibus uno
directe: ut cum aliqui fuerint legitime depre
hensi in crimine q̄ merito sint tali potestate
priuati. Alio per aliam ōnciam ut cum talis ca
sus euenerit cum quo ad utilitatem cōmunem
expediat q̄ talem casum sibi retineat & aliter
nō. pbat hoc. xxv. q. ii. c. de ecclesiasticis p̄ui.
ubidicit Gregorius. si nostra defendimus ita
& singulis quibusq̄ eccl. his sua iura seruamus

nec cuiuslibet gr̃a fauente ultra q̃ mereat imp̃
 tior nec ulli hoc qđ suū ē ul' sui iuris: ambitu
 stimulante denegabo xi. q. p̃ma peruenit. dicit̃
 Et sic ex predictis patet quid tenendum sit
 de casibus quasi infinitis reseruatis per quedā
 cōcilia prouincialia & sinodalia post promul-
 gationem ipsiq̃ constitutiōis que fere euacuāt
 omnē potestatem ipsorū fratrum & parochia-
 lium cū sint tamē utrisq̃ plenarie attributi a
 iure. nec expediunt utilitati subditorū: immo
 ponunt eis laqueū in uia salutis. Sed qđ si ali-
 qui uellent defendere qđ huiusmodi casus sine
 rationabiliter reseruati: saltē quo ad ipsos par-
 rochiales sacerdotes cū de foro prelatorū sint
 & eorū ordinationibus sint subiecti. Nūquid
 & fratres predicti sint obligati ad huiusmodi
 casus reseruatos. dicendum qđ non. nā exempti
 sunt: nec ordinationibus prelatorū sunt subditi
 extra de excessibus prelatorū. nimis praua. Et
 ista constitutio remanet & cassat omnes con-
 suetudines & statuta facta & ordinata contra
 premissa in constitutione ipsa uel alicui pre-
 dictorum. infra. e. nos enim. Cum igitur con-
 ceditur quantum ad forum penitēcialē fr̃ibus
 ipsis illa autoritas quā habent sacerdotes par-
 rochiales a iure que est de omni crimine. excep-
 tis tantum casibus episcopis reseruatis a iure:

ut dictū ē. manifestū ē q̄ fratres predicti non
tenentur ad huiusmodi casus per statuta sino-
dalia & provincialia reseruatos. cum non sine
eorum ordinationibus subditi ut dictum est.
immo negando ne ipsi fratres absouant in ca-
sibus reseruatis episcopis a iure: de om̄ib9 aliis
concessisse uidetur. quia unum negando alte-
taceo concessit xxv. dis. qualis. Nec possunt
prelati hanc concessionem reuocare: nec etiam
defalcare non directe: negando eam dum ab eis
petitur. quia negando ipsam firmiq̄ per ipsum
canonem obtinetur: ut patet in eadem. Si nō
nec indirec̄te: prohibendo per aliquā sententiā
uel preceptum ne parrochiani eorum confite-
antur cum eis: ut extra de priui. quanto. Nec per
retentionem multorum casuum sicut dictū ē.
quia hoc fieret in fraudē istius legis: quod fieri
non debet ut extra de concessiōe preben. Cō-
sti. Si leat ergo Iohānes moloth. hic: qui dicit
q̄ si episcopus potest artare potestatem ordi-
nariam curatorum. multo magis artare potest
extraordinariam ipsorum fratrum. quia quod p̄
superiorem conceditur: per inferiorem artari
seu reuocari non potest. ut patet. xxi. dis. infe-
rior: & in cle. de elec. ne romani. Ad cōstituti-
onem aut̄ clementis de priuile. reli. ubi dicit q̄
religiosi ī casib9 sedi apostolice: aut ordinariis

9

9.

locoꝝ referuatis: ^{quæ} q̄ absoluere non presumāt
respondendum est q̄ hoc non intelligitur de
referuatis i iure sicut itēdit ista cōstitutio nō
aūt de r̄seruatis p̄ cōsuetudinē uel statuta alioꝝ
prelatorum. quia illa remouet papa in prefata
constitutōe. & per cōsequēs ut uidetur quic
quid dicatur per antiquos uel modernos doc
tores de talibus casibus per episcopos referua
tos: tōtum reuocatur per constitutionem istā:
specialiter quantū ad fratres dictos. Si enim
constitutio posterior licet non faciat menti
onē de priori ipsam reuocare noscatur. de cō
stitutione. licet. li. vi. multo magis reuocare de
bet dicta doctorum: si in cōtrariū promulgēt
Hec Iohānes de lignano. Nota tamen q̄ sup
posita ista declaratiōe Iohānis tanq̄ uera nō
tamen possent propter hoc fratres predicti a
casibus referuatis per sinodales absoluere: ubi
esset annexa sententia excōmunicationis. quia
de iure cōmuni: absolutiō ab excōmunicatione
pertinet ad episcopum. Item remanet adhuc
res satis dubia. qui uidelicet sint illi casus qui i
iure referuantur episcopis directe uel per aliq̄
consequentia: a quibus ipsi fratres non possunt
absoluere scđm eundem Iohannē. Et qđ unus
dicit referuatum: alter dicit & iudicabit non
referuatum. Et ideo tutior uia est si fieri pōt

ut obseruetur qđ dictum est in principio capli
·n. Itē ex tali licentia. **D**ispensatio uotorum
sive commutatio uel iuramentorū scđm omēs
pertinet ad diocefanos: quedam autem ex his
pape referuntur. **D**ispēsatio uero incertoz
quomō & quādo ad ipsum pertinet. uide ifra ī
secunda parte capitulo de restitutione. Nota qđ
dicit Io. an. extra de officio uicariū super. c. li.
cet in glo. qđ si episcopus dedit uicariū gene
ralem: & in mādato aliquid expresserit de istis
quod rquirat speciale secuta generali clausula.
Et omnia alia que per nos possumus. & etiam
mandatū exigat speciale. scđm Hosti. satis ui
detur qđ specialia possit ad instar procurare:
ut infra de procuratoribus qđ agendum. secō
si aliquid de specialib9 nō fuit expressum hoc
ibi. qđ uidetur intelligendum quantū est de uir
tut uerborum & in foro contencioso. Nam si
constaret de intentione auferentis autoritatē.
etiam si aliquid speciale non exprimeret: in ge
nerali concessione uidetur specialia concessisse
xxii. q. v. humane. Et idem potest intelligi de
licentia seu autoritate data ab episcopo uel a p̄
lato confessoribus.

Qantum ad secundum debet confessor
habere scientiam que sufficit ad hoc op̄
p̄ debite exequēdū ut sciat discernere

10
inter lepram & lepram. quod multipliciter po-
test intelligi. ¶ Et p̄mo sciat discernere inter
peccatum seu actum cui annexa est aliqua sen-
tentia excommunicationis uel interdicti quo
ad omnes uel suspensionis uel irregularitatis
quo ad personas ecclesiasticas. & peccatū cui
non est annexum aliquid tale. Et in primo ca-
su si excommunicatio est a iure: siue communi
siue particulari sinodaliū remittit eū ad su-
um diocesānum: nisi esset casus apostolice sedi
referuatus. Si autem excommunicatio sit lata
ab homine tunc non ualet diocesanus eius eū
absoluere nisi ipse eam tulisset: Sed mittat eum
ad illum qui tulit sententiam de his tamen ui-
de plenius infra in tractatu de excommunicati-
one. Scias secundo discernere inter lepram &
lepram: peccati. s. mortalis: saltem quo ad com-
munia non uenialia quia non sunt de necessita-
te confessionis. & uenialis nō ē ita necessariū
insistere inquisitioni de numero & circumstā-
tiis eorum sicut de aliis. Et dico de illis uenia-
libus de quibus clarum est ip̄a esse uenialia. nā
ubi dubium est: ipsum esse ueniale uel mortale
siue ex ipso facto in se: siue quia confitēs nescit
ita declarare: q̄ possit inde conclusio elici. tūc
diligentius est interrogandum. De lepra uero
peccati mortalis scias. ¶ Scias tertio discer-

tere inter lepram & lepram. id est inter unam
speciem & aliam. non enim sufficit confiteri
peccatum mortale in genere. sed oportet quod
confiteatur in ultima specie secundum docto-
res. Sed quia aliquando circumstantie peccati
variant speciem. ideo oportet etiam te scire in-
terrogare de circumstantiis peccatorum: &
maxime que trahunt peccatum in aliam speci-
em. quia ille sunt de necessitate confitende.
Circumstantie autem continentur in hoc
uersu. **Q**uis: quod: ubi: per quos: quoties: cur:
quomodo: quando. Iohannes in summa confessorum
sic exponit. **Q**uis. utrum. scilicet masculus uel
femina. iuuenis aut senex. nobilis uel ignobilis
liber uel seruus. in dignitate uel in officio constitutus
aut priuatus: sane mentis uel insanus: sciens uel
ignorans. clericus uel laicus uel claustralis con-
sanguineus uel extraneus. & similia. **Q**uid.
utrum hanc speciem uel illam. scilicet fornicationem
uel adulterium. utrum & illud sit mediocre et
norme uel paruum. utrum manifestum uel oc-
cultum. utrum fetens ex consuetudine uel re-
cens. **U**bi. scilicet in loco sacro uel non sa-
cro. in domo dominorum uel alibi. **P**er quos
scilicet mediatores uel nuntios. quia omnes ta-
les sunt participes criminis. & ipse tenetur &
obligatur pro peccatis eorum. **P**er quos. et id est

111.
eū quibus & contra quos peccauit talis. Cur
id ē quali intentione hoc fecit & quali tempta-
tione inductus: & utram preuenerit ipse tēp-
tationē: uel fuerit preuentus ab ea utrū spōte
uel coactē: & quali coactione utrum animo lu-
dendi uel nocendi. Quō de modo agendi uel
patiendi dicat peccator. Quādo utrū scilicet
festis diebus: ieiuniis & aliis utrum ante peni-
tentiam acceptam: uel frangēdo eā. quia maior
ingrātudo. Sed & circūstantias notabiliter
peccatum aggrauantes. & si non mutēt spēm
tutius est dicere. Precipue autē interrogā-
dum est de circūstantia cui: id est quo motu
uel quo fine fecit. quia illud aliquando uariat
spētem cum mortalia trahant spētem a fine
Vnde qui mechatur cum muliere & ei auferat
sua: magis dicendus est fur q̄ mechus. quāuis eēt
mechia sit ibi. sed & quādo non mutatur spēs
multum habet aggrauare uel alleuā peccatū
talis circūstantia pre ceteris. s. cur. Nā scđm
tho in quarto. dis. sedecima. quāuis circūstan-
tie que non mutant spētem peccati: nō sint
de necessitate confitende: tutius ē cōfiteri eas
ut dictum est uerbi gratia. Si furtum faciendo
partim uel multum abstulit si rixādo grauiter
uel leuiter uel alacriter uel atrociter percusserit
& huiusmodi: sicut dicit. pe. in. iiii. dis. xv. ii. No

ta tñ qđ nō ē necesse ad quodlibet peccatū ē
mortale: de om̄ib9 dictis circūstātiis interro
gare: sed plus & min9 scđm peccata & ipsas
circūstātiās. Alleviātes ē circūstantiās scđm.
pe in. iiii. Bonū ē diceŕ. qñ p̄cipue possit orriri
scādalū in mēte auditoris ex taciturnitate ei9
Dicit autē Tho. in ep̄la quadā q̄ circūstātie
que trabūt peccatū ad aliud gen9 sunt de ne
cessitate cōfiteŕe & dicūt ille que habēt spālē
repugnātiā ad aliqđ p̄ceptorū diuine legis:
sicut furtū simplex r̄pugnat huic p̄cepto. Nō
furtū facies: si uero fiat furtū in loco sacro ex
circūstātia illa loci habet repugnātiā ad aliud
p̄ceptū qđ. s. ē de ueneratiōe sacrorū. & sic ad
dit noua spēs peccati. & sic de aliis. Et i fine
dicit. q̄ illud qđ dixit circūstātiās nō trahē
tes peccatū i aliud gen9 peccati nō cē de ne
cessitate cōfiteŕas: nō ē referēdū ad numeŕ quē
aliqs cōfiteri tenet. si pōt. q̄ nō ē unū sed mul
ta. **S**cias q̄rto discernē iter leprā & leprā
id ē inter unū peccatū & aliud: quo ad numeŕ
ne facias de centū uel mille peccatis unā leprā
id ē nō interrogādo de nūo quot uicib9 cōmi
sit aliqđ mortale de quo cōfiteŕ. & si dicit pp
ter multitudinē iterationis se nō recordari. nō
ē subito dimittēdū sed insiŕēdū quāto tēpor
stetit in tali uicio: & q̄ frequēter iterabat iŕa

illud t̄p̄g: ut puta quotiēs i mēse uł ebdomoda
 & sic possit haberi numer9 ip̄i9 peccati & si n̄
 p̄ctaliter: saltē scđm aliq̄ cōpationē. Et tñ
 declarādū est ne dicat pl9 q̄ heat in cōsciētia
 sua sub occasiōe ut ide sit magis securi9 dādo
 pl9 q̄ ming ut m̄ti faciūt. ¶ Scias ultimo dis
 cernere inter leprā peccati cui ānexa est aliq̄
 obligatio satisfactiōis: & leprā ubi nō ē aliqd
 tale. Nā in p̄mo casu ultra peccatū de quo de
 bet dolere oportet insisterē & iterrogare si est
 parat9 satisfacere. Nā ubi nō h̄t animū patū
 a. i. satisfaciēdū si possēt nō est cōtritus. & per
 cōsequēs nō debet absolui. ¶ De ista tñ mate
 ria. s. satisfactiōis & restitutiōis que est ualde
 difficilis & intricata i fine istig libri poterit ali
 qd dici. q̄ si confessor circa huiusmōi & talia
 nō eēt ita pit9 q̄ p se sciat nodos dissoluere:
 saltē sciat dubitare de hōmōi: & sic cōsiliū que
 rat a pitiorib9: nulla facta exp̄ssione p̄sone e9
 cōfessionē h̄t p̄ manibus ne quocūq; signo uel
 uerbo ip̄m p̄dat: nisi ip̄e penitēs sup hoc ex
 pressam sibi daret licētā. Nā quocūq; mō di
 recte siue indirecte siue sciēter siue iaduertēter
 māifestaret t̄le peccatū. nō habita licētia ei9:
 grauiter peccaret. n̄ tñ p̄nia que taxāt i extra.
 de pe. & re. om̄is: puniret. nisi i iudicio de hoc
 cōuinceret: sed arbitraria eēt de hōmōi p̄nia

iniūgenda. Et nota q̄ circa sciētīā necessariā
cōfessori sicut dicūt doctores Tho. in.iiii. dis
xvii. in expositiōe lre. hec sciētia & si nō sit ma
ior : tñ tāta esse debet ut sciat discernere iter
peccatū & nō peccatū. & peccatū mortale &
ueniale. & si in aliquo eēt dubitatio: possit r̄cur
rere ad discretiores. Albertus in.iiii. dis xvii. di
cit q̄ sacerdos nō tenet scire discernere nisi i
cōmuni: que sunt capitalia & que communia :
mortalia & que uenialia ex gñe. Sed h̄ nesciēs
puto q̄ peccet mortaliter audiendo dicit idē.
& eū istituēs pl̄ peccat q̄ ipse: & eū pmittēs
institutū ministrare: si sua iterest talia phiber.
Idē dicit: q̄ in pplexis questionibus sacerdos
parochialis ecc̄ie: debet esse ita discretus ut ta
lia difficilia esse sciat. nec pcedendū in eis sine
superioris cōsilio uel auctoritate. Henricus de
ordine p̄dicatorū in quodā quolibeto: querēs
utrū cōfessor teneat scire de om̄ib9 que dicūt
sibi in confessiōe si sint mortalia uel uenialia sic
dicit distinguēdo. Peccata sunt in duplici gñe
quedā sunt peccata q̄a phibita. quia si nō eēt
phibita nō essent peccata: ut sunt om̄ia que
mere sunt de iure positio ut audire missam in
die dñico: cōfiteri semel in āno: & cōmunionem
accipere: & h̄modi. Et talia tenet quilibet
confessor scire: nisi habeat cām rationabilē que

eū excuset: ut si forte tpe p̄hibitionis erat in
 carcere: uſi terra lōginqua. Alia sunt peccata
 nō q̄a p̄hibita. sed q̄a de natura sua sunt mala
 etiā si nō prohiberent. Et hōꝝ peccatoꝝ que
 dā sunt capitalia. & tenet ea quilibet p̄f̄biter
 scire ad ming in ḡnali. ſ. q̄ sunt septē peccata
 capitalia uidelicet ſuperbia luxuria & cetera.
 Hec. n. sunt quali elemēta & p̄ncipia que de
 neceſſitate ſcire oportet. Quedā autē peccata
 ſunt ſpēs capitaliū: ut illa que recipiūt horū p̄
 dicatū: ut fornicatio & ebrietas. Fornicatio. n.
 quedā luxuria ē & ebrietas quedā gula. & hōꝝ
 peccatorū que ſunt ſpēs: quedā ſunt que ipor
 tāt malū de ſubſtātia ſui actō: eo q̄ ſtatī noīa
 ta h̄nt annexū malū ut fornicatio. Et de t̄libꝝ
 etiā cōfeſſor ſcire tenet. utꝝ ſint mortalia aut
 nō. Quedā autē de ſubſtātia ſui actō nō h̄nt
 deformitatē ſed ex libidine faciētis: ſicut cog
 noſcere uxorē ppriā qđ nō ē peccatū tñ poſ
 ſet eā cognoscere cū tāta libidine: q̄ eſſet mor
 tale: ut ſi cognosceret eā etiā ſi n̄ eēt ſua uxor
 & de talibꝝ nō oportet q̄ cōfeſſor ſciat utrū
 ſint mōr̄lia uſi nō. q̄a nec cōfitēs frequēter ſciūt
 oportet. Alia ſunt peccata que ſunt filie pecca
 torū capitalium. ſ. ut illa peccata quorū fines
 termināt & ordinant ad fines capitaliū: ſicut
 doloꝝ & acq̄ſitio pecunie aut alteriꝝ rei iniuſte

& de talibus peccatis frequenter opiniones
contrarie sunt inter doctores: & de talibus non
tenetur simpliciter curatus non ordinarius scire:
utrum sint mortalia uel non. curatus autem or-
dinarius: sicut episcopus uel archiepiscopus & ceteri
alii superiores prelati ordinarii tenentur scire.
quia ipsi sunt purgatores & tenent alios pur-
gare perficere & illuminare. Et ideo tenentur
scire nouum & uetus testamentum. Hec ille Du-
randus ordinis minorum in sua summa confessorum
libro primo. parte prima. dis. prima dicit. Si de-
ficit sacerdoti scientia. quia scilicet nescit discernere
inter mortale & ueniale. quia confitens intrica-
tos casus habet: & confessor simplex est: iteranda
est confessio. nisi forte juris peritus sit & confesso-
re super hoc instruat. **I**dem dicit. quod quotiens
confessor se ingerit ad confessiones audiendas:
totiens se offert respondendum de quolibet: &
interdum de casibus inopinatis & aliis mandatis
& questionibus ualde perplexis. Et igitur debet
confessor discernere inter peccata & differen-
tias peccatorum. Unde scire debet utrum ea que
penitens sibi exprimit sint peccata uel non ut
de bellis principum & de talliis & exactiōibus
eorum. & contractibus mercatorum. utrum
sint liciti uel illiciti. Et per hoc sciat utrum de-
beat prohibere uel suspendere a communione:

an licentiarē. utrum teneantur ad restituendū
 uel nō. Nam cum preceptū sit semel in anno
 confiteri & communicare. si sacerdos cōfessor
 prohibet illum a cōmunionē. qui non habet
 mortale. quia forte iudicat illicitum: quod est
 licitum. uel si licentiat non licentiā sūm. quia
 forte iudicat licitum quod est illicitū. tam cō-
 fessor q̄ confitens in foueam cadunt. nisi forte
 probabilis ignorantia eum excuset: puta si ha-
 bet aliquem doctorem iure autenticū & famo-
 sum: cuius opinioni innititur. Vnde si confessor
 non est expertus in casibus: ita q̄ nec per se
 scit iudicare nec dubitare nouit. cum periculo
 anime sue audiet cōfessiones: sed & illi q̄ sciūt
 imperitiā eius: pereunt. nisi iterato confiteātur
 homini scienti. de. pe. & .re. dis. prima. **Q**uem
 penitet. ubi uide si uis.

De interrogatōib9 fiēdis: & quō ab ipō cōfessor
Quāntū ad tertiū debes scdm Augustinū.
 Interrogare diligenter de peccatis. **Q**ue-
 rit Ray. in sua summa: an interrogatiōes sint
 faciende a confessore. Et respondet q̄ sic: dū-
 modo discrete fiant de .pe. dis. sexta. q̄ uult.
 Et extra de .pe. & re. omnis. Et ut diligentis
 procedas: debes primo cōsiderare uel scire tria
 que ponit beatus Thomas in quarto. Primū
 est ut interrogent ipsi penitentes. non omnis

de omnibus peccatis. hoc enim & inutile esset
& aliquando dampnosum. sed precipue debet
interrogare de illis peccatis que consueuerūt
reperi in hominibus illius conditionis: statq
etatis: p̄ie: & huiusmodi: que ut melius ualeat
facere. Ideo a principio debes interrogare de
conditione: de patria: & de exercitio & h̄mōi
An sit coniugatus uel nō. de aliis autē pecca-
tis plus & min⁹ potes interrogare sc̄dm qua-
litatē uite: quā audis ex ipso penitēte. Sc̄dm
est ut interrogentur ipsi penitētes a remotis:
de ipsis peccatis: & n̄ subito specificet̄ modus
peccati: ne si nesciebat addiscat: & sic iducat ī
temptationem. sed in genere interrogetur de
specie: ut uerbi gratia. si fatetur se cōmisisse ui-
cium luxurie. interrogetur ulterius cū quib⁹:
& sic deinde procedēdo. **T**ertium est q̄ p̄-
cipue circa uicia carnalia nō descendat̄ nimis
ad particulares circumstātiās: que non sunt de
necessitate confessionis: quia hoc est occasio-
nem sibi temptationis dare. & ipsum peniten-
tem qui aliquando talia ignorat adinuentiōes
peccatorum docere: & etiam cum talia post-
modum referant sotiis & in plateis & uicis:
inde sequitur derisio sacramenti & confessoris
& mala suspitio: Sicut uerbi gr̄a. Si fatetur
uir cognouisse uxorē uel aliā mulierem: uel

mulier cognitam se esse a uiro extra uas debitum cum ex hoc habeatur species peccati sufficienter per uicium sodomiticum nec in quacunque parte corporis exerceatur: mutatur talis species ideo uidetur hoc sufficere. nec oportet ulterius ad alia particularia descendere: uidelicet interrogatio uel in qua parte corporis uel quomodo. Similiter si dicat per se ipsum commississe actum luxurie: quantum ad actum exteriorem non uidetur interrogandus de modo cum non uarietur species propter hoc & huiusmodi. De his uero peccatis: scilicet non carnalibus: non est ita periculosum uel scandalum ad particulares circumstantias se deriuare.

De casibus iterande confessionis.

Secundo consideret confessor: quod confitens sibi de his que alias rite confessus est & absolutus & fecerit penitentiam iniunctam: non tenetur iterum confiteri. Et ideo non est super hoc grauandus plusquam sua sponte uelit. **I**n quatuor autem casibus tenetur qui alias confessus est iterare confessionem secundum Thome. in quarto & omnes alios. Primi duo sunt ex parte ipsius penitentis. **E**t primus est: quando non est omnia peccata mortalia uel que dubitat esse mortalia confessus: probabili dubitatione uni sacerdoti sed aliquod dimisit uel ex uerecundia uel

alia iniusta causa. Secus autem si aliquod dimi-
sisset ex obliuione: quia tunc sufficit illud tantum
confiteri quod dimisit etiam si alteri confiteatur quod
priori. nec oportet ex hoc confessionem iterare

Secundus est quando penitentiam iniunctam
contempsit facere: & est eius oblitus. Nam si
adhuc recordaretur & uellet perficere non te-
netur iterare: nisi forte confessor statueret sibi
tempus determinatum in quo deberet ipsam pe-
nitentiam facere: intendens ipsum obligare ad
ipsum determinatum tempus quod tamen si non con-
stat secundo confessori: credo quod pie possit
interpretari secundo confessor: quod prior con-
fessor intenderit dare sibi licentiam remittendi
ieiunia uel alia uel orationes in aliis diebus: si in
his non fecit in quibus iniunxit. quia sic con-
sueuerunt facere penitentia confessores. **A**lii duo
casus sunt ex parte confessoris. Primus est si non habet
auctoritatem absoluendi. nec in hoc oportet te esse
curiosum. sed sufficit tibi quod non constet tibi con-
trarium. scilicet quod prior confessor non habuit auctoritatem
Secundus est quando ipse confessor non habuit suffici-
entem scientiam. Et iste est satis difficilis & intricatus.
scilicet ad cognoscendum & iudicandum de quantitate
ignorantie: que reddat sacerdotem inabilem ad ab-
soluendum. Et si tibi non est nota persona ipsius con-
fessoris nolo ex aliquo uno defectu confessionis

quæ deprehenderis ex priori confessione pacta
 condemnare uel irritare ipsam. quia quando p
 etiam peritissimi confessores ex obliuione uel
 alia causa aliquid dimittant: & ipsi penitentes
 aliquando non plene recordantur de gestis cir
 ca eos. Sed in processu confessionis reperto
 defectu interrogationis: examinationis: decla
 rationis eorum que sunt magni ponderis. &
 de necessitate salutis poteris hoc iudicare. si de
 ignorantia cōfessoris impeditiua eius absolutio
 nis: & si consulerē penitenti immo sibi decla
 rare necessariam fore iterationem talis confes
 sionis ut uerbi gratia. Si talis confessor non
 fecisset sibi consciētiam de simplici fornicatiōe
 uel de confessione & cōmunionē & aliis huius
 modi ad que tenētur generaliter fideles. Est
 etiam aliq casus scilicet quintus in quo oportet
 iterare confessionē scdm plures doctores
 ut bonauenturā in.iiii. dis. decima septima. Et
 Durandum ordinis minorum in sua summa.
 Ray. Host. Robertum. Olbot & Vincenti.
 hūst. Sed nō scdm Tho. & Richardū ordīs
 minorū in.iiii. sentētiarū dis. xvii. & Petrū &
 quōdā aliud scriptū super quarto eadē dis. &
 Granum de pe. dis. prima. Iohannē & Bernar.
 & alios quosdā uidelicet quādo quis cōfitef in
 tegre sua peccata: sed ab omnibus uel saltem

ab aliquo mortalium disponit nō abstinere &
sic incontritus existens & hoc ipse ipenitens
declarat. Cum igitur talis confessio nō ualeat
ad salutem. tutius est eam facere iterare illi. tñ
si nollet eam iterare. uidetur non cogendū. cū
sint solemnes doctores cōtrarie opinionis: nisi
forte firmiter adherēs opinioni contrarie que
tutior est. Vidēt esse & sextus casus uidelicet
quando quis est absolutus a peccatis & bene
cōfessus alias & contritū existens ligatus ex
cōmunicatione maiori: q̄ ignorabat ipse & cō
fessor non perpendit. & percōsequēs ab ea nō
est absolutus. Nā scđm. Pe. de palu. in quarto
talis tenetur iterare. ponit autem opinionem
quorundam iuristarum esse q̄ ualeat talis abso
lutio. Et si sic est: non tenet: quādo alias facta
est confessio cum debitis circumstantiis. Pri
ma tamen opinio tutior est. & ideo ipsam te
neas. Sed in aliis quatuor supradictis casibz o
portet q̄ omnino iteretur scđm omnes quasi.
Et nota q̄ in tali casu. scilicet quando dicit pe
nitens se non posse: uel nolle de omnibus mor
talibus commissis cauere in futurum uel ab
stinere: non est tamen abiciendū sed recipiēda
eius confessio: ut dicit decre. extra de peni. &
remis. q̄ quidā. Nō tamē ullo mō ē absolue dō
scđm tho. i quodlibeto sed ei nihilominus aliq̄

M

iniungendum boni operis. ut sic ex his bonis operibus & aliis bonis illustretur ad penitentiam. declarando tamen sibi plene: quod non sit absolutus coram deo: nec illa penitentia ad meritum fructuosa est: sed faciat illud quod sibi dicit: & alia bona quantum potest plus ut dicitur de peccatis quinta falsas. **T**ertio nota quod cum sit cogitatio cum deliberatione rationis in actu peccati mortalis. scilicet desiderandi illum actum agere: et absque opere sit peccatum mortale. ideo ad singulas species peccatorum post peccata operis etiam de peccatis cogitationis: intelliguntur tantum speciei: & de peccatis operis & oris & cum opere alio peccati: & deliberatio mentis ad illud agendum absque opere sit eiusdem speciei specialissime: licet differant secundum magis & minus vel perfectum & imperfectum. quia scilicet maius peccatum est in opere quam in sola cogitatione. ideo etiam & de circumstantiis huiusmodi cogitationum quere: ut uerbi gratia si dicat se assensisse cogitationibus luxuriosis: quia hoc potest esse multipliciter & in diuersis speciebus. ideo queratur ab eo de qualitate cogitationum ipsarum id est si deliberasset tale peccatum committere cum soluta. quia fornicatio est si ipse solutus est: aut cum coniugata. quia tunc adulterium est. aut cum sanguinea quia tunc incestus est. & sic de aliis speciebus luxurie vel aliorum uitiorum. **P**ro aliquali declaratione pre-

dictorum nota q̄ dicit. b. tho. prima sc̄de. q̄
septuagesima sc̄da. q̄ peccatum diuiditur per h̄
tria. s. peccatū cordis. peccatū oris: & operis.
non sicut per diuersas species cōpletas: sicut
differunt sp̄tie. bos: leo: & capra. sed sicut per
diuersos gradus: sicut domus in fundamentum
diuiditur & parietem & tectū sicut in species
incōpletas. Cōsumatio igitur peccati ē in ope
Vnde peccatū operis: habet completam sp̄m
sed p̄ma ichoatio ei⁹ ē ī corde quasi fundatio ^{metu}
Secūdu⁹ gradus eius est in ore: sc̄dm q̄ homo
prorūpit facile ad manifestandum cordis con
ceptum. Tertio⁹ gradus est in consummatiōe
operis. patet tamē q̄ ista tria pertinet ad unā
perfectam speciem: cum ab eodem motiua p̄ce
dant. Iracund⁹ enim ex hoc q̄ appetit uindic
dictam primo turbatur in corde. secūdo in uer
ba cōtumeliosa prorumpit. tertio procedit ad
facta iniuriosa: ut percussiones. & huiusmodi.
Et sic de luxuria & de quolibet alio. h̄ Tho.
Nec sic intelligendū est peccatū uel peccata
cordis esse species incōpletas: quasi non sint
mortalia immo quando in eis est deliberatiuus
consensus ad act⁹ qui de se sunt mortalia tales
cogitatōes et sunt mortalia & si n̄ ita graua ut
peccata opis: ut dictū ē & q̄ sunt sicut cogita
tio cū deliberatiōe: locutione: & opere: ē unū

peccatū: ut d̄ luxuria & aliis peccatis: qñ uero
quodā tpe deliberauit fornicari: & alio tēpō
& diuerso & distāt: fornicat sunt duo morta
lia. **De** delectatiōe uero mōsa inferiq aliqd
dicet. **Quarto** nota q̄ cū penitēs fateē aliqd
peccatū uel a se uel ad tui interrogatiōē qđ
manifeste uides eē mortale. hoc ei declara i sin
gulis ip̄sorū uitiorū. hoc. n. uidet̄ satis neces
sariū. tū ut habeat magis cām dolēdi. tum ut
ip̄m cognoscēs: habeat materiā ab illo i futuz
cauēdi. Et hoc dico nisi ipse penitēs uerisimi
liter credereē t̄lia scire. sc̄. cōmissa esse mortalia
uel uenialia. q̄a tūc nō expedit. **Itē** si fecerit
talē actū q̄ de se uenialis erat uel nullū pecca
tum. ipse tñ firmiter credebat illud eē mortale
peccatū uel dubitabat de hoc. id ē nō magis de
clinās ad unā partē q̄ ad aliā. q̄. s. eēt mortale
uel nō esset. hoc enī pprie eēt dubitare: ita in
primo q̄ i secūdo casu: declarādū ē ei q̄ pecca
uit mortaliter. Sicut uerbi gr̄a. si tpe ieiunioꝝ
uel festiuitatū cognouit uxore: putās hoc eē
cōtra p̄ceptū ecclesie. Vñ in h̄mōi rectificā
da ē cōscientia eiꝝ: cū sit erronea: sed si fateē
aliqd peccatū qđ clare nō uideas esse mortale
uel de quo sint opiniones inter doctores uarie
utrum mortale sit uel ueniale noli tu precipi
tare sententiam & morle exp̄mer uel ei p̄pter

hoc absolutionē denegare. si ab eo abstinere
nō uellet. sed bñ ei efficaciter suades ut tutiorē
eligat uia. s. ab eo abstinēdo. q̄a tutior uia ē.

Quinto nota diligēter & cōsidera cōditionē
statū & pitā uel iperitiā psonaz & scđm q̄li
tatē earū sic diuersimode te heas ad ipsas in
mō loquēdi. Nā nobilib9 aut pitis aut ciuib9
cōmuniter urbanis loq̄ oportet qñ ēt uitū re
prehēfionis eget. ne duris increpati indignēt
uel scādalizent. Rusticis uero uel psonis idio
tis & uilis cōditōis acriter cōiter expedit loq̄
ad ostēfionē malitiē eoz: ne pro nichilo pecca
ta eorū reputēt. Itē nimis cōtristatos ex lapsu
uel q̄si desperatos ex mltitudine uel magnitu
dine cōmissorū: oportet dulciter exhortari oñ
dēdo imensitatē diuine clemētiē: pponēdo eis
exēpla diuine misericordie immēse ut latronis
Magdalene Pauli. manasse David & h9modi
Presumptuosos uero & induratos: & peccata
q̄si p̄ nichilo hñtes: decet deterrere: declarādo
eis dei seueritatē: futurū iudiciū: acerbissimas
penas inferni: & h9mōi pponēdo exēpla ad p̄
positū: ut de punitiōe p̄moꝝ p̄ntū: de diluuiō
& aliis diuinis iuditiis p̄pter peccata. **S**exto
nota q̄ si psona n̄ ē multū pita. cautā rēdas ut
faciat diligēter cōfessionē. s. de peccatis oib9 do
lēdo q̄ntū pōt. pponēdo firmiter abstinē ab

omni mortali in futurū. hoc. n. ē necessariū ad
 cōtritionē sine qua nō remittit̄ peccatū: & q̄
 nullū cōmissum taceat sciēter in cōfessiōe uel
 ex uerecūdia uel alia de causa: nec eēt q̄ r̄putat
 peccatū ueniale: q̄a eēt aliqñ in hōmodi fallit̄:
 & ē moīle qđ putauit ueniale: nec p̄pterea ex
 cusat eū ignorātia. Et p̄cipue de hoc eū admo
 neas iterrogādo de uitiis carnalib9 q̄a frequē
 i t̄lib9 p̄sōe m̄ltm r̄tinēt turpia eēt necessaria
 cōfiteri p̄pt̄ uerecūdiā: & magis adhuc i hōmōi
 taciturnitate mulieres offendūt. ¶ Vñ & diuer
 sis cautelis extrahēdū ē uitiū ab ore taliū.
 Declarādū ē tñ eis q̄ si aliqđ peccatū qđ sci
 unt eē in se nō cōfiterent̄ eēt iterrogate sup
 hoc: q̄ nō p̄dest eis cōfessio. ¶ Vñ si cōfessor
 pri9 iterrogauerat i gñali de tali materia: &
 tūc ipse penitēs uoluit exp̄mere: cū tñ bñ re
 cordaret̄ uitiū sui. sed cū p̄gea iterrogat9 i p̄ti
 clari exp̄mit. q̄a ming sibi uidet̄ erubescibile q̄
 si p̄ se expressisset. ondēdū ē ei quō fictē cōfiteē
 & q̄ nō ualet sibi talis confessio scđm *swl* nisi
 mutet p̄positū. s. q̄ si haberet adhuc de illo cō
 fiteri q̄ per se exp̄meret in p̄ticulari: quantū
 ad illud qđ ē necessariū & doleat d̄ illa fictiōe
 cōmissa: cū qua uenit ad confessionē. ¶ Septio
 penitētē admōneas: ut n̄ ex qđā cōsuetudie q̄a
 sic aliq̄ faciūt ulet̄ etiā ex timor̄ id ē p̄pt̄ uitādas

penas eternas p̄ncipaliter uel p̄pter euasione[m]
infirmi[tatis] si eēt i[r]firma: uel alic[ui] alteri[us] tribu
latōis. faciat cōfessionē. q̄a sic modicū sibi p̄des
set. sed p̄ncipaliter eā faciat ad placādū deū
& sibi rēcōciliādū ad satisfaciēdū diuine offense
deo & eccl[esi]e obediendū q̄ hoc remediū ordi
nauit ad cōsequendā remissionē. Item i[n] p̄cessu
cōfessiōis si aliq[ui] diceret ad sui excusationē uel
alleuianē peccati i[m]ptinentia: ut puta q̄ dia
bol[us] fecit sibi facere tale malū: uel plane te uel
uicini uel cōsanguinei & hōmōi: rēphēdas eū
cōndendo ei falsitatē suā. q̄a. s. nullus trahit ad
peccatū nisi p̄pria malitia sua uel uolūtate. &
ideo se nō excuset. sed accuset. xv. q. i. non est.
Itē si recitat peccata aliorū sine necessitate cū
.s. sine hoc possit exp̄mere suum. seū rēphē
das & admoneas: ut nil dicat de peccatis aliorū
unde posset peccatū alteri[us] detegi. nisi hoc fa
ceret ex aliq[ua] causa: nō solū necessaria sed eēt a[r]s
ualde rationabili. Itē si dicit lōgas fabulas ad
moneas ut dimittat sup̄flua: & solū quantū ē
necessariū ad declarationē peccatū dicat: nec i
misceat narrationē suā tribulationū cū pec
catis: ut faciūt mulieres. Itē admoneas q̄ nō
utāt uerbis palleatis seu sophisticis ad dādū
intelligere unū p̄ alio. nec etiam utāt uerbis ni
mis turpib[us] ubi posset per uerba honestiora

20.

peccatū declarare. De his autē in isto ultio
dicas plus & min9. & admoneas penitētes ut
uideas eos idigere in p̄secutiōe sus cōfessiōis &
cetera. **O**ctauo istud obserues ut postq̄ ex
interrogationibus factis p̄penderis eū debere
audiri: dicas ei ut p̄mo ipse dicat peccata sua
que cōmisit p̄ ultimā confessionē rite factam
que habet i memoria: & sic dimittas eū dicerē
quicquid uult de suis peccatis. & ordine quo
uult: retinēdo bñ mēti ea que dicit ut ubi suf-
ficiēter exp̄ssit peccatū suū non eū molestes
ul̄ graues de illo interrogādo. ubi autē nō suf-
ficiēter expresserit: interroga de r̄siduo usq̄
ad sufficiētā. & p̄p̄ea eū interroga de aliis de
q̄b9 ipse nil dixisset sc̄dm q̄ potes suspicari i
eo esse. hoc sp̄ seruato. ne de eodē peccato de
quo iā interrogasti iterū interrogas ne sic eū
attēdes nisi ex aliq̄ causa rōnabili hoc faceres.
puta credēdo q̄ dicat secūda uice qd̄ p̄ma nō
dixit: uel ex uerecūdia ul̄ ex ignorantia & h9
mōi. Et si mulier ē facias eā ex trāuerso stare
ne eā in faciē uideas. q̄a facies eaz̄ ē uēt9 ur̄f
ait scriptura. Si uir & p̄t̄ genuflex9 & disca
ppuciat9 stare bene qd̄. sin autē ut p̄t̄. Nec
eū eēt multū freq̄nter ul̄ fixe i faciē r̄spicias &
p̄cipue iuuenē ul̄ nobilē & pitū: ne nimis eru-
bescer̄ facias & sic eū graues d̄ quo n̄ op̄tet.

Observandum etiam confessoribus est ut dicit
magister Vmbertus in libro de officio ordinis
quod semper libentius & prius audiatur confessio
illorum qui magis indigere putantur: uel qui
raro uenire solent uel sunt extranei: uel sunt
in maiori statu: uel de quorum confessione ma-
ior utilitas sequatur uel speratur. Item audiendo
mulieres: caueas ne nisi in publico audias &
nisi ab aliquo uel aliquibus uidearis nec mittem
immoretur nisi quantum necessitas confessionis
requirit: & eis qui minus frequenter uolunt con-
fiteri assignet certum tempus: extra quod illas
non audiat: nec in aliis colloquiis se eis exponat
& semper duris & rigidis uerbis potius utatur
circa illas quam mollibus: & cetera. ¶ Nono scias
ab episcopo si habet aliquas constitutiones si-
nodales uel prouinciales ubi sunt excommuni-
cationis sententie & huiusmodi: & de illis non te
impedias plus quam uelit. Et nota quod si aliquem
absoluis in nodatum aliqua sententia excommu-
nicationis quem esse ligatum uel non a fuer-
is uel nescis & ideo absoluis a peccatis. non
autem a sententiis siue sententia: quis peccet
absoluendo eum quem non debet. quia absolu-
tio ab excommunicatione debet precedere ab-
solutionem a peccatis: tamen sententiam ex-
communicationis non incurris secundum Fracum.

21
de zamb. & h. debes autem postea quādo per
pendis de errore illum auisare: q̄ procurat ab
solutionem ab excōmunicatione. Et quia ut
dicit Ray. in sua summa. interrogationes de
peccatis capitalibus faciende sunt. s. superbia
principaliter que est radix & mater omnium
malorum sc̄m Grego. in moralibus a qua p̄
cedant septem capitalia. s. inanis gloria: Inui
dia: Ira: Aaccidia: Auaritia: Gula: & Luxuria.
Et ista habent diuersas species: de quib9 etiā
necessario sunt interrogationes faciende cum
circumstantiis necessariis. Habet etiā quodli
bet horum multas filias: de quibus etiam dicit
Ray. & Hosti. in summa esse interrogandū.
sc̄m tamen qualitatem personarum. Ideo de
his ponētur interrogationes. **P**ostremo de
quibusdam uitiis lingue & extraordinariis &
fortilegis & infidelitatibus & huiusmodi. Et
quia ut dictum est absolutio ab excōmunicati
one debet precedere absolutionem a peccatis.
Vnde prius de eo interrogandum est.

Quidnam dicitur esse peccatum in peccatis narratur

Postq̄ ille qui uult confiteri dixit ex se ea
que uoluit de peccatis suis si non dixit suf
ficienter q̄ quasi semper accidit interroga de
his que plene nō dixit: prout uideēt expedire.
Si autem modicum uel minus dixit: potes in

terrogare scđm ordinem hic infra positum p̄mo de preceptis. postea de uiciis capitalibus n̄ omnes de omnibus: sed de illis que solent in talibus reperiri. Et non solum de istis peccatis interrogandum sed de circumstantiis peccatorum que cōtinētur in hoc uersu. Quis quid ubi per quos quotiens cur quomō quādo. Nō tamē est necesse de quolibet peccato mortali omnes predictas circūstātiis cōfiteri. sed solū illas que trahūt peccatum in aliā sp̄m. que. s. habent specialē deformitatem oppositā alicui preceptorum. De numero autē peccatorū nō obmittas. scilicet quotiens commisit aliquid peccatum quod est mortale.

De decem preceptis. Et p̄mo circa p̄mū. scilicet. Non adorabis deos alienos

Unū cole deū. Circa hoc primū preceptū de his potes interrogare. Et primo de uotis. Si transgressus ē seu obmisit implere aliquid uotū licitū. Et si aduertenter. cū posset. est semper mortale: & totiens quotiēs frangit. secus si ex obliuione. uel quia non poterat: ut infirmus ieiunare & huiusmōi. si nouit se aliquid mali facturū: ut uindictam uel maioris p̄fectus impeditiuum: ut non ingredi religionē & hoc est mortale & sine alia disp̄satione debet infringi. Si nimis tardauit implere: p̄pter quod

ex mēoria excidit ō nino ul' uenit ad statū nō
 ualēdi implere: cū bñ prius potuisset. uidetur
 mortale. Idē quādo dimisit propositū implēdi
 cum tamē posset. alias mora implēdi uotū: qñ
 sibi non prefixit tēpus: nō uidēt mortale nisi
 forte mora esset ualde nimia. nisi ex hoc immi-
 neret ei periculum non ualēdi implere: ut de
 uoto ingrediēdi religionē. cum non habeat
 causam cogentē dilationis. Si fecit uotum de
 re licita: ut elemosina ieiunio & huiusmodi. sed
 ob malum finem. puta ut possit facere uindictā
 adulterium & huiusmōdi: mortale ē: nec tenet
 implere. Si fecit uotum abstinētie: & huiusmōdi
 & dubitat utrū possit implere uel non: & sine
 dispensatione uel cōmutatione superioris: cum
 possit habere recursū de facili ad eum: uel cō-
 fessorem pro cōsilio: frangit. mortale uidetur.
 Nota tamē q̄ uiri possunt irritare uota absti-
 nētie peregrinationis & elemosine & accessus
 ad talē uel talem ecclesiam: uxorū suarū: si nō
 habent nisi dotes uxorū absq; aliqua dispēsa-
 tione. Et si fiat talis irritatio etiā a causa rati-
 onabili a uiro. non tenetur uxor implere talia
 uota. De irritatiōe uotorū impuberū & filioꝝ
 familias & religiosorum uide in summa secūda
 parte titulo ultimo. Si habens uotum castita-
 tis uel religionis contraxit. mortale est & cō-

summam non potest sine mortali. quia adhuc
potest implere & debet ante consummationem
matrimonii. sed post reddere tenetur debitum
etiã interpretatiue petenti. sed exigēdo semper
peccat mortaliter. Vnde consulendum ei esset
petere dispensationem super hoc a papa. scđ m
h. h. posset etiã episcopus. ¶ Si uotũ fecit stultum
& irrationabile: ut ieiunare in dominica
non peccinare uel caput lauare in sabbato & huius
modi. non est mortale: sed prohibendus est im
plere illud. ¶ Et nota q̄ a trãsgressiõe uotoꝝ
potest de iure cõmuni & consuetudine confes
sor absolueri. quia non est de reseruat. casibꝫ
sed de dispensatione uel commutatione uotoꝝ
non potest se intromittere sine speciali cõmis
sione diocesani uel alterius qui possit dare. Ep
iscopi autem in omnibus possunt cõmutare
uel dispẽsare nisi in uoto castitatis uel religiõis
& tribus uotis peregrinationis. s. Hierosolo
mitanũ ad sanctum Iacobum & ad limina apos
tolorum id est ad Romam. In quibus papa uel
summus penitentiarius solum dispensant uel cõ
mutant. De uotis habes supra in secunda par
te ubi uide cum dubitas.

et notis habet

¶ Circa idem mandatum.

De supstitutionibus. Et primo. Si fecit ipse
 uel fieri fecit aliquod maleficiū seu iuxta uul
 gare malias in quibus fiunt occasiōes occulte ^{innotēs}
 uel manifeste demonium: quod semper est mor
 tale: & dignum morte corporali. **S**i fecit uel
 fieri fecit uel procurauit aliquam incantatio
 nem cum sacramentis uel sacramentalibus ec
 clesie: ut aqua baptismali uel oleo sancto: uel
 huiusmōi ob sanitatē uel aliā cām: mortale ē &
 grauissimū. **S**i fieri fecit aliq̄ diuinatiōem ad
 inueniendum furta uel ad sciendum aliquod
 occultum uel futurum quod debet contingerē:
 mortale est. **S**i didicit artem notariam uel
 usus est ea ad sciendum aliqua: uel usus est arte
 nigromantica. mortale est. Et si habet librum
 inducendus est ut comburat. alias non absol
 uendus. **S**i ex constellationibus uel planetis
 super quibus natus est aliquis: indicat deter
 minate de conuersatione hominis. Idem si ex
 phizonomia. Credere enim hominem ex fato
 uel constellatione uel cōplexione cogi ad bo
 num uel malum hereticum est. **S**i usus est sor
 tibus diuinatoriis: & quomodo: quod est mor
 tale. ex leuitate ueniale. **S**i dedit ad comme
 dendum aliquid turpe uiro uxor: uel alteri ut a
 maret ipsam: uel fecit uel dixit aliquid turpe
 ad huiusmōi qđ mortale est. Et interrogādū

est quid fuit illud. ¶ Si fecit aliquam incanta-
tionem uel fieri fecit ob sanitatem consequen-
dam. & quando hoc fit sciendo esse prohibitū.
communiter est mortale. Quando ex simplici
tate: putando bonas esse orationes. uidetur ue-
niale. Sed si non uellet in futurum abstinere:
neganda est absolutio. quia ex obstinatione
& malicia est mortale. Et interrogandum de
uerbis quibus utuntur. & de obseruanciis quas
addunt. ¶ Si fecit uel fieri fecit uel usus est
breuibus: que communiter sunt superstiosa:
ex uerbis uel carta in qua fiunt: uel modo im-
ponendi uel portandi uel tpe scribendi & inuenta
superstitione eorum que comburant & si non uellent. tunc
non absoluantur. quia tunc mortale est. Sed si pu-
tabant licita tamquam orationes: ueniale uidetur.
¶ Si obseruauit unam diem magis quam aliam in
non incipiendo aliquid tamquam malum: ut
dies egiptiacos uel diem in quo currit decapita-
tio sancti Iohannis baptiste: uel diem ascen-
sionis in colligendis herbis & huiusmodi. quod
ueniale uidetur quando ex simplicitate hoc cre-
ditur. nisi animo obstinato hoc crederet. quia
tunc esset mortale. ¶ Si obseruauit sompnia:
faciendo aliquas orationes & obseruationes: &
postea ex his que somniat uolendo de futuris
uel occultis diuinare: & prenunciare quod

mortale est. alias autem etiam sine obseruatōe adiuncta nimis fidem adhibere somniis: peccatum est. Et si ex se non mortale tamen periculofum. quia sic diabolus multos deceptit.

Si ex effusione olei de lucerna uel garritatiōe aliquarum auium: uel magnitudine uel continuitate uentorium & huiusmodi. existimant aliqd mali euenturum quod fatuum est & uanum.

Si existimauit mulieres conuerti in capras uel alia animalia & ire de nocte & suggere sanguinem puerorum & huiusmodi. quod impossibile est nisi deo: & ideo falsum credere.

De secundo precepto. Non assumes nomē dei in uanum in os tuum.

Si blasphemaui deum uidelicet dicendo nō eē iustū & omnia iuste disponere sed acceptatorem personarum uel non uidere que fiunt uel non curare de actibus hominum uel proditorem: uel sine merito punire & flagellare eum: uel non posse istud uel illud facere & huiusmōi: quodlibet est mortale. cum aduertit quod dicit & intelligit. **S**i iurauit in aliqua euria coram aliquo iudice mendatiōse. mortale est quantumcunq; alias haberet iustam cau

sam. Et que inducit eum ad hoc aduertenter.
ut aduocatus procurator & huiusmodi mortaliter peccat. ¶ Si iurauit etiam extra iudiciū
in communi sermone quacumq; ex causa: uel
utilitatis uel leuitatis uel iocositatis uel quali
cumq; modo non solum per sancta dei euange
lia uel per corpus christi: sed etiam per fidem:
per deum. Si deus me adiuuet per uirginem
mariam: per crucem: per animam suam & hu
iusmodi. semper est mortale quando aduertit
se iurare & falsum dicere. & totiens quotiens.
Si iurauit aliquid pro certo de quo dubitat ut
trum sit. mortale est. precipue in iudicio. Si
iurauit aliquid perpetrare quod est mortale:
ut puta facere uindictam: non dimittere concu
binam: seruare iniusta statuta: tenere secreta
iniustam coniurationē. mortaliter peccat nec
debet seruare. ¶ Si iurauit tenere secretum ali
quod tractatur in consilio, uel aliud quod
nulli est nociuum. ¶ Si aduertenter manifestat:
peccat mortaliter ipse: & qui stimulat eū
ad manifestandum sciens secretum esse. ¶ Si
iurauit seruare statuta alicuius ciuitatis uel u
niuersitatis aliquod scienter transgrediendo
ex iustis statutis mortaliter peccat. Si tamen
aliquod statutum ē abrogatum per contrariā

consuetudinem. quia cottidie per omnes fit cō-
 trarium actu. non uidetur periurus quia non
 seruat illud quod non habet uim statuti. dicitur
 .iiii. p. leges. **¶** Si iurauit per aliquem modū
 obprobriosum per dei membra uel sanctorū:
 ut ribaldi faciunt: mortaliter peccant q̄a blas-
 phemia rep̄ta tur. xxii. q. prima. si quis per ca-
 pilum. **¶** Si promisit se facturum aliqd̄ licitū
 sed non intendebat obseruare. mortaliter pec-
 cavit. si autem intendebat sed ueniente termi-
 no quo debet implere non seruat promissum:
 cum tamen posset. licet cum incommoditate
 sua. peccauit mortaliter. nisi ille cui promisit
 ante terminum relaxet iuramentum. quod po-
 test facere si promissum cedat in utilitatem
 ipsius tantum. Nam si utilitatem aliorum uel
 honorem dei uel sanctorum non potest relax-
 are ille. sed ad episcopum uel papam pertinet
 relaxatio uel commutatio. Si autem non po-
 test implere: excusatur pro tunc cum non po-
 test. **¶** Si quis autem promittit cum iuramēto
 se aliquid facturum quod non est alicuius im-
 portantie boni uel mali: ut mater de uerberan-
 do filium: uel de bibendo uel de non bibendo:
 & huiusmōi. ueniale uidetur & iuratio & per-
 iuratio in huiusmodi. **¶** Si iurauit sine causa

rationabili pro quibuscunq; minimis. dicendo
tamen ueritatem: ueniale est: nisi faceret in cō-
temptum. ē inducendus ut absteineat propter pe-
riculum periurii. ¶ Si induxit aliquem ad iur-
rādū n: quem omnino credebat falsum iuratuꝝ
mortaliter peccat nisi iudex hoc faciens ex of-
ficio scđm ordinem iuris.

¶ Circa idem secundū preceptū.

DE adiuratione. Que est inducere aliquē
ad aliquid faciendum ob inuocatione ma-
licius rei sacre: & si est per modicum coacti-
onis intendens eum obligare per modum iura-
menti ad illud faciēdum ad superiores & alios
in quibus non habet potestatem. est mortale
ad sibi subditos est licitum: eo casu quo liceret
sibi illis precipere alias non. & tunc adiuratus
tenetur illud facere uel dicere. alias esset mor-
tale: sicut transgressio precepti. ¶ Si adiurauit
prelatos uel sotios uel inferiores per modum
deprecationis intendens inducere adiuratum
ad faciendum: non est malum uel ueniale. si le-
uiter & sine causa. Et adiuratus non faciens
non peccat. Tho. ¶ Si adiurauit demones per
modum precis: uel aliquid sciendum ab eis uel

ad aliquid obtinendum auxilii. est mortale: nisi quis faceret ex familiari consilio spiritus sancti uel nisi ex quadam simplicitate querens ab obsessis a diabolo: sed per modum coactionis licet ipsum adiurare ne nobis noceat. ¶ Si adiurauit creaturas irracionales ne diabolus eis uatur in nostri nocumentum licet. Si autem ut diabolus operetur in eis est mortale. ut incantationes serpentum. ¶ Si in cantilenis & fabulis turpibus miscuit deum & sanctos in narrationibus turpibus & amatoriis est mortale alias ueniale. nisi faceret in contemptum dei.

¶ De tertio precepto.

¶ Sabata sanctifices.

Quia quantum ad determinationem dierum istud est de iure positiuo ideo hic aduerte re potes de ieiuniis ecclesie & auditione missarum. ¶ Primo ergo si facit aliquod manuale opus diebus dominicis & festis aliis preceptis ab ecclesia extra casum necessitatis. quia mortaliter peccauit: si per notabile spacium. secus si fueret aliqua puncta. Si autem ex necessitate ut quia expectauit hostes uel ueniunt inundationes aquarum & huiusmodi. tunc

liceret remouere blada suppellectilia & huius
modi Ray. Et de uespera ad uesperum dñt
custodiri. id est de sero. dis. tertia. pronuncian
dum. Hic requiritur magna prudentia in con
sulendo. **S**i uendit uel emit diebus festiuis
nisi cōmestibilia de die in diem: panem uinum
carnes fructus & huiusmodi mortaliter pecca
uit si per modum negotiationis nisi in casu ali
cuius magne necessitatis. In nundinis tamē ex
quo prelati ecclesie tollerant: sed non dimit
tūt missē auditionē scđm. pe. de pal. uidēt p
sone excusari de mercatiōe dieb9 festiuis. **S**i
fecit fieri aliqd̄ predictorū suis discipulis filiis
seruis uel laborantibus sine necessitate peccat
mortaliter uterq; & mandans: & exequens. Si
tamen magister uel patronus non habet neces
sitatē sed discipulus seruus & rusticus habet
necessitatē ita q̄ alias non potest uiuere. uel
quia discipulus non obedit magistro: in huius
modi diebus aliquando uendendo uel fatiendo
aliquid exercitii artis eius pro aliquo tempore
nec ille nec alius de dicta arte uult conducere
ipsum secum: & aliud exercitium nescit agere.
uidēt ipse excusari. Nā si in obsequiū ecclesiarū
paupcularū licet laborā aliqd̄ dieb9 festiuis
scđm doctores. quare non magis ratione sus

sustentationis in necessitate . Tutius tamen
 esset si posset aliam artem eligere. Similiter de
 scriptoribus pro precio confitentibus instru-
 menta temporalium. Itinerantibus facientibus
 longas dietas causa cupiditatis: & non necessi-
 tatis. quia non bene aliter potest fieri barbitō
 fori & huiusmodi. Medicinalia autem semper
 licet facere & medicari & uendere talia. **S**i
 per totam diem festiuam uacauit ludis: uenati-
 onibus: aucupis: choreis & aliis uanitatibus
 mundi: ibi frequenter occurrūt mortalia: etiā
 si de se illa non sint mortalia. Quodlibet etiā
 commissum diebus festiuis est multo grauius
 & ideo confitendum de huiusmodi.

Circa idem tertium preceptum

DE auditione misse diebus dominicis &
 festiuis. **S**i non audiuit missam totam
 in illis diebus sed obmisit uel ex contemptu
 uel ex cupiditate lucrandi: uel ex causa eundi
 ad solatia uel conuiuia: uel ex negligentia uel ex
 ignorantia crassa. peccauit mortaliter & totius
 mens quotiens dimisit. Item si audiuit sed non
 totā. dimittēdo notabilē partē. secus si modicū
 de cōse. dis. prima. missas. q̄ quis audiat in sua

parrochia uel alibi missam: propriam de die
uel aliam: audiendo uel intelligendo uerba: uel
non audiendo quia submisse dicitur a concu-
binario simoniaco & huiusmodi: uel non simo-
niaco & cōcubinario. ex quo prelati super hiis
non prouident: non uidentur simplices solli-
citandi sed dimittendi conscientiiis eorum. ubi
talia habundant scđm pe. de. pa. & Durandum
Dimittentem auditionem misse ex infirmitate
uel tali occupatione quā non possunt dimitte-
re: ut seruire infirmo uel alia iusta de causa ut
manentes in castris excusantur: Puelle que di-
mittuntur a parentibus domi: uidentur excu-
sari. non autē euntes ad choreas: uel uidue que
manent clause per menses in domo. secus si per
quindenam uel mensem.

Circa idem tertium preceptum de ieiuniis.

Si quis dimittit ieiunium ecclesie ut qua-
dragesimam: quatuor tēpora & uigilias
festorum christi & sanctorum: post uicesimū
primum annum peccat mortaliter. nisi habeat
causam legitime excusantem eum: uel saltem
existimet se habere: & heat cām extimādi puta
cū ē satis debilis uel sibi uidetur eē ppter qđ
credit n̄ posse ieiunare sine notabili detrimēto

corporis. licet secundum ueritatem possit. ta-
 lis non de facili uidetur dampnandus de mor-
 tali. ex quo erat paratus obedire precepto si
 credidisset posse. alias est mortale: & totiens
 quotiens dimittit aliquem diem ieiunii. quia
 quelibet dies ē sub precepto uno. Sed & ante
 uicesimum primum annum inducendi sunt iu-
 uenes ad ieiunandum. Interrogandum de nu-
 mero dierum quos dimisit & causa. Si notabi-
 liter anticipauit horam comedendi. puta hora
 tertia: sine causa legitima. quia nō ē ieiunium.
 unde est mortale. Hora autem congrua est
 circa nonam. Tardare autem post nonam nō
 est uicium: nisi fieret ex superstitione. **S**i cū
 ieiunauit ex statuto ecclesie ex uoto uel ex in-
 iunctione confessoris: de sero comedit frustū
 panis uel de pluribus fructibus uel de uno ge-
 nere in magna quantitate ieiunium fregit. Si
 autem aliquā confectionum in parua quātitate
 sumit. non frangit: nisi fieret in fraudem. s. ad
 nutriendum. sed sumendo aliquid fructuum p-
 modum medicine. id est ne uinum dilauet sto-
 machum. uidetur non malum. Potest autem
 in die pluries potare: quod non frangit ieiuniū
 nisi fiat in fraudem ut dictum est. Debilibus
 laborantibus: itinerantibus: peregrinantibus:
 paupibus & hōmōi quomō & qñ excusanē uide

aliquid

in summa. c. ieiuniū per totum.

De precepto quarto. heas i honore pntes.

DE honoratione parentum: & gubernatione familie. **S**i dixit uerba contumeliosa uel obprobriosa parentibus. mortaliter peccauit: & multo magis etiam si uerberauit leuiter. Idem si irrisit. Si maledixit uel blasphemauit uel defunctis. Idem etiam si uiuis. **S**i non obaudiuit in licitis ex contemptu. mortale comisit: etiam si in paruis. secus si ex negligentia & in rebus non multi ponderis. **S**i non prouidit necessariis eorum: maxime cum posset. mortale est. **S**i non impleuit legata facta ab eis ad pias causas. sed multum distulit propter incommoditatem cum posset. mortale est. **S**i non reuerenter se habuit: sed contēdit uel dure locutus est: uel prouocauit ad irā: uel non supportauit eos & indiligenter prouidit ueniales est.

DE gubernatione familie. **S**i non prouidit in magnis necessariis uictu & uestitibus filiorum uxoris uel seruorum cum posset: ex auaritia uel ex crudelitate. mortale est. Idem si propter hoc illegittimos filios misit ad hospitale. **S**i non adhibuit diligentiam ad hoc ut boni essent: & mandata dei & ecclesie

obseruent: ut de confessione: communiōe: auditiōe
 misse & honestate & huiusmodi. & si notabile
 in hoc commisit negligentiam non curando
 uel non corrigendo. mortale est alias ueniale.

Si uxori uerba contumeliosa dixit: uocando
 scortum & huiusmodi: uel uerberando aspere
 sine causa rationabili sed ex iniuria. mortale ē.
 secus si alias nimis dure ei loquitur.

Si uxor
 contendit cum uiro in licitis nolens obedire &
 ex hoc prouocans eum ad blasphemandum deū
 uel sanctos uel aliud magnum inconueniens.
 mortale committit si est occasio data ad hoc

Si uir permittit uxorem uanitates plurimas
 facere: ornatus: tripudiat: cantus: multum p
 uocantia ad lasciuiam: mortale uidetur. alias si
 non sit multus excessus uidetur ueniale. Ma
 ter que mittit filias ad choreas & ad alias ua
 nitates: & nō mittit uel ducit eas ad missas cō
 fessionem & communionem. nō uidetur posse
 excusari a mortali.

Si dominus uel domina
 non prouidit necessariis corporalibus seruo
 rum uel ancillarum: & ancillas mittit ad hospi
 tale: uel non curat de honestate uite eorum uel
 non dat eis abilitatem ad confitendum com
 municandum uel audiendum missas cum possit:
 uel facere in festis laborare in quolibet horum
 peccat mortaliter. **S**i nimis dure uel nimis

remisse alias se habuit in gubernatiōe familie: in quo om̄s delinquunt et̄ perfecti cōmuniter inueniale est. dis. uicesima quinta. qualis.

De precepto quinto. Non occides.

DE homicidio quod cōmittitur corde: ore & opere. Si occidit extra ordinem iuris aliquem uoluntarie uel preter intētionē a casu dādo operam rei illicitē: ut in ludo noxio sicut ad saxa. uel etiā rei licite. sed non adhibēdo debitam diligentiam: ut proiciēdo regulas de tecto mortale est: & casus reseruat̄ episcopis. Idē si ex necessitate euitabili uel etiā ineuitabili ad quā deuenit ex culpa. puta q̄ adulter cōprehensus est a uiro adultere: ut euaderet. mortē occidit: interrogandū de causa homicidii. Si iudex occidit aliquem innocentē scđm iura uel nocētē preter ordinem iuris: uel scđm processum ordinarium. sed non habens legitimū dominū uel habens potestatem sed non ex iustitia: sed ex uindicta uel auaritia uel crudelitate. casus episcopalis est. nisi in ultimo puncto. **S**i mulier grauida quesuit abortum per medicinas uel labores uel alium modum & si nō sequitur effectus est mortale in ea: & quocunq; ad hoc cōsulente & cooperāte. nō tamē ē episcopalis

si sequit̄ effectus & puerperium erat formatū
 homicidium ē in ea: & cooperante & cōsulēte
 unde casus episcopalis est. In aliquib9 autem
 locis: si non sequitur effectus per sinodales cō-
 stituciones est episcopalis: & alicubi etiā excō-
 municatio. Si occidit mater filium sponte ad
 occultandum crimen suū grauissimum est: &
 multo magis si non baptisat̄. Si pater filiam:
 frater sororem fornicantem. Si uir uxorē for-
 nicantem propter adulterium. Si uxor uirum
 propter odium uel amorē alterius. Si filius pa-
 trem uel matrem ex ira uel auaritia uel frater
 fratrem: grauissima sunt: & digna magna pena
 & episcopo reseruata. Et nota q̄ episcopi cō-
 munit̄ solent mittere eos qui possunt ire p̄
 casu homicidii ad penitētiarios curie ad terro-
 rē. si tamē uolūt: possunt eos absoluere p̄ se uel
 alios. & cetera. Si qs corp9 alic9 defuncti ex-
 enterare uel in frustra cōcidere uel decoquere
 uel ossa de carnib9 euellere p̄sumit: ut ossa ei9
 ad ptes alias deferat: ē si ibi eligerit sepulturā
 ē excōmunicat9 & absolutio pape reseruāt. in
 extrauaganti bonifacii. viii. Si m̄r uel nutrix
 suffocat filiū quē tenet iuxta se i lecto iaduer-
 tēt̄ opprimēs eū morle ē ppter negligētā
 & ep̄ale. Si grauida m̄r ppter itētione abortit̄ ^{preter}
 tit si omisisset i hoc notabilē negligētā ut q̄a

nimis saltauit: uel nimis inordinate laborauit :
uel propter inordinatas lasciuias. non esset abs
q; mortali. Idem in uiro percutiente eam. unde
hoc sequitur. secus si non esset in causa. **S**i
quis & si non occidat tamē mutilat membrū
uel reddit inutile alteri extra ordinē iuris. uel
uulnerat: uel alias percutit ex iniuria. mortaliter
peccat. Idem si iniuste incarcerat uel tenet
per uiolētiam: ne liber possit abire. nisi ad pūc
tum faceret ad impediendum malum eius. Si
clericum etiam habentem tantum primā ton
suram. est excōmunicatus. Si quis uerbo. s. mā
dando uel persuadendo: uel ratificando. incitā
do cooperatur: ad aliquod predictorū: uel mor
tem uel corporalem lesionem. mortaliter pec
cat: etiam si non sequatur effectus. Si sequitur
effectus grauius. Et si percussus uel incarce
ratus & huiusmodi esset clericus uel religiosus
in quolibet predictorum casuū percutiens uel
includens esset excōmunicatus: nisi eēt p̄latus
eius qui hoc faceret ad correptionē. Et ubi in
predictis. s. mandato consilio uel facto si esset
emormis iniuria clerico facta uel religioso non
posset absolui citra sedem apostolicam uel le
gatum eius uel summum penitentiarium. Secus
si non esset enormis de huiusmodi habes dif
fuse in quarta parte summe ti. primo. c. infra

Si quis interfici fecerit uel mādauerit aliquē
 cristianum per assassinos etiam si non sequatur
 effectus est excōmunicatus & depositus om-
 ni gradu ordine dignitate seclari uel ecclesiasti-
 ca. & similiter receptator uel defensator horū
 assassinorum extra de homi. Ne prohumam li-
 bro sexto Dicuntur autem assassini quidam
 heretici qui et cetera uide de hoc in quarta par-
 te summe titulo primo Si quis desiderat mor-
 tem alterius deliberata ratione in malum eius
 siue ex odio uel ex inuidia uel ex auaritia: ut ha-
 beat bona eius: uel ex luxuria ut aliam accipi-
 at: uel ex superbia ut succedat in prelacione
 uel ex accidia ne habeat laborem gubernandi
 eum uel ut magis sit liber. & ne habeat cor-
 ripientem. in quolibet horum est mortale scdus
 autem si hoc desiderat ne ille uel ipse met domi-
 num amplius offenderet. uel ne prior efficere-
 tur. aut ne bonis uel ecclesie dei noceret sicut
 tyranni Sed et si quis ex impacientia et irā
 cutit seipsum iniuriose. peccat mortaliter. et si
 est clericus est excōmunicatus. secus si zelo de-
 uotionis ad reprimendum temptationes non
 tamen ex hoc licet abscidere membrū aliquod
 alias peccaret mortaliter & esset irregularis
 & si clericus: esset excōmunicatus Si occidit
 set uel uulnerasset in sacro loco: esset sacrilegus

et ecclesia uiolata : si per uolentiam etiã officialis : malefactorem uel debitorem: eduxit de loco sacro uel fecit capere. peccat mortaliter. Si fecit torneamētum uel fieri fecit uel aliud spectaculum : ubi sit periculum uite est mortale .

De precepto sexto non mechaberis.

 DE luxuria actuali que committitur extra matrimonium. Nota q̄ semper est mortale in omnibus speciebus suis: que omnes hic ponuntur . quia distincte oportet confiteri uel interrogare si ex se non dicit. nullo modo tamē de omnibus his interrogandū : ne quis discat quod nescit. sed prout conuenit personis que confitentur. & cum habetur ultima species non est ultra descendendum ad alias circumstantias particulares nō necessarias & cauto modo et honesto interrogandum Si cognouit solutus solutam que dicitur fornicatio . & si meretrix : uel serua sua uel alterius : uel uidua & si induxit Si tenuisset concubinā uel quanto tempore quia ultra fornicationem est ibi scandalum proximorum qa publicum . licet sit fornicatio . Si uirginē deflorauit extra matrimonium : quod dicitur stuprum & si seduxerit eam : promittendo ducere in uxorem : cogendus est in foro conscientie uel ducere uel dotare si potest . & iniuriatus est

32.

pentibus si nescierunt. Si cognouit uxorem alterius
uel si ipse uxoratus cognouit solutam: quod adul
terium dicitur & duplex adulterium si uterque est
coniugatus. Si intulit uolentiam alicui quod
dicitur raptus: & si contra uoluntatem etiam
parentum grauius. si nupte uel uirgini uel mo
niali. grauissimum. Si cognouit consanguine
am suam uel consanguineam uxoris sue: usque
ad quartum gradum consanguinitatis & affi
nitatis. & dicitur incestus. Idem de muliere
que permittit se cognosci a consanguineo ui
ri sui. Si cum moniali scelus operatus est: uel
habente professionem castitatis. & dicitur sa
cilegium. Idem si mulier cum clerico uel re
ligioso prelato ordinato & huiusmodi. Si cog
nouit commatrem uel quam tenuit ad baptismum
uel crisma: uel quam audiuit in confessione
& dicitur incestus uel sacrilegium. Idem de mu
liere cum compatre & huiusmodi. Si semetip
sum uigilans & uoluntarie polluit. & dicitur
mollicies: uel manibus propriis uel aliis modis
de modis non necesse est interrogare. Si cum masculo
turpitudinem operatus est: uel femina cum fe
mina: uel uir cum muliere extra uas debitum.
& dicitur sodomiticum. Si cum brutis opera
tus est nephas. & cum quibus. & dicitur be
stialitas. Si diebus festiuis aliquod horum op

atus est . quia magis graue & secūdm aliquos
huiusmodi circumstantia necessaria est confi
teri . quia mutat speciem . Si in ecclesia uel sa
cro loco aliquod predictorū cōmisit quod
dicitur sacrilegium & p hoc uiolat ecclesia .
& cum illud esset manifestum oportet ecclesi
am reconciliari . De peccatis que committun
tur in coniugio & actibus inonestis & tacti
bus : osculis uerbis et huiusmodi . dicitur in ca
pitulo de luxuria . Nota q̄ de iure cōi pecca
ta luxurie non sunt reseruata episcopis nec pro
aliquo illorum est lata sentēcia excommunica
tionis ex iure . sed communiter per sinodales
constitutiones episcoporum aliquos ex dictis
casibus magis enormes sibi reseruant ut ince
stum & sacrilegium cum monialibus . Aliqui
episcopi uicium bestialitatis alii eciam sodomi
ticum & quedam alia ex hiis . est enim lata sen
tencia excommunicationis per sinodales ali
quas . & ideo quere in diocesi ubi audis confessi
onem : de hiis .

¶ Circa idem preceptum sextum .

DE cogitationib9 circa luxuriam . Nota
q̄ cogitationes committendi aliquod
peccatum luxurie : quando sunt cum
consensu racionis . semper sunt mortalia . &
contra istud preceptum & sunt diuersarum spe

eterum sicut opera carnalia licet non ita graue
 mortale sit consensus sicut opus exterius. &
 cum dicit penitens habuisse cogitationes qui
 bus consensus racione: interroget sacerdos:
 eum quibus personis seu circa quas personas ha
 buit. quia erga coniugatam adulterium. Si er
 ga solutam solutus fornicatio. Si erga consang
 uinea: incestus. Si erga masculum: sodomia.
 Si cum uirgine extra matrimonium: stuprum.
 Si cum religiosa: sacrilegium. Si per uolentiam:
 raptus. Interrogandum etiam quociens ha
 buit huiusmodi cogitationes ad aliquam qua
 tociens peccauit mortaliter. Si per interualla
 temporum hec fecit puta deliberat racione com
 mittere fornicationem cum aliquo. postea oc
 cupat se cum aliquo alio negotio uel cogitat
 de gubernatione domus & huiusmodi: & inde ite
 rum deliberat fornicari: iterum peccat morta
 liter et sic deinceps sed si continue uersatur in
 tali cogitatione per horas: unum est. sed tan
 to grauius quanto diucius. Item si mutat co
 gitationes de una ad aliam personam: uel ad di
 uersam speciem cum eadem persona deliberans
 de perse: de qualibet semper de nouo peccant
 mortaliter. unde si centum mulieres uidet una
 post aliam & ad quamlibet specialiter determi
 nat annum: centum mortalia committit. secus

amini

si una cogitatione hoc appetit. quia unum est:
habens deformitatem tot peccatorum. Inter-
rogandum si diebus festiuis discurret per eccle-
sias p̄cando mulieres. & si philocapt9 secut9
ē eā & quanto tēpe. quod dicit̄ de uirō: idem
dicendum de muliere: erga uirū. ¶ De delecta-
tione mōsa in cogitatione infra habes in ca-
pitulo de luxuria. Si mulier cōtentatur habere
procatores & amatores: & cum perpendit ali-
quem eam procari uel amare carnaliter: ponit
se ad fenestram uel uadit ad aliquem locum ut
uideatur ab eo: uel ponit se in ecclesia uel alio
loco publico ubi discurrunt iuuenes ad procan-
dam mortale est. etiam si nō appetat peccare
cum talibus quia occasionem ruine prestant ex
tā de iure & dāp. da. capitulo ultimo.

¶ De p̄cepto septimo Nō furtū facies.

O usurpatione rei que hoc prohibetur ^{aliene}
p̄cepto. Nota q̄ in omnibus infra
scriptis speciebus est peccatū mortale
& tenetur ad restitutionē si potest ei. a quo ac-
cepta est. q̄ si ille ignoraretur uel nō inuenit:
pauperibus erogetur. Et non solum qui acci-
pit. sed etiam esse heredes ei9. Si tamen de bo-
nis illis ad eos puenit extra de usuris c. michael
¶ Primo de usura quere: si mutuauit pecuniā
numeratam uel aliquid eorū que usu consumūt

ut uinum oleum & huiusmodi intentione aliquid recipiendi ultra suum capitale. & illud quod recipit plus tenetur restituere. Si mutuauit super pignus rei mobilis ut sunt uestes equi & huiusmodi: uel immobilis ut domus agri & huiusmodi & interea accipit usum fructum pignorum dum alius tenuit pecuniam suam usura est. Excipitur casus cum scilicet gener accipit possessiones in pignus a socero suo quousque det sibi dotem. si ipse gener sustinet onera matrimonii scilicet nutriens uxorem extra de usuris salubriter. Si deposuit pecunias penes mercatorem uel artificem: cum intentione percipiendi aliquid utilitatis. licet non faciat pactum de hoc. sed ponit in discretionem eius uolens in omni casu capitale saluum. usura est. Sed si uult participare dampnum sicut de lucro. tunc licet etiam cum pacto. Et in hoc solent etiam offendere mulieres de dotibus suis: & dicuntur deposita uulgariter. sed est usura xiiii q. tertia. plerique in tex. & glo. Si in soccidis anima lium pecorum boum & huiusmodi ita paciscitur ut saluum sit caput uel saluum capitale. est usura: sed si non est saluum sed nimis grauatur una pars non est usura sed iniusticia. Si in emptione fructuum terre uel aliarum rerum ex eo quod ante per aliquos menses quam reciperet fructus uel

puta octo

alias res soluit precium propter hoc emit mi-
nus iusto precio . ut si ualebat decem emit no-
uem . usura est secus si hoc faceret . quia ueri-
similiter etiam potest minus ualere q̄ illud qd̄
soluit proverbiorū octauo . Si uendit ad cre-
dentiam seu terminū pannos laneos lineos uel
sericos . uel alia quecumq; precio maiori q̄ cō-
tantos . quia uendit sic plus iusto precio : raci-
one dilationis . usura est . Si autem non uendit
illud plus iusto precio . sed non uult illi facere
forum ei bonum : sicut ei qui dat sibi peccuni-
am numeratā non est usura . ut extra de usuris
Nauiganti . & . capitulo in ciuitate . Si fecit cā-
bia & si mutua ut de uno floreno aureo ad mo-
netam uel econuerso accipiendo aliquid secun-
dum communem cursum . non est illicitum . Si
fecit cambia per literas realia de loco ad locū
non ficta . non est illicitum moderatum lucrū .
Si cambia que uulgariter dicuntur cambia uic ^{ficta}
ta aut per uenetias aut per libras de grossis usu-
ra est q̄a ibi realiter est mutuū & sub spe lucrī
hec habundāt in florentia . Si tutor curator pu-
pillorum uel procurator & factor cuiuscumq;
pecuniam pupillorum uel patronorum dedit
ad usuram in utilitatem illorum : ultra peccatū
mortale commissum in casu q̄ illi nō possunt
uel non uelint restituere . quia illi qui habuerūt

utilitatem principaliter tenentur. sed non fa-
 cientibus ipsis: tenetur tutor curator & pro-
 curator ad huiusmodi. Si quis emit domum
 uel agrum multo precio minusquam ualeat: in-
 tendens q̄ uenditor redimat ab eo & propter
 hoc faciens pactum. & ipse interim fructum p-
 cipiat: usura palliata est. Si quis propter pe-
 cuniam mutuata aliquando petat uel sperat
 principaliter ab eo aliquod obsequium uel utili-
 tatem que pro precio possunt extimari et cete-
 ra ut opera boum uel persone ad colendam ter-
 ram uel aliud. uel mutuatio sui iumentum uel ali-
 quod enceniū uel procuret sibi beneficium uel
 officium seculare uel ecclesiasticum: uel q̄ det
 sibi p̄pter hoc plus de fructibus terre eius quā
 colit. usura est. Et quando propter hoc non
 ab eo cui mutuauit sed ab alio ut domino uel
 communitate recipit utilitatem exinde hoc de-
 bet pauperibus dare. Si quis accipit sub mutuo
 ad usuram non ad prouidendū sue necessitati
 sed ut faciat usuram uel ludat uel alias male
 utatur. peccat mortaliter. Idem si inducat eū
 q̄ non esset feneratorus. pe. de. pa. Si fieret sta-
 tutū in aliq̄ ciuitate q̄ usura soluāt: uel q̄ solute
 non possunt repeti: aut repetite non deberēt
 restituere: excommunicati sunt qui faciunt hu-
 iusmodi statuta: & qui iudicant secundum ip̄a.

Vnde illi qui faciunt capitula cum iudeis: ut
domini & communitates continentia q̄ pos-
sunt fenerari: & q̄ non possunt repeti in iudi-
cio usure extorte ab ipsis & huiusmodi uiden-
tur incidere in hanc excommunicationem: do-
mini qui faciunt & ciues qui hec consulunt
extra de usura ex graui. in cle. ¶ De emptione
denariorum montis uel in prestitorum ueneto-
rum uel locorum ianuensium. quia alii qui po-
nunt usurarium esse contractum licet alii con-
trarium teneant. ideo nemini consulas ut faci-
at post factum autem si potes facere seu indu-
cere eos qui fecerunt ut post mortem suam &
unus alterius finiat communitatem uel partem
det pauperibus: bonum erit. Si non uult: ad-
herens opinioni contrarie: non facile condēp-
nes in huiusmodi enim secundum doc. non est
precipitanda sententia. De his & aliis supra
dictis & multis aliis habes supra in secunda p-
te titulo secundo de usura.

¶ Circa idem septimum preceptum.

DE fraudulencia. Que fit uel in substan-
cia rei: uendendo unam rem pro alia
ut unum limphatū pro puro. Carnes

pecudinas pro castrato: ceram & aromata cū
 aliis mixturis et cetera huiusmodi. in qualita
 te ut rem prauam pro bona & ^{ut} pannum ferrū
 corium aromata animalia defectuosa & huius
 modi. uel in quantitate dando mensuras dimi
 nutas: & pondera ut undecim uncias pro libra
 & huiusmodi & in his si notabiliter dampnifi
 cat proximum. peccat mortaliter: & tenetur
 ad restitutionem. si parum nec plus intendens
 uenialiter: & pauperibus erogetur. Si uendit
 rem aliquam multo maiori precio q̄ ualet secū
 dū communē extimationem illius temporis ad
 uertenter peccat mortaliter: & tenetur ad re
 stitutionem: si proximus notabiliter ledet. se
 cus si parum. Idem si emit minori precio q̄ ua
 leat ex ignorantia uenditoris. ¶ Si fraudauit
 iustas gabellas & pedagia: tenetur cōtati
 restituere: & si multum: uel eciam parum sed
 intendens eciam multum. mortale est.

¶ De falsariis.

DE falsariis. Si quis falsificat aliquod
 instrumentum: uel falsis scienter utit̄
 ultra mortale tenet̄ ad ōne dāpnū qđ inde se
 q̄t̄. Si q̄s falsificat lras papales: uel falsificatis
 sciēter utit̄ ē excōicat̄ cuius absolucio pape re
 seruat̄. Sed q̄ ex falsa cā suggesta q̄ exp̄ssa nō

obtinuisset illud beneficium quod recepit. licet non sit excommunicatus. tamen tenetur ad restitutionem eius quod sic recipit seu renunciationem uel resignationem. Si quis falsificauerit monetam ultra mortale peccatum tenetur ad restitutionem. Idem si falsam scienter utitur. etiam ipse qui in huiusmodi fuerit deceptus. Si quis falsat mensuras uel pondera civitatis uel scienter falsatis utitur. ultra mortale tenetur ad restitutionem dampnorum inde sequentium. Si quis falsat literas uel sigilla prelatorum uel aliorum. ultra mortale tenetur ad satisfactionem omnium dampnorum inde sequentium. Idem de falsificante quemcumque librum uel scripturam in dampnum aliorum. Et ^{noti} contra falsificantes instrumenta uel literas uel alia in quibusdam locis est lata sententia excommunicationis. Si quis bullis papalibus apponit uel remouet unam literam uel punctum secundum hostiensem est excommunicatus excommunicatione papali que fit in curia. Nam in iure communi non habetur. & hoc si bulle habent uigorem. nam si expirasset earum ualor ut quia erat gracia ad tempus & expirauit tempus si totum raderetur non incurreret quis excommunicationem Fachardus. Richardus

Circa idem septimum preceptum.

DE iusticia. Que fit a iudicibus assesso-
 ribus aduocatis procuratoribus notari-
 is & de quibus sunt interrogandi habes
 in tercia parte inferius capitulo tercio. & .iii.
 ubi uide. Accusator & testes scienter pceden-
 tes contra aliquem false : tenentur de eius dāp-
 no ipsi accusato. & peccant mortaliter. **D**e
 inde q̄ grauat subditos in collectis iniustis :
 tenentur ad restitutionem. & de uiciis eorum
 de quib9 sunt interrogandi habes in tercia par-
 te secundo capitulo.

DE furto. Si abstulit rem alienam occul-
 te inuito domino non solum ab extra-
 neis. sed etiam filius a parentibus. uxor
 a uiro. seruus a dño. discipulus a magistro. soci-
 us a socio consanguineus a consanguineo. est
 furtū. si est qd̄ notabile dampnū. uidetur & mor-
 tale : & tenetur ad restitutionem. sec9 si quid
 mīmū ut aliquos fructus: quatrenum & huius-
 modi. Si rem sibi mutuata retinuit uel alter rē
 alterius uenientē ad manus suas non restituit.
 nisi ille tantundē de suo haberet certitudinali-
 ter quod non uult restituere. Si inuenta que
 nō habentur p̄ derelicto nō restituit. sed acce-
 pit ad sibi retinendū. Et si post inquisitionem
 non reperitur cuius sit debet pauperibus dari
 alias esset mortale nisi ipsi indigenti daretur.

De thesauris inuentis multum statur consue-
tudi uide supra in secunda parte . Si usus est
pignore ad sui utilitatem contra uoluntatem
domini rei . Si usus est re comodata ad alium
usum quam fuerit comodata: uel deposita re si-
ne licencia deponentis: nisi presumat dominum
re esse contentum . tenetur de huiusmodi uti-
litate . Si prelatus expendit in turpes usus bo-
na ecclesie deputata ecclesie reparationi uel pau-
peribus : uel bona monasterii . Si recipit a re-
ligiosis aliquid sine causa rationabili: sed uel pro
turpitudine uel lucri acquisitione: uel causa a-
micicie uel parentele sine aliqua indigentia:

Circa idem preceptum de sacrilegio:

DE sacrilegio quod est circa res sacras
Si imposuit uel dedit super hoc confi-
lium ut imponeretur collecte clericis
& personis ecclesiasticis : non habita licencia
a romano pontifice si secutus est effectus: ul-
tra mortale est obligatus ad restitutionem .
& nisi desistat post amonitionem : est excommunicatus
Si fecit uel fieri fecit & consumuluit: statuta contra ec-
clesiasticam libertatem: ultra mortale tenetur
de dampnis & est excommunicatus ipse & scriptores &
iudicantes secundum ea uide plenius supra in prima parte .
Si usurpauit patronatum de nouo alicuius uo-
cantis ecclesie uel monasterii uel locorum pioꝝ:

uel bona ipsorum locorum uacantium. est exco-
 municatus uide supra in prima parte tituli. Si
 abstulit rem sacram uel calices pamenta de lo-
 co sacro id est ecclesia aut rem sacram de loco
 non sacro aut rem non sacram de loco sacro :
 ut furans in ecclesia aliquas res non sacras .
 Si effregit locum sacrum ut portas ecclesie
 uel locum religiosorum ut portas conuentus
 ultra peccatum mortale est obligatus ad satis-
 factionem de iniuria & de dampno: & est exco-
 municatus : & ante denūctiationem potest ab-
 solui a diocesano. post denūctiationem a pa-
 pa solum uel a summo penitenciaro extra de
 sen . ex **¶** Peruenit . Si fecit incendium in lo-
 co sacro uel religioso studiose idem iudicium
 est sicut de effractione per idem capitulum. In-
 cendarii aliorum locorum de iure communi
 non sunt excommunicati: nisi in aliquibus lo-
 cis per synodalem . Si legata facta ecclesis uel
 aliis piis locis aut pauperibus non soluuntur
 integre : & si nimis differunt : peccant mor-
 taliter : nisi impossibilitas excuset . & alicubi
 est excommunicatio synodalis . Si non dedit
 laicus decimas ubi consuetum est dare : tene-
 tur ad restitutionem .

Circa idem septimū preceptum De Rapina.

O E rapina qua res auferitur māifeste & p

uolēciam . Si rapuit rem alterius uolenter
debet restituere . & ultra restitutionem tene-
tur petere ueniam : si comode potest : de iniu-
ria uolentie . Si quis pirrata est idest predans
per mare quoscumq; indifferenter . ultra pecca-
tum mortale & restitutionē : est excommunicatus
excommunicatione papali . ut patet p̄ processum
q̄ fit in curia annuatim contra huiusmodi . secū-
de illis qui precise hoc faciunt cōtra illos uel ali-
os : cum quibus hnt̄ bellum . Si qs̄ depredatus
est romipetam uel eūtes uel redeuntes ad urbē
uel portātes necessaria ad usum curie . est excōi-
catus excōdicatione papali . Si in bello iniusto
depredatus est inimicos . ultra mortale et resti-
tutionem non debet absolui : nisi disponat se in
illo uel in alio bello iniusto numq̄ reperire . Si
in bello iusto abstulit ab amicis sicut faciunt
stipendarii : uel ab ecclesiis inimicorum . quia
tenetur ad restitutionem . Si inuasit hosti-
liter uel discurret per terras ecclesie . ultra
peccatum mortale & restitutionem : est ex-
communicatus excommunicatione papali . ut
patet p̄ p̄cessum qui annuatim fit in curia in
cena domini . Nota q̄ omnes dantes consiliū
ad aggrediendū siue sumendū aliqd̄ bellū in
iustū : sine quoz̄ cōsilio non fuisset factū uel nō
poterat fieri . tenentur in solidum de omnibus

dampnis ide secutis. Ray. Si pticipauit in cri
 mine rapine uel furti uel alterius iniuste dāp
 nificationis in aliquo infrascriptorum modoꝝ
 qui continentur in hiis uersibus Iussio cōsilū
 consensū palpo recursus. Participās mutū nō
 obstans nō manifestans. Tenetur in solidum
 idest intotum de omni dāpno secuto: quousqꝫ
 illi qui passus est sit satisfactū. Intellige hoc
 tamen cum distinctione ut patet quantum ad p
 mum uersum de tali iussioe uel consilio uel con
 sensu cooperatiōis uel palpo id est adulācia: uel
 recursu id est receptatione latronum uel rerū
 ablatarū tali: qꝫ sine huiusmodi non fuisset fac
 ta rapina uel dampnū. alias non tenetur: nisi
 quantū uenisset ad eū de re rapta uel de quanto
 dampnū fecisset cū suis: uel quantū plus fuisset
 factū ppter aliquod predictorū ab ipso facto
 rum. Quantū ad scđm uersum nota qꝫ nō ob
 stans nō manifestās et mutus tenet: qñ ē offi
 cial & p̄t impedire dampnū & nō facit. Tho
 in quarto. di. uicesima & .pe. & .alb. Itē et s̄
 caplm. Sicut dignū: extra de homi. p̄la ex hiis
 dicit. Quantū ad participationem istud p̄t fi
 eri multipliciter. ¶ Uno modo operando cum
 aliis ad rapiendum et tunc tenetur ad illud qꝫ
 recipit uel dampnificauit si non fuit in causa
 principali uel quasi. ¶ Secundo modo recipi

endo per uiam doni de rapina & ad illud tēet

Tercio modo per consumptionem rapine! in uictu & uestitu & huiusmodi sicut famuli raptoris & usurarii : qui omnia habent de rapina uel usura & tenetur ad illud q̄ consumit quid autem talis facere debeat uide in summis.

Quarto modo per dotationem ut maritus quidem qui sciebat socerum suum non habere nisi rapta bona & usuraria non potest recipere dotem. si recipit tenet ad restitutionem filia autem cum remanet uidua : tenetur restituere dotem quia aliena est. Si nesciebat esse talem : tunc diuersa opinio doctorum utrum possit tenere maritus. sed filia uidua uidetur teneri.

Quinto modo per emptionem rei rapte uel furtiue & si scienter hoc faciat ob sui utilitatem. ultra mortale tenetur restituere : si inuenit dominū rei. si nō inuenit : pauperibus debet erogare : uel precium eius. etiam si iā consumpsit. Si ignoranter : siue ignorancia iuris siue facti a peccato potest excusari sed quando scit. tenetur restituere : si nondum distraxit. etiam sine precio petito a domino rei. sed repetat a uēditore si potest. Idem de oibus q̄ successiue emerunt hanc rem : nisi prius distraxerint illam rem . quia si bona fide existentes distraxerunt uendēdo : nō : tenentur. sed emens . Ray

20.

De hiis enim uide plenius in summis & supra
in secunda parte tituli. Qui impedit alium in
iuste ^{ab} asssecutione alicuius officii uel beneficii ec
clesiastici uel secularis ubi iam sibi erat acquisi
tum ius: tenetur ad satisfactionem talis damp
ni Si autem nondum erat sibi ius acquisitum.
sed erat in uia ut acquireretur ad arbitriū bo
ni uiri: quantum potest illud dampnum in illo
dubio extimari Similiter qui iniuste deiecit ab
obtentio: uel procurat alium eici. secus cū iuste
pcedit thomas in quarto di. uicesima scda.
Qui infert dampnū q̄ in specie non potest re
stitui uel nō debet ut mutilatio mēbri cū quo
ille lucrabat ut manum inscribendo uirginita
tem alteri auferendo precipue p seductionem
& uiolentiam mortem inferendo: qui suo la
bore familiam suam nutrebat. scienter dando
ad uecturam uel uendendo equum claudican
tem: uel alias nocuum non illi indicando un
de emptori sequitur nocumentum & huiusmo
di: tenetur satisfacere de huiusmodi: ad arbitri
um boni uiri Si mulier supponit sibi partū
alienū uel ꝑcepit per adulteriū: nesciente uiro:
tenet uiro de om̄ibꝫ expensis factis illi puta
tuo & cōsanguineis id est filius uel aliis heredi
bꝫ de hiis que pueneūt ad eū. nō tñ tenet illa
m̄lier māifestare sc̄m cū piclo uite sue Ray

pmi Sed quid agendum ei sit uide in secunda parte
tituli Si existens camerarius seu thesaurarius
cōmunitatis q̄ uulgariter dicitur camerlingo:
seu notarius uel habens aliud officium pro quo
est sufficienter salariatus. & nichilominus a
personis cum exequitur officium suum puto fa
ciendo cedulas & huiusmodi aliqd̄ exigit. usur
patio est. nec puto excusat eum consuetudo:
sicut nec a rapina: propterea enim statuuntur
salaria ne petat ab illis unde peccat & debet
pauperibus erogare qđ dico. quia difficile esset
propriis personis cum & modicum sit argum̄
tum xiiii. q. quinta Non sane Si cum peccuni
is quas habet cōmunitatis in deposito negocia
atur: & si quidem cum eis lucretur p̄ contrac
tus usurarios. tenet̄ restituere usuras ei a quo
accepit Si per cōtractum licitum uidetur tene
ri saltē pro pte cōitatu uel paupib9 erogare p̄
tem Si quis ingressum in religionem educit p̄
uolentiam uel per suasionem. ultra peccatum
commissum est excōmunicatus. cum infert uo
lenciam persone. teneturq; illū uel alium indu
cere ad religionem ad satisfactionem: uel tene
tur ipse ingredi si non habet impedimentū. pe.
& io. De eo qui eum ^{qui} intendit ingredi omnino:
& si nondum ingressus reuocat ab illo propo
sito Idem dicunt quidam quando scilicet non

xi

ex iusta causa ut q̄a in illa religione male uiu-
tur. sed ex causa irrationabili.

Ad preceptū ix pertinet hoc capitulum.

DE cogitatione seu desiderio habēdi res
alienas. Nota q̄ ultra peccatum operis
iniuste usurpationes diuersarum specierum de
quibus dictum est. Interrogandū est etiam de
desiderio habito circa res alienas habendas: seu
acquirendas: iniusto modo. quia tale desiri-
um seu cogitatio si est cū assensu rationis & ali-
cuius rei notabilis. semper est mortale & eius-
dem speciei cuius est opus illius acquisitionis
iniuste. Sicut uerbi gracia si desiderat habere
per usuram: est species usure. si per rapinam
est rapina. si per uia occultā est furtum. si est
per rem sacram: sacrilegium & sic de aliis. Et
ideo interrogandus quomodo desiderant ha-
bere rē alienā ut habeatur species peccati: que
est necessaria confiteri. In hiis tamen pecca-
tis cordis ad restitutionem non tenetur. Nota
etiam cum quis opere minimo dampnificat px-
imum per quemcumq; modum: si propositum
habet etiam in multo si posset cōmode. morta-
liter peccant licet in actu modico decipiat.

De p̄cepto octauo ne dicas falsum testimoniū
NO mendatio. Hic agendū est de detrac-
tione que est contra istud preceptum.

Si dixerit aliquod mendaciū permissiū quod
sit contra honorem dei ut in hiis que sunt fidei:
uel dampnum notabile proximi spirituale uel
temporale mortale est. Tho. secunda secunde
uerbi gracia si dixit fornicationē non esse pec-
catum: uel usuram & huiusmodi: uel si negat
q̄ ipse uel aliq̄ debet proximo suo quod ipse no-
uit & huiusmodi. Si dicit mendaciū in iudi-
cio interrogat̄ iuridice mortale est. Tho. Si
dicit mēdaciū i confessione de necessariis q̄fitēdis
mortale ē Si dicit mēdaciū in p̄dicatione stu-
diose ē mortale: nisi ex surreptiōe uel subitatiōe
locutionis in p̄meditate. Si dixit mendaciū i o-
cosum causa solacii uel officiosum id est ad uti-
litatem aliquam inde consequendam spirituale
uel temporalem sine nocumento alterius pecca-
tum est semper ueniale. Tho. secunda secunde
questione tertia. Sed si persona que dicit mē-
daciū etiam officiosum ē auctoritatis & mag-
ne reputationis seu perfectionis. possit per ac-
cidens tale mendaciū esse mortale: si uideli-
cet sequeretur in graue scandalum in mentibus
hominum. Si dixit falsum testimonium con-
tra aliquem in iudicio: uel accusauit iniuste. ul-
tra peccatum mortale: tenetur de omni damp-
no: lesio sed & ad restitutionē fame ut scilicet
dicat se falsum dixisse. P̄ q̄ uero ille ē punit̄
non tenetur propter periculū q̄ ei immineret

vacat non tenetur propter periculū qđ ei immineret

Circa idē n̄ preceptum de detractione.

DE detractione per quam aufertur fama alterius & multipliciter. Nota si quis imponit alteri aliquid falsum quod sit peccatū mortale. mortaliter peccat: & tenetur ad restitutionem fame nisi ex hoc immineret sibi magnum periculum. Tho secunda secunde. Si peccatum alterius mortale cū esset occultum manifestavit aliis ad diffamādum: peccavit mortaliter: & tenetur ad restitutionem in quantum potest. nisi illud crimen postea per aliam viam esset publicatum. Si peccatum alterius occultum manifestavit: non intencione diffamandi uel alias nocendi. sed ex quadam loquacitate. non uidetur mortale: nisi per accidens. uidelicet si ex hoc sequeretur diffamatio illius: ut quia audientes publicāt. Si fecit libellos famosos id est cedulas siue scriptas in detractionem alterius ponendo in loco publico: ut legantur aut etiam cantiones siue cantilenas & huiusmodi mortaliter peccavit: & tenetur ad restitutionem. Si accusauit in iudicio uel denunciavit prelato crimen alterius. non zelo iusticie. sed ex maliuolēcia peccavit mortaliter sed ad restitutionem fame non tenetur. si autem ex loquacitate uenialiter. Si defectus aliorum qui sunt

uenialia communiter recitauit ex loquacitate
ue indignatione . non est mortale nisi intende
ret etiam sic diffamare . Si significauit pecca
tum alteri & mortale occultū prelatis uel par
entibus uel confessoribus uel aliis qui sunt per
sone mature: ut peccanti possit melius provide
ri quod precipue habet locum cum timetur de
reciduo. non est peccatū sed caritas. ¶ Et no
ta q̄ quis tenetur ad restitutionem fame si fal
sum dixit & debet dicere hiis quibus dixit : se
falsum dixisse. nec excusatur q̄ sit ei uerecundia
magna. Si autem dixit illis uerum non debet
illis dicere se falsum dixisse. quia esset mendaciū
sed iniuste & male dixisse. Si quis narrat cri
men alterius prout audiuit id est dicens se au
disse sic ab eo dici licet occultum: ex loquacita
te uel leuitate non uidetur mortale. nec tenet̄
ad restitutionem fame uel est dubium. ¶ Si qs
bona facta ab alio : dixit mala intencione facta
uidelicet propter ipocrisim & superbiam & hu
iusmodi intendens eum diffamare. peccat mor
taliter. Idem si negat bona facta ab aliquo si eū
tacet bona que scit cum est necessarium ad libe
randū proximū. ¶ Si audiuit infamations &
diffamations aliorum. nam si hoc facit quia
delectat̄ de infamia aliorū peccat mortaliter.
Si autē facit quia delectatur de loquacitate sed

displicet infamatio aliorum non uidetur mor-
tale. In prelatiſ autem qui poſſunt huiusmodi
prohibere cum aduertunt: Et nō faciunt. mor-
tale uidetur diſtinctione uicesima quinta. Ea de
mum: in gloſa.

Secunda pars de uiciis Capitalibus
& eorum filiabus incipit feliciter.

DE auaricia primo. Que tripliciter per-
petratur ſcilicet iniuſte acquirendo: te-
naciter retinendo: & inordinate aman-
do. habet autem multas filias & ſpecies. primo
modus .ſ. iniuſta acquiſicio: de quibus dictū
eſt contra illud preceptum. Non furtum faci-
es reſtant tamen aliquę de quibus nunc dicen-
dum eſt. poſtea de retinendo. tercio de inordi-
nato amore. ¶ De ſimonia que eſt circa ſpīri-
tualia emptio uel uenditio. & ſemper eſt mor-
tale in omni caſu. Et pecunia que recipitur ſi
moniace nō debet ei reſtitui qui dedit. ſed pau-
peribus tenetur erogare de neceſſitate uel illi
eccleſie in cuius iniuriā eſt data. ¶ Si dedit pec-
cuniam uel aliud qđ poteſt precio extimari pro
habendo aliquo ſacramēto ut baptiſmo: eucha-
riſtia benedictione nupciarum: penitencia: or-
dinatione criſmate & extrema iunctione: qua
ſi precium ipſius ſacramenti. cuius ſignū qđ dat
ut precium: quando ſit pactio cum dante. Idē

presumitur quando negatur sacramentum si non
detur pecunia. simonia est. nec excusat consue-
tudo. secus est si dat ut elemosinam & gratis:
non coactus. sed sponte: & ad seruandum con-
suetudinem. non ex actus Si uendit uel emit
aliquam capellam ecclesie simonia est. Si emit
uel uendit sepulturam ecclesiasticam: siue
sepulchrum ubi ponitur cadaver: nisi forte ef-
set tumba seu archa lapidea in qua quisquam
non dum positus est siue officium quod dicitur
simonia commisit. Si emit uel uendit ius patro-
natus alicuius ecclesie uel capelle: simoniam
commisit. Si patronus existens pro pecunia el-
egit uel presentauit instituendum simonia commisit.
Si porrexit preces carnales id est pro indigno
aliquo amico promouendo ordinando uel bene-
ficiando. simoniam commisit. Si intendit ut pre-
latus ratione precum det. similiter simoniam com-
misit prelati qui principaliter intendit illa da-
do. Si fuit mediator ad procurandum alteri ali-
quod spirituale ut beneficium: ordinem & hu-
iusmodi pro aliquo temporali. simoniam com-
misit. Si conduxit aliquem ad predicandum cum
pactione pecunie: uel intentione huiusmodi. si-
moniam commisit. & similiter predicator qui
hoc acceptauit. Si filiam uel consanguineam mi-
sit in monasterium pactione facta de certa

quātitate pro ingressu monasterii. simoniam
 commisit: similiter moniales. De simoniis cle
 ricorum uide illa in tertia parte in capitulo de
 infra clericis. & de ista materia habes plenius in se
 cūda parte titulo primo per totum.

OE prodicione que fit frequenter ex aua
 ricia. Si prodidit ciuitatem aliquam uel
 castrum uel personam inimicis. ultra
 mortale tenetur de omni dampno inde secuto.
 Si prodidit secreta alterius iniuste ultra morta
 le tenetur de dāpnis inde secutis. secus si secre
 ta iniqua ut coniurationes & tractatus contra
 ciuitatem uel nocumenta personarum iniusta
 manifestat. quia tunc bene facit & facere tene
 tur. Si recepit aliquid sub sigillo confessionis
 sed non in confessione: si reuelat aduertent
 ter. peccat mortaliter: nisi illud esset quid in
 iquū cui possit obuiari manifestando. Et si de
 hoc perpendit quando promisit. peccat mor
 taliter. sed nō debet tenere secretum quia tūc
 etiam peccaret & magis grauiter. Si autē nō
 grauius tunc debet potius tacere. Si legit lit
 teras alicuius clausas. uidetur mortale racione
 scandali q̄ potest sequi nisi poneret spem
 in rati habitatione mittētis: uel eius ^{qui} cū mittit.

OE acceptione personarum. Si accepit
 personā in iudicio: ut sit magis audiat

unā partē q̄ aliam uel credit uni magis q̄ alte
ri. nō seruato ordine iuris ratione amicitie &
huiusmōi mortale pot̄ esse ppter circūstācias
Si in distribuendis bñficiis uel officiis ecclesia
sticis uel secularib9 admittit indignos & malos
sciēter. peccat mortaliter. & tenet̄ de dāpnis
inde secutis. saltē quo ad deū. Si in faciēdis ce
dulis que uulgariter dicūtur serutinia scienter
admittit indignū uel q̄ phibetur admitti uel
excludit dignum mortaliter peccat. Si in di
stribuēdis oneribus uel in ponendis collectis
ciuitatis: sciēter grauat aliquē ultra debitū uel
alleuat. peccat mortaliter. Et si solū āx ei9 de
terminatiōe fieret t̄lis distributio tenet̄ ad satisf
factionē de dāpno sec9 at̄ ubi p̄les alii iponūt
cū eo. ita q̄ ex eo nō p̄cedit ipositio imodera
ta q̄a & si peccat mōrliter tñ nō uidet̄ teneri
satisfacere simpliciter. Si cū haberet distribue
re elemosinas alicui9 societatis uel testamenti
& huiusmodi. & non fideliter distribuit. & dedis
set non indigentibus. ultra mortale tenet̄ ad
restitutionem.

DE turpi lucro. Si iudex accipit pecūias
ut iudicaret. aut ut bñ iudicaret: aut ut
nō iudicaret: aut ut iuste iudicaret peccat mōr
liter & tenet̄ illā restituere dāti. nisi dedisset ut
male iudicaret. q̄a tūc tenet̄ dare paupibus.

Idē de teste p testimonio ferēdo. q̄a peccat:
 & tenetur restituere. Si facit instrumentū in
 fraudem usurarū: ut notarii. quia peccauit mor
 taliter & mercedē quam accepit debet pauperi
 bus erogare. Si seruiuit usurario in arte usura
 ria. q̄a peccauit mortliter. & si omnia bona usu
 rarii essent obligata restitutioni: non posset
 retinere solarium. sed restituere creditoribus
 usurarii aut pauperibus dare nisi ipse sit paup.
 tamen hoc non est ex necessitate. Si quis fecit
 aliquam artem uel artificium cuius usus est ut
 in pluribz est mortale ut facere taxillos. peccat
 mortaliter. nec debet absolui: nisi disponat se
 illud dimittere. de lucro autem facto debet pau
 peribus dare ex concilio non precepto. Si die
 bus festiuis emit uel uendit negociando nisi
 forte in nandinis: uel fecit contractus non ne
 cessarios tunc: uel scripsit uel aliud manuale
 fecit pro lucro. quia ultra peccatum debet il
 lud lucrum pauperibus dare secundum aliquos.
 quod tamen magis uidetur de honestate q̄ de
 necessitate. Si tempore messium uel uindemi
 narum emit blaydam uel unum uel fructus:
 ut alio tempore uendat carius: non existens
 talis rei negociator. nec propter aliquem ho
 nestum finem: nisi propter cupiditatem. tur
 pe lucrum est. non tamen tenetur in aliquo.

Si accepit aliquid ob eligendum ad dignitatē
aliquam temporalem uel officium seculare: uel
uendit huiusmodi officia secularia turpe lu-
crū est. nō tamē uidet̄ teneri ad restitutionē.

QUO ludo si lusit ad taxillos uel cartas uel
alium ludum fortune. Si uicit per frau-
dem: uel per falsos taxillos: uel men-
daciōse. tenetur illud quod sic acquisiuit resti-
tuere amittendi. ultra mortale commissum nisi
foret quid paruum. Si uicit ab eo qui alienare
non potuit: ut seruo religioso: uxori filiofam-
lias & huiusmodi tenetur restituere his qui
habent curam illorū. & est mortale. si est quid
notabile: & ex cupiditate acquirendi ludit. Si
per multam importunitatem traxit alium qui
hoc non intendebat: uel retinuit uolentem re-
cedere. ultra mortale tenetur restituere illi: si
est quid notabile. Si acquisiuit seu uicit per lu-
dum huiusmodi: in locis ubi prohibetur ludus
& mandatur fieri restitutio siue legibus imperi-
alibus seu municipalibus & seruatur. quantum
ad utrumq; debet tunc fieri restitutio illi qui a-
misit. secus si leges ille sunt abrogate per con-
trariam consuetudinem. Si uicit per ludum in
aliis casibus exceptis causibus predictis. non
tenetur restituere illi qui amisit quāuis possit eli-
mosinaliter si sit pauper. sed debet pauperibus

erogare : secundum aliquos ex honestate & cō
silio secundum alios ex necessitate : quod est
tutius. tamen non ita oportet tales stringere
ad citam restitutionem sicut in furtis : usura:
& huiusmodi. De aliis que contingunt in lu
dis ut blasphemia amissione temporis & huius
modi habes in diuersis capitulis.

DE inquietudine circa temporalia acqui
renda & conseruanda. Si adhibuit ni
miam sollicitudinem circa huiusmodi :
& ppter hoc dimisit aliquid necessarium ad sa
lutem : ut missam & huiusmodi est mortale.
Si non dimisit necessaria sed remissus est quo
ad spiritualia ueniale. Si habuit nimiam solli
citudinem circa huiusmodi ex paruitate confi
dentie auxilii dei in se non est mortale sed ui
detur ueniale. multum tamen impedimentum
deuocionis & aliorum bonorum est.

OE auaricia in retinendo tenaciter sci
licet de inhumanitate in non faciendo
elemosinas corporales : indigentibus quā pōt :
que continent in hoc uersu. Visito potō cibo re
dimō tego colligo condo. Si habens super
flua quo ad naturā & quo ad decenciā status
p se & familia sua non subuenit necessitatibus
aliorum : etiam non extremis sed magnis quas
nouit. mortale est. Si habens superflua quo ad

naturā & si nō quo ad decenciā non subuenit
patientibus extremam necessitatem : quos sci
uit. mortale communiter iudicatur. Sed hic o
portet multa cōsiderare ad bene intelligendū.
Vnde uide in seunda parte titulo p̄mo. Si ali
as non subuenit pauperibus non patientibus
necessitates extremas : cum tamen possit uel
tardauit dare : uel exasperauit pauperes. uenia
le est. Si parauit pauperibus nimis sumptuosa
uel nimia : uel questuatis sine causa urgen
te uel male utentibus elemosinis . peccatum
uidetur potius q̄ meritum . Si laborantibus
pro eo quocumq; ministerio : nimis distulit da
re mercedem ultra factam conventionem cum
tamen possit soluere . possit esse mortale : si in
currerent graue dampnum uel scandalum. Itē
si aliquid defalcant.

De auaricia in amando inordinate. No
ta q̄ si quis etiam res iuste acquisitas
ita inordinate amat ut inhereat eis ut fi
ni. cuius signum est quando propter eas non
amittendas esset paratus facere cōtra aliquod
preceptorum . peccat mortaliter . quia diligit
plus creaturam q̄ deum . Si autem nullo mo
do uellet facere contra salutem suam propter
huiusmodi temporale quamuis inordinate affi
ciatur seruare . est ueniale .

DE prodigalitate que est contraria auaricie. Si superflue expendit substantiam suam uel in edificiis sumptuosis: uel equitaturis: uel in cōuiuuiis nimis deliciosis uel frequentibus: uel in palestris & ludis uel in ornamentis & precipue mulierum: uel in turpitudinibus uel in enxeniiis uel histrionibus. peccatum est. Et quādo est notabilis excessus secundum proporcionem sui status. est mortale: alias in modico est uentale. Descendere autem ad particularia in determinando quando mortale uel uentale defacile non potest dari iudicium certum unde unctiōni dimitto.

QUAE Inuidia secundum capitulū. Que est tristitia de alio bono in quantum consideratur ut diminutium proprie excellencie. & si est cum consensu rationis. est mortale nisi esset de aliqua re parua: sicut puer inuidet alteri puero quod habeat fructus plures & huiusmodi. Sed si sit secundum motum sensualitatis & cum displicencia rationis est uentale uel nullū etiam de re notabili. interrogandum secundū statum de huiusmodi inuidia. Si prelatus alteri inuidit de maiori prelacione & dignitate. Si officialis de digniori & meliori officio. Si doctor de maiori sciencia uel concursu. Si scolaris de acutiori ingenio alterius scolaris.

Si mercator alteri de maiori credito. Si ciuis alteri de maiori honore & reputatione. Si spiritalis alteri de maiori fama. Si mulier alteri de marito: filius ornamentis pulchritudine & huiusmodi. Si artifex de artificiis domus sue artis & lucro & sic de aliis. Si quis tamen dolet de bono proximi: non ex eo quod ille habeat. sed de defectu suo. quia ipse eo caret. contentus tamen quod proximus habeat: non pertinet ad inuidiam. Et similiter dolet de bono inimici ex hoc solum quia timet sibi nocumētum. Item non proprie pertinet ad inuidiam.

De filiabus inuidie & primo de odio.
OE odio & aliis filiabus inuidie. Si habuit odium ad deum quia flagellauit eum uel impediuit mala desideria eius uel alia causa. mortale est. Si habuit odium ad proximum: desiderans. scilicet malum eius ut malum. Et si est malum notabile quod illi appetit ratione deliberata. mortale est: siue malum sit in persona uel in fama uel in substantia. uel alio modo. secus autem si non consentit ratione uel quod non dampnosum multum. Si autem desiderauit malum alteri puta infirmitatis in bonum eius ut scilicet et bonum efficiatur uel ne peior uel ne aliis noceat. non est odium. Interrogandum & inuestigandum hic caute. nam laici omnem displicenciam solent

appellare odium: que tamen non est nisi modo dicto. **U**tem odiū contra unum: reputant tantum unum peccatum. Sed nota q̄ sicut in aliis sic in isto quociens reuocādo iniuriam mēti de nouo odium habuit ad illum cum consensu rationis. tociens peccauit mortaliter. & ideo interrogādum de tempore quantum in eo perseuerauerit & quō frequenter odiuit. Itō q̄ dimittat omne odium. Sed non oportet imō non debet illi petere ueniam quem odiuit si peccatum est occultum: nisi eum offendisset uerbis uel aliis modis.

Capitulum de susurratione.

DE susurratione que est ponere dissensionem inter amicos propter malam intentionem. Si quesituit ponere discordiam inter amicos uel cōsanguineos: dicens mala uni de altero: & econuerso: uel referens studiose que possunt causare. huiusmodi quia mortale est. & nurus erga socrum & socrus erga nurum solēt huius uacare. Si dixit aliq̄ uerba unde orta ē dissensio inter amicos uel cōsanguineos: non hec intendens. sed caute. de se non est mortale sed potest esse: ratione scandali. Si quis tamen intendit dissoluere malam amicitiam uel conuersationem alicuius cum aliis ne decipiatur congruis medijs non est malum.

DE exultatione in aduersis. Si uiderit dampna & mala hiis quibus inuidet uel odium habet : letatur de liberato animo de dampno illius. est mortale. secus si nō deliberto animo. Letari autem de malo inimici : nō in quantum malum eius sed inquantū non poterit ei nocere uel alias iniuste : potest esse sine peccato.

DE tristitia in p̄speris. Que in hoc differt ab inuidia quia inuidia tristatur de bono proximi: & propter hoc cogitat quomodo male habeat & desiderat. Sed cōtingit sepe q̄ non patitur ille dampna que ei appetit. sed magis prosperatur : & de hoc tristatur. & ē mortale ubi ē assensio rationis. De detractio-
ne filia inuidie habes supra in octauo p̄cepto.

¶ Capitulum tertium de ira.

OE ira que est appetitus uindictę. uicium capitale & frequenter miscetur cum odio. Si propter aliquem defectum in se uel in alterum cōmissum desiderauit uindictam seu punitionem illius quomodocūq̄ : ut per se uel a deo uel ab alio : solum intendens satisfacere animo suo irato. & est mortale : quando solum intendit punitionem preter ordinem rationis si notabile malum & cum assensu ratiōis. alias uēiale ut ira cottidiana ī gubernātib9 familiā.

Si iratus in seipsum propter aliquem defectum turbatur q̄tra se. communiter ueniale. Si iratus contra deum propter aliquod flagellum murmurat corde uel ore: impacienter ferēs. & potest esse mortale & ueniale secundum modum impacientie.

De filiabus ire.

DE indignatione & aliis filiabus ire. Si indignatus est contra aliquem: non uolens eum uidere uel audire: reputans eū indignum q̄ sibi displicuerit cū deberet seruire potius. ueniale cōmuniter & si p̄ hoc retinet sibi loquelā uel alia signa ostendit displicencie que auferenda sunt ad tollendum scandalum p̄ximorum & opinionem odii.

OE timore mentis. Si excogitauit diuersas uias & modos ad uindicandum se de iniuria: & hiis implicauit mentem cogitationibus attercatiuis secundum processum potest esse mortale & ueniale.

DE clamore. Si ex ira clamauit contra aliquem inordinate & confuse & furiose loquendo ueniale communiter.

OE cōtūelia. Si dixit alteri uerba iniuriosa ip̄ortācia uicia uel obp̄bria aīo iniuriā di ut uocādo aliquē pditorē inhonestā p̄sonā dicēdo mala de parentib9 & huiusmōi mortale

est. Si dixit uerba iniuriola familie uel discipulis suis uel sibi subditis causa correctionis si fit debito modo & honesto. est sine peccato: alias communiter est ueniale. nisi infamatoria diceret unde sequeretur magnum scandalum.

QUAE blasphemia id est maledictione. Si blasphemauit aliquem animo deliberato ut percuteretur tali maledictione in malum eius esset mortale: nisi hoc affectaret ad emendationem eius. Si autem hoc non desiderauit secundum rationem. sed subitum motum ^{ue} in re cuius signum est quia si hoc contingeret ualde doleret. Ueniale est: sicut cottidie fit a parentibus. Si maledixit creaturas irrationabiles. quia si fecit in detestationem creatoris uel in dampnum domini eius est mortale. alias ueniale & ociosum. Si blasphemauit animas defunctorum suorum parentum uel aliorum hominum. uidetur mortale quando uoletur intendere notabile malum. Idem cum seipsum maledicit ex impaciencia. Si blasphemauit diabolum. malum est quia ociosum saltem. De maledictione dei & sanctorum dictum est supra in primo precepto.

QUAE rixa qua scilicet ex ira se inuicem homines percuciant. Istud cum fit animo nocendi uel iniuriandi ut in adulterium est mortale: in incipiente. Idem in persecute: animo uindicandi

secus si animo defendendi se tantum : uel etiam ad exercitium ut pueri .

DE seditione que est quando una pars ciuitatis insurgit contra aliam. & ex parte eius que iniuste mouet . est mortale : & in omnibus sequacibus eius. & tenetur de omnibus dampnis inde secutis alteri parti. Ex parte autem eius que resistit iniuste seditione mota contra se : uel bonum ciuitatis . non est secundum se peccatū nisi misceantur odia & uindicationes : prout communiter accidit. Quando etiam ex resistencia alteri parti sequentur multa pericula & mala: cedendum esset alias non euaderentur multa peccata que in conflictu partium sequerentur. Si quis etiam est ita parcialis & gebelling ita obstinato animo uel aliter parcialis : quod petit exterminium alterius partis : exilium : uel dampnum per phas & nephas : patet etiam in malis sequi partem suam non est sine mortali & in malo statu.

DE bello. Si quis mouet bellum iniustum mortaliter peccat: & omnis qui dat consilium auxilium & fauorem. De dampnis autem que fiunt ibi & restitutionibus & quid sit iustum bellum uel iniustum uide in tertia parte tituli secundi. De homicidio supra dictum est in quinto precepto.

U De quarto peccato Capitali quod
est Accidia capitulum quartum.

DE accidia que est quartum capitale &
importat tedium bene operandi. Si ita
contristatus & attediatus est q̄ habuit in hor
rorem bona diuina & inabominationem spi
ritualia & opera bona ad que tenetur sicut p̄cep
ta dei & ecclesie & huiusmodi. quando a deo
consensus rationis est mortale. Sed si tantum
habet talem motum secundum sensualitatē cū
displicencia rationis. est ueniale. Si ita contri
statur de morte consanguinei uel alio cau
su q̄ penitet eū bene fecisse: uel proponit am
plius non bonum facere. mortale est. Si ita cō
tristatur q̄ uellet numq̄ fuisse creatus a deo:
seu non esse natus in mundo: uel esse sicut bru
tū animal uel mori quocūq; siue male siue be
ne dispositus dūmō: hinc exiret. talis tristitia
secundū assensū rationis est mortale. Si eci
am ita contristatur de aliquo casu aduerso: q̄
incurrit grauem infirmitatem p̄pter nimiam
tristitiam perdens sompnum dimitte ns cibum
& huiusmodi. uidetur mortale quando potest
se iuuare contra huiusmodi. Si contristatur ex
consideratione bonorum que habent alij quibz
ipse priuatur: uel pendens dona sibi data a deo
& inde sumēs tedium bene operandi: secundū

illa accidia communiter est ueniale. & in personis spiritualibus reperitur. Si contristatur ex hoc quod bona proposita que facit sepe frangit ex hoc incurrens tedium operandi bene quasi sibi uideatur non posse proficere: accidia est incipientibus in spiritualibus deo seruire. Si ex frequentia temptationum attediatur in resistendo. ueniale est si tamen resistat. incipientibus contingit. Si attediatur in operibus bonis ut in orando operando in legendo uel audiendo lectiones aut predicationes uel dicendo officium & huiusmodi: non tamen dimittit de necessitate fienda communiter est ueniale & reperitur etiam in spiritualibus satis. Si contristatur de aliquo defectu magis ex eo quia apparet defectuosus coram hominibus: quam coram deo: talis accidia frequenter est ueniale procedens aliquando ex superbia.

QUE filiabus accidie. In quibus est difficile cognoscere quando ibi sit mortale: nisi cum miscetur cum alio peccato ut cum obmittitur aliquod preceptum nisi deprimat.

QUE desperatione. Si desperauit de misericordia dei extimans deum non posse uel non uelle ei parcere: etiam reuertenti ad penitentiam: uel non posse abstinere a peccatis cum adiutorio dei. est mortale peccatum. secundum

deliberationem & consensum . secus si secundū
aliquem impulsū temptationis . Si desperauit
se posse euadere aliquas miseras mundi uel pi-
ricula ppter quod decreuit se occidere . est mor-
tale : & si aliquid ad hoc fecit : multo magis .

DE malicia . Si contempsit diuina & spi-
ritualia bona ex tristitia aggrauante
mentem . est mortale mixta cū accidia . Si au-
tem contempneret & refugeret ea per que pos-
set uitare peccatum . quia tunc pertineret ad
blasphemiam in spiritū sanctum ut infra dicitur .

OE rancore . Si habuit displicenciam &
tedium ad corrigentes eum propter cor-
rectiones : est ueniale nisi illos odret & tunc
esset odium mixtum .

DE pusillanimitate . Si subtraxit se ab
hiis bonis ad que erat aptus timore nō de-
ficiendi : ut a ieiuniis : ab ingressu religionis : a
prelacione iniuncta ab officio predicacionis &
audiencia confessionē iniunctis & huiusmodi
communiter est ueniale : nisi esset preceptum
in eo quod dimittitur .

OE ociositate que procedit ex tedio **S**i
stetit ociosus nil boni operans corpora-
le uel spirituale . unde & tempus amittit irrecu-
pabile ueniale uidetur : nisi ex ocio addatur aliud
uicium quod frequenter accidit & quanto tē-

ore stetit ociosus.

OE torpore seu pigricia. Si fuit tardus ad bene operandum licet illud fecerit: ut tardus ad ecclesiam ad orandum: ad elemosinas dandum & huiusmodi. & communiter est ueniale: nisi ex tarditate obmitteret preceptum: ut quia non cito subuenit patienti extremam necessitatem: cum tenetur aut infirmo unde sequitur mors & huiusmodi tunc est mortale.

OE euagacione mentis. Si habuit distractionem mentis in oracione & fuit in causa uel cum uoluntate euagatur uel in audiendo diuina & predicationes: uel etiam extra diuina cogitat uana & inutilia. communiter est ueniale nisi addatur aliud speciale peccatum: uel per totum officium ad quod obligatur ex precepto. Si loquitur inutilia ex tedio uel audit noua uel mutat loca hinc inde: uel distrahit sensus & membra diuersimode. communiter est ueniale.

DE negligencia. Que est remissio uoluntatis circa ea que debet facere: que potest etiam dici tepiditas. In hac cottidie omnes offendunt sed est ueniale nisi committatur aliquod necessarium. Si fuit negligens circa opera misericordie spiritualia que continentur in hoc uersu. Consule castiga dimitte solare.

fer ora. Nota q̄ sub consilio comprehenditur
doctrina id est docere ignorantem: precipue
utilia ad salutem. Si fuit negligens ad discendū
necessaria ad salutem: ut precepta dei & eccle
sie: generalia quia huiusmodi ignorantia non
excusat: uel ad eundem ad predicationem. &
utile est idiotis iniungere audire aliquas predi
cationes. Si fuit negligens ad procurandū sa
cramenta sibi uel sue familie. & ex si negligēcia
uel dilatione mortua est proles sine baptismo.
est mortale. Si infirmus mortuus est sine con
fessione uel communione uel extrema unctiōe:
cum ex negligēcia crassa procedit uidetur mor
tale: uel graue ueniale secundum quod plus il
le indigebat. **S**i negligens ad procurandum sa
cramentum confirmationis: peccatum est. si
iterato fecisset dare baptismum crisma uel ordi
nem scienter. mortale: & contrahitur irre
gularitas in suscipiente. Si fuit negligens ad
correctionem fraternam cum teneretur uideli
cet de occulto peccato & mortali: & inde spe
rabat emendationem illius tunc esset mortale
ipsam obmittendo omnino ueniale retardando
uel de his que non sunt mortalia. Si non serua
uit ordinem debitum in fraterna correctione
uel nimis aspere uel in tempore uel in loco in
debito. peccatum est.

DE negligencia confessionis. Si obmisit
 ad minus in anno semel confiteri uel ex
 negligencia uel ex ignorancia. secus ex impo-
 tencia quia non habuit copiam confessoris. Si
 postea cum habuit copiam confessoris non sup-
 pleuit defectum. mortale est. Si fecit confessio-
 nem fictam scienter dimittens aliquid mortale
 uel dubitabat uel credebatur esse mortale: etiā
 si non esset mortale. peccauit mortaliter. & te-
 netur iterare confessionem. Si dixit se esse cō-
 tritum de omnibus peccatis & dispositum ad
 abstinentiam & satisfaciendum cum hoc non
 intenderet. mortaliter peccauit. & tenetur ite-
 rare confessionem. Si penitentiam iniunctā
 pro mortalibus ex negligencia obmisit pecca-
 uit mortaliter. & tenetur iterare confessionem si
 non est illius oblitus. Si scienter confessus
 est ei quem nouit excommunicatum uel suspen-
 sum uel non habentem auctoritatem: puta quia
 simoniace recepit beneficium uel quia intrusus
 est per laicam potestatem: peccauit mortaliter
 & tenetur iterare. Si confessus in excommu-
 nicatione maiori quā nesciuit ipse uel confessor
 eius & absolutus fuit a peccatis oportet iterū
 confiteri. quia nō fuit capax absolutionis tūc.
 Si confessus est ei quē nouit ignorantē. peccat
 & si fuit adeo ignorans quod nesciuit: peccata dis-

cernere eius p̄cipue ḡmunia tenet̄ iterare.

DE negligencia circa communionem. Si
obmisit communicare semel in anno
videlicet in paschate resurrectionis post
annos discretionis. peccauit mortaliter: nisi
fuisset legitime impeditus: ut quia alteratus
stomacho uel excommunicatus. querens tamē
absolutionem uel de licencia proprii confesso
ris per aliquos dies differt. & in huiusmodi ca
sibus debet supplere quādo potest. Si commu
nica uit non ieiunus ita scilicet q̄ post mediam
noctem aliquid sumpsit per modum cibi uel po
tus peccauit mortaliter nisi grauer esset in
firmus. quia tunc licet. Si cōmunionem sump
sit cum staret in p̄posito alicuius peccati mor
talis: uel cum esset excommunicatus hoc sci
ens: uel laborans crassa ignorancia. peccauit
mortaliter. Si non confessus de aliquo mortali
commisso: uel aduertenter ex uerecundia uel
inaduertenter ex induscusione consciencie uel
ignorancia crassa uel supina sumpsit commu
nionem. peccauit mortaliter. Et nota q̄ si
quis obmittit confessionem uel communionē
in tēpore statuto conari debet cōfessor. ut in
ducat illum ad sup̄plendam defectum nisi sit om
nino non bene dispositus. Item cum reperit
aliquem deditum uiciis turpibus & aliis usq̄

ad finem quadragesime. cautum uidetur ut nō
 subito admittat ad communionem. sed prolo
 get sibi tempus per aliquas ebdomodas. de aliis
 defectibus qui committuntur circa communi
 onem & missam uide infra in tertia parte de
 clericis. Si scienter excommunicatis excōmu
 nicatione maiori participauit in diuinis audiē
 dis in ecclesia aut sacramētis percipiendis. pec
 cavit mortaliter. Si pticipauit in crimine cū
 aliquo: propter qđ crimen excommunicatus erat
 ille cū quo pticipauit puta qđ est excōmunica
 tus qui uerberat clericum aliquis autem cleri
 cus subicit se alicui laico uerberandum: ad pla
 candum ipsum de iniuria illata clericus ille effi
 citur excommunicatus qui participat in crimi
 ne cum uerberante propter quod est excōmuni
 catus extra de sen. exco. si concubire & ē mor
 tale. Si existens excōmunicatus excōmunica
 tione maiori scienter participauit cū aliis fide
 libus ē: extra diuina: p̄cipue in hiis que con
 tinentur hoc uersu. Os orare uale communi
 mensa negatur. Quia si fecit ex gtemptu uel
 contra prohibitionem superioris peccauit mor
 taliter alias uenialiter. & efficitur excommuni
 catus minori a qua tamen potest absoluerē om
 nis qui potest eum audire. Excipiuntur tamen
 quinq; casus in quibus licet participare cum

excommunicatis unde uersus. Vtile lex humile
res ignorata necesse. declarationem uide in
quarta parte summe.

O E inani gloria. Que est uiciū capitale
& importat inordinatum appetitum lau-
dis humane. seu inordinatam complacenciam
eius cum offertur. Et cū fit aliquod opus pp-
ter laudem propriam ammittitur meritum eius
& peccatum incurritur. & interrogādum est
secundum statū hominum de diuersis materiis
in quibus homines querunt sibi laudem. ut de
doctore a sciencia & doctrina. a scolari ab in-
genio & disputatione. a rectore de regimine. a
mulieribus de ornatu & huiusmodi. Si ques-
erit laudem & gloriam de opere peccati mor-
talis. mortaliter peccauit: si secundum rationē
deliberatam hoc egit. secus si secundum motū
sensualitatis: uel etiam si de aliquo ueniali glo-
riatur. Si opera sua de genere bonorum ut ie-
iunia elemosinas & huiusmodi quasi omnia ad
laudem humanam fecit. mortale uidetur. cum
sibi constituit finem secus si aliquod eorum ali-
quando. Si ita inordinate appetit laudem &
gloriam de aliquo opere q̄ propter eam conse-
quendam paratus erat facere contra aliquod
preceptorū peccauit mortaliter. In aliis enim
casibus uidetur ueniale.

DE modestia ornatu. Que pcedit frequēter ex inani glia uel cū inani glia licet et ex aliis causis possit pcedere & p̄cipue m̄xieres iuuenes & huiusmodi: interrogādi sunt de ornatu facieꝝ capillature gēmax uestiū p̄ciofaz & foderaturis: & caudis eaz & planulis nimis altis. & coronis capitum & huiusmōi. in quibus aliqñ ē mōrle aliqñ ueniale. Si usq̄ ē uł usa fucis: & aliis ornatibus ad inducendū homines ad sui ḡcupiscenciā extra matrimoniū. mōrle ē indubitatū. Si usa ē fucis uł aliis ornatibꝝ ad ostētat̄ionē & ad inanē gloriā: siue de huiusmōi supbiuit: uł ḡxiata ē. mōrle ē. Si tantā inordinatā delectationē habuit ad laudē & gloriā illā q̄ nō curauit trāsgredi mādāta dei uł ecclesie. Si ita iordinate delectat̄ i huiusmōi q̄ et si sciret hoies ex sui ornatu scādalizari id est trahi ad sui ḡcupiscenciā nō curās de ruina proximi mōrle ē. Si ad ḡplacendū uiro suo uł ad inueniendū uirū: si est inupta: uł ne despiciatur ab aliis uł ex aliqua leuitate usa ē fucis uel aliis ornamentis supfluis. de se non ē mōrle. sed potius ueniale: nisi sit notabilis excessꝝ i huiusmōi ut possit iudicare in occasione data ruine aliorū: & nō tantū accepta qđ ē difficile iudicare Si adhibuit nimiam diligenciā & studiū & tēpus ad ornandū se: uel fecit excessum in porta

tura uestiū supra suum statum uel conditionem
uel non secundum modum patrie: uel uestibg
nimis delicatis. peccatum est.

DE filiabg inanis gl'ie. Et primo de ipo-
crisi. Si sim'auit sanctitatē h're p ie-
iuniū & oraciones & huiusmodi: cū malus es-
set. Si hoc egit ad consequendā laudem huma-
nā: q'stituens ibi finem. mōrle est. alias ueniale:
nisi aliud iuciu ad iūgat. **S**i sim'auit sancti-
tatē p ipocrisim itendens aliqd qd sit contra
honorem dei uel utilitatē pximi: ut disseminare
errores adipisci indignus ecclesiasticā dignita-
tē. decipe pximū temporaliter uel spūaliter. mōr-
le ē. Si sim'auit sanctitatē ex'ns malg: ut dent
ei elemosine sicut sancto uiro: uel pcuratoribus
ecclesiaz: ut ceretāi & fil'es mōr'iter peccauit.
Si sim'auit maiorē sanctitatē q̄ hūit: uel occ'itauit
aliquem suū defectū ad edificatiōem pximoz
nō est peccatum: uel leue ueniale. aut si hoc faci-
at ob aliq̄ uāitatem uel inanem gl'iam ueniale.

DE iactācia. Si laudauit se ipsū de ali-
quo ope peccati mōrlis mōr'iter pecca-
uit. Si autē de ope peccati uenialis: uenialiter in-
q̄ntū ē de se. Si iactauit id est laudauit se de ali-
quo ope ut de uirtute: de sciēcia: uel de idustria
uel diuiciis & potēciis & huiusmōi ex supbia & i-
gni gl'ia mōrle ē uel ueniale scđm radicem ipsi

us supbie ul' ianis gl'ie un' pcedit. Si laudauit se
cōtemnendo alios ut phariseo publicanū mor
le uidet. si aut' ex aliq' leuitate ul' utilitate q'se
quenda ueniale ul' nullū est. Si uilificauit se uer
bis ul' factis pl'q' sentiat i se ipso in mente di
cens aliq' mala de se que i se nō regnoscit cō
muniter ueniale est. & dicitur ironia.

DE g'tensione. Si qs g'tendit aduerso alte
rū g'tra ueritatem scienter si i reb' alicu
ius iportācie morle est. sec' i reb' puis ul' i ad
uertenter. Si g'tendit p ueritate sed nimis iordi
nate g'mūter est ueniale posset tñ tāta esse ior
dinatio q' rāciōe scādali sequentis esset morle.

DE discordia. Si hñs tractare aliq' cū ali
is i cōi noluit g'cordari cum aliis ad ea
que ordināt ad dei honorem ul' pximoz utilita
tem. ex eo q' male afficitur ad eos: uel ut oñdat
pl'g sciēcie q' aliū morle est. sec' aut' si nō g'con
cordat q'a uidet sibi magis esse sc'dm deū &
rationem quod ipse intendit. q'a tūc ul' non est
peccatū uel leue: nisi sit nimis pertinax.

DE ptinacia. **S**i fuit nimis pertinax: in
sentenciis suis discrepans a communi iu
dicio ceterorū communiter ueniale est. pericu
losum tamen & inductiuum erroris.

DE singularitate nouitatū. **S**i fecit sin
gularitates in conuersatione uite uel

uestibus uel cerimonis uel ad inuentionibus .
peccatum est. & si adinueniat aliquam malam
consuetudinem : omnia ei imputantur.

OE inobediencia. Si non obediuit superi
oribus suis spiritualibus uel temporali
bus legibus canonicis & ciuilibus rationabili
bus. & si qdem transgreditur superiorū ordina
vini tiones habentes uidelicet precepti. ut qñ man
datur seruare uerbo uel scripto uirtute obedi
cie uel sub pena excommunicationis uel aliis penis
grauibus & huiusmodi equipolenciis . peccauit
mortaliter . In aliis autē ordinationibus simplici
ter factis transgrediendo: ueniale est nisi fiat
ex contemptu . quia tunc mortale est etiam
quantumcumq; leuibus.

De gula quod est sextū uicium capitale.

DE gula. Que est uicium capitale: & im
portat inordinatum appetitum seu de
lectationem circa cibū & potum. Nota quicq;
species siue modos qui continentur in hoc uer
su uidelicet. Pre proprie laute nimis ardentem
studiose. Si comedit uel bibit extra horam de
bitā sine causa rationabili urgente . Si usus ē
cibus uel potibus nimis lautis id est delicatis
ultra conditionē sui status aliter enim decet
comedere infirmum q̄ sanum : ciuem q̄ rusti
cū & huiusmodi. Si comedit uel bibit in nimis

41.
quantitate secundum exigenciam sue complex
ionis quod enim parum est uni nimis est alte
ri & pl^us comedere i die ieiunii q̄ alia die p una
comestione : non est de se malum. Si comedie
uel bibit nimio ardore gule seu cum nimia cō
placencia contentus magis satisfacere delecta
tioni gule q̄ necessitati providere. Si adhibuit
uel adhibere fecit nimium studium & diligen
ciam circa cibaria delicata prepana : ut cum
uariis saporib⁹ & diuersis mōis & huiusmodi.
In hiis omnib⁹ modis uel speciebus gule. tūc
est ibi mortale quando delectatio gule queritur
ut finis : paratus facere contra p̄cepta ut satif
faciat delectationi gule uel cum comedit usq³
ad crapulam & uomitum aduertenter sicut fit
a pleris in carnispruio uel cum utitur aliquo
cibo ex quo uerisimiliter creditur incurrere
magnam lesionem persone. In aliis casibus cō
muniter ueniale. Si comedit carnes in quadra
gesima uel aliis ieiuniis ecclesie uel in sextis
feriis aut sabato per totum annum nisi urgē
te causa necessitatis uel infirmitatis. Pecca
uit mortaliter. Si usus est lacticiiniis tpe q̄ dra
gesimali sine causa infirmitatis uel consilio me
dici. peccauit mortaliter. In aliis ieiuniis eccle
sie seruari pōt mos patrie q̄ ntū ad usum lacti
cimatorū que si non appareat tucig ē abstinere.

DE ebrietate. Si bibit usq; ad ebrietatē
aduertens nimietatem uel potenciam uini
sufficientem ad inebriandum uel de hoc dubi-
tans probabiliter peccauit mortaliter secus
si ignorauit potenciam uini ut noe. Si fuit cau-
sa ebriationis alteriq; aduertenter inducendo
ad inimum potum uel ponendo sal in uino. &
huiusmodi peccauit mortaliter. Idem si faciat
causa medicine. Si inducit aliquem ad frangen-
dum ieiunium ecclesie sine causa legitima suis
per suasionibus peccauit mortaliter. Idem si in-
ducit pueros ad lapacitates: tabernas & huius-
modi aut peruertit ad turpia. Si frequentauit
tabernas sine causa rationabili uel conuiuia
dissoluta peccatum est.

DE insensibilitate. Si abstinuit nimis
a cibo & potu & alijs necessarijs uite:
propter quod incurrit infirmitatem communi-
ter ueniale est: nisi fiat notabilis excessus &
additur obstinatio ^{contra} communiter ammonitiōes
in huiusmodi defectu. quia tunc uidetur morta-
le racione periculi inde sequentis.

De filiabus gule &
primo de ebetudine.

DE filiabus gule. Et primo de ebetudine
Si ex famositatibus inordinate comesti-
onis & potus: incurrit scurilitatem seu gros-

sicem intellectus & ex hoc ineptitudinem ad
orandum : legendum & huiusmodi commu-
niter ueniale .

DE loquacitate si nimis locutus est uel
dixit uerba ociosa idem sine necessitate
uel rationabili utilitate . ueniale est cōmuniter.

DE scurrilitate . Si fecit actus uel gestus
immorigeratos : ut si sint prouocantes
ad libidinem extra matrimonium . est mortale
Si ad dissolutionem & leuitatem ut uentosita-
tem . & huiusmodi est ueniale .

OE inepta leticia . Si habuit leticiam ua-
nam in ludis & iocis communiter ueni-
ale est nisi addatur aliud uicium .

DE coreis . Que sunt cum inordinata le-
ticia . & frequenter cum mortali . Et in
quinque casibus semper est mortale . Vt primo
cum fiunt ex libidine . Secundo cum fiunt in ec-
clesiis quia sacrilegium . Tercio cum fiunt a
clericis uel religiosi cum mulieribus : ratione
^{scilicet} sinadali . Quarto cum fiunt ex inani gloria uel
uana leticia tam inordinata quod ibi constituitur
finis . Quinto quando tales corisantes non
curant de scandalo proximi inductio ad lasciu-
am : etiam mortali . In aliis autem casibus com-
muniter est ueniale . posset tamen quandoque es-
se mortale nec defacili potest dari iudicium

de huiusmodi.

DE immundicia . q̄ potest intelligi cū
quis inmundē comedit & est ueniale :
precipue si ex hoc conturbat alios: uel quia uo
mitum facit. & si hoc facit quia nimis come
dit peccatum est. secus si causa medicine. uel
potest intelligi de immundicia pollutionis: que
cum accidit in sompnis non imputatur ad pec
catum. Sed peccatum potest esse in causa eius
scilicet si processit ex crapula uel turpi cogita
tione precedenti uel ex negligencia . uel cum
post uigiliam recolens de immundicia ipsa &
sompno turpi: delectatur. & si est ibi consen
sus rationis de huiusmodi delectatione turpi.
est. mortale. alias ueniale. uel nullum si ex al
leuatione nature .

DE immundicia seu pollutione procura
ta. Nota si quis aliquid agit hac intenti
one principaliter ut pollutionē habeat siue uig
ilando siue dormiendo mortaliter peccat: eti
am si faceret causa sanitatis. Si autem ipsa pol
lutio contingat etiam in uigilia preter uolūta
tem & sine procuratione. non est mortale.

De luxuria que est septi
mun uicium capitale .

DE luxuria que est capitale uicium Sed
quia supra de p̄ceptis dictū est satis de

speciebus eius in opere: ac etiam in cogitatione. ideo
 illis obmissis ad que recurrendum est in ista ma-
 teria. uidendum est de quibusdam aliis perti-
 nentibus ad ipsam luxuriam & de delectatione
 morosa. Si tetigit aliquis uel aliquam uel obstu-
 latus est ex libidine & extra coniugium morta-
 liter peccauit etiam si non sequatur actus turpis.
 nam talia exercitia in opere ipso: pro uno pec-
 cato habentur cum ipso. sed tanto grauius
 quanto plura huiusmodi concurrunt. Si autem
 fiant diuersis temporibus sunt diuersa peccata
 Si scripsit litteram uel misit uel portauit uel re-
 cepit litteras continentes amatoria & puocan-
 cia ad lasciuam. mortaliter peccauit hoc ad-
 uertens. Si fecit cantiones uel cantauit uel le-
 git uel audiuit uerba lasciuia & turpia delectabi-
 liter ad prouocandum se uel alios ad lasciuam
 est mortale. Si associauit aliquem quem nouit
 eundem prouocandum uel turpiter agendum:
 uel ad faciendum serenatas uel matinatas. pec-
 cavit mortaliter. Idem si recepit exxeniū uel
 donū quodcūq; uel misit ex amore libidinoso.

DE delectatione morosa. Quod uicium
 reperitur in tepidis & multum negli-
 gentibus nam feruidi subito cogitationes expellunt
 noxias: & frigidi desiderijs operis acquiescunt.
 Si habuit cogitationes immundas & carnales

in quibus contraxit moram postq̄ ratione p̄
pendit propter delectationē ipsā huiusmōi cogi
tādi mortē peccauit nō enim solum q̄n quis
cogitationibus luxuriosis ratione consentit de
liberans malū facere si adesset comoditas . sed
etiam uolendo opus perpetrare . sed non curan
do ipsas cogitatiōes libidinosas expellere post
q̄ perpendit . sed in eis uoluntarie immorando .
peccauit mortaliter .

¶ De filiabus luxurie .

QUE filiabus luxurie de quibus tamen non
oportet multum interrogare . quia dif
ficile est intelligere : nisi cum mixtura aliorum
uiciorum . & prima est cecitas mentis . Si fuit
ita mēte occupat⁹ circa mūdāna & carnalia q̄
nesciuit de deo cogitare : uel reb⁹ spūalibus .

QUE precipitatione . Si fuit p̄ceps & subi
tus in operibus suis : sine consilio &
exānatione mētis debita agens . De incōsidera
tione si fuit incautus ī factis suis . & nō bene iu
dicauit circa occurrēcia . De iḡstācia . Si in eo
quod deliberauit boni agere mutabilis & in
constans fuit ex passiōe . De amore sui . Si ni
mis seipsum dilexit querēdo delectationes cor
poris & huiusmodi . De odio dei . Si habuit in
displicencia deū uel legē suā . q̄a p̄hibet concu
piscēcias & huiusmōi . De amore uite p̄sentis .

Si nimis amavit uitā istam presentem propter uoluptates carnis : quibus est deditus. Ita amare uitam presentem q̄ aliquis uellet hic perpetuari. secundum pe. est mortale. ¶ De horrore seculi futuri. Si horrorem habuit ad uitam futuram. De aliis que pertinent ad uicium luxurie circa coniugiū uide infra de coniugatis.

¶ De supbia que est octauū uiciū capitale.

OE superbia que est secundum gregoriū regina omnium capitalium uiciorum & est uicium multum subtile & difficile ad cognoscendum : & consistit in appetitu inordinato proprie excellencie . & habet quatuor modos siue species de quib9 potes interrogare p̄ ut uidebitur . si tamen penitens intelligat. Si bona naturalia spiritalia uel temporalia que habuit sibi attribuit & non a deo esse recognouit . Si bona ipsa a deo recognoscens meritis suis principaliter recepisse existimauit ut propter sua ieiunia : oracionibus & huiusmodi . Si ea bona que non habuit sibi attribuit uel plus q̄ habuit. ut cum extimat se habere multum humilitatis caritatis paciencie: & huiusmodi : & non habet . Si reputauit se meliorem ceteris : alios contempnens. in qualibet harum specierum potest esse mortale uel ueniale : secundum q̄ ratione consentitur uel non .

DE derisione que aliquando procedit ex
superbia. Si irrisit sacramenta & alia
diuina: uilipendens ea: aut sanctos uiros: aut
prelatos: aut uolentes deo seruire ut sic retra-
bat eos peccauit mortaliter. Si irrisit aliquem
intendens ex hoc iniuriam eius & uilificationē
uel notabilem per turbationem eig. mortaliter
peccauit. secus si ex leuitate & causa ioci.

DE ambitione. Que procedit ex super-
bia & importat inordinatum appetitū
honoris. & multum reperitur in prelatiis &
dominis. Si desiderauit aliquam dignitatem uel
beneficium curatum: racione deliberata: prin-
cipaliter propter honorem uel utilitatem tem-
poralem. peccauit mortaliter. Si desiderauit
uel quæsiuit ad huiusmodi peruenire: etiam fa-
ciendo contra precepta. mortale est. Si quæsi-
uit honorem de quacumq; re ita inordinate:
q; ibi constituerit finem. mortale est. in aliis
casibus uidetur uentale.

DE presumptione. Que procedit ex su-
perbia & consistit in hoc q; homo po-
nit se ad ea que sunt supra uires suas: uel non
pertinent ad conditionem eius. Si posuit se ad
faciendum ea exercicia ad que non erat aptus.
unde potest sequi periculum spirituale uel tem-
porale alteri ut medicus ignarus medicine.

aduocatus ignarus ad aduocandum. Iudex ad iudicandum. confessor ad audiendum confessiones & huiusmodi. mortaliter peccauit. secus autem si competenter de arte illa peritus erat. **S**i presumens de uirtute sua exposuit se periculis peccatorum: ut uadens ad loca inhonesta uel frequentans conuersationem mulierum leuium & alia huiusmodi: ubi de facili potest labi in mortale: uideatur mortale. Si nimis de se presumens non prouidet necessitatibus uel periculis occurrentibus spiritualibus & temporalibus: expectans effectum miraculosum a deo: ut quod sanet eum infirmum sine medicinis: uel ministret ei cibum sine labore. mortale est. & dicitur temptare deum & cetera.

DE temeraria iudicatione. Si facta alterius que dubia sunt quo animo fiant in malam partem interpretatur seu iudicauit & sine signis sufficientibus sufficienter iudicatis malitiam alterius deliberate iudicauit aliquem de peccato mortali. mortaliter peccauit. **S**i iudicauit de ueniali deliberate. uenialiter peccauit. Idem si iudicauit de mortali: sed non deliberato animo.

DE curiositate. **S**i fuit curiosus circa cognitionem intellectuam: ut querendo scire que sunt supra capacitatem suam: ut de trinitate: predestinatione: uel querendo scire a quibus

nō debet ut a demone uel p sortes uel querēdo
scire paz utilia & dimittēdo magis necessaria
sed querendo scire solum ad sciendū & non ad
deum cognoscendū uel aliquam utilitatē: pec-
catū est. quādoq; mortale quādoq; ueniale. Si
fuit curiosus circa usus sensuum. s. oculis aspi-
ciendo: auribus ad audiendū: naribus ad adorā-
dum: gustu gustando: tactu ad tangendū: sine
utilitate uel necessitate. sed sola delectatiōe sen-
tiendi. peccatū est cōmuniter ueniale. licet quā-
doq; possit esse mortale. **S**i reperit se in spec-
taculis ad uidendum ut torneamēta palestres
ad prauium & huiusmodi nā si in huiusmodi ē
periculum mortis spiritualis uel corporalis: ut
quando sunt spectacula representantia turpi-
tudines: uel cum potest recipere lesionē nota-
bilem corporis mortale est. & multo magis in
exercente & prebente occasionē in huiusmodi
spectaculis. alias ē ueniale nisi ppter huiusmodi
aliquis ita delectaretur qd mens ei auerteret
a deo. ita uidelicet qd parat9 eēt transgredi p-
cepta dei & ecclesie: ut illa aspiceret uel faceret.
Et hoc idem intellige de quocūq; peccato qd
ex se est ueniale. quia per hunc modum potest
effici mortale.

DE ingratitude. **H**ec reperit i omni
peccato mortali. sed ut circumstantia

aggrauās ip̄m. q̄a ubi se n̄p hō debuit seruire
 deo eū offendit. Est eē unū speciale peccatū
 inquantū. s. recipiens bñficia a deo uel homie:
 non ea recogitat. regratiat: & recōpensat. uel
 quod peius est in mēte uilipendit beneficia re-
 cepta: uel murmurat de eis: uel iniuriatur bene-
 factori. cōmuniter autē reperitur mixtū cum
 alio gñe peccati: qñq; mortalis: qñq; uenialis.

DE scandalo. Hoc quādoq; non est pec-
 catum speciale. sed circūstantia aggrauāf
 peccatū inquantū uidelicet ex dicto uel facto
 alterius nō recto: datur alteri occasio ruine spi-
 ritualis & hoc est scandalū. Et si hoc non in-
 tendat: est circūstantia aggrauans peccatū
 & mutās speciem. unde & necessario cōfiteri
 quando esset tale. quid uerisimiliter trahens ad
 ruinā peccati mortalis & precipue cū hoc se-
 quitur. Si autē hoc itēdat. s. inducere ex dicto
 uel facto suo aliquē in ruinā est speciale pecca-
 tum & mortale: si intendit inducere ad morta-
 le. alias ueniale.

DE adulatōe que cōmuniter ē scādalisatiua
 Et cōsistit ī hoc q; q; uerbis uel factis suis
 iordinate querit placere aliis ad beniuolēt iam
 captādā. Et si ī malo adulatō ē criminali: pu-
 ta laudās aliquē de uindicta facta uel turpitu-
 dine & hōmō. ē mortale. **S**i adulat uel aliquē

intendens eū decipere notabiliter in spūalib9
uel t'palibus est mortale. Sec9 si aliqd iustum
intendit ab eo habere uel qd paruū recipere p
modū doni: ut histriones. **S**i min9 laudauit ^{mmis}
aliquē ex quo ille sumpsit occasionem supbie
uel inanis glorie: qd cōmuniter est ueniale: &
potest aliqñ esse mortale. **S**i autē laudat ali
quem ad magis excitandū ipsum ad uirtutes:
uel ad confortādum eū inter tribulationes &
temptationes: obseruatis debitis circūstantiis
est uirtuosum alias ueniale.

DE blasphemia ī spiritū sanctū que pcedit
ex malitia uidelicet inquātū q's cōtemnit
uel refugit ea cogitare menti occurrentia per
que posset retrahi a peccato & habet sex speci
es. s. p'sumptio: desperatio: inuidia fraterne
grē: impugnatō ueritatis agnite: obstinatio &
inpenitentia. De his interroga prout uidetur.
cōmuniter non reperit nisi in multū scelera
tis. **P**resumptio hec dicit cū quis nimis pre
sumit de dei misericordia extimās: q' pcat sibi
ad placitū suū: uel q' saluet eū perseuerātem ī
peccato. **D**esperatio autē cū credit deū non
posse uel nō uelle sibi parcere etiā penitenti uel
saluare. **I**mpugnatō ueritatis agnite dicit
cū cōtradicit ueritati fidei quā nouit. Inui
dientia fraterne grē cū dolet de grā dei & glia

erescēte ī hominibꝫ. **O**bstinatio cū firmat
uoluntatē suā in peccatis cōmissis. Impeni-
tētia autē dicit̄ cum proposuit firmiter etiam
in futurum non penitere.

DE scismate. **H**oc peccatū cōmittit̄ cum
q̄s recedit ab obediētia romāe eccl̄ie su-
mes sibi aliud caput uel sequēs quē piā canōice
non electū & semp est mortale: & excōmuni-
catio cōtra tales: nisi forte cū eēnt duo quozꝫ
quilibet haberēt pro summo pōtifice a suis se-
quacibꝫ & nō sciret̄ quis sit canonice electꝫ.
In hoc enim uident̄ ppli excusari: si non sunt
pertinaces. sed para ti illi adherere quē scirent
uerū. **S**i quis inicitur ordinationibꝫ uel alie
nationibꝫ factis a scismaticis est excōmuni-
catus. extra de scismaticis capitulo primo.

DE infidelitate paganorū uel iudeorū uel
hereticorū quorū quodlibet est grauissi-
mum peccatum: ducens ad damnationem. no-
ta hic q̄ inter hos soli heretici sunt excōmmu-
nicati. Sed & cum aliis precipue iudeis non de-
bet haberi domestica conuersatio & precipue
ideōte. potes tamen interrogare prout uidetur
si habuit aliquod dubium in his que sunt fidei:
ut de sacramento altaris & huiusmodi. Et si
de hoc habet displicentiam non curandum. Si
autē uoluntarie & sponte dubitat eēt mortale

Hereticus quilibet est excommunicatus & non potest absolui citra sedem apostolicam: ut patet in processu. **I**tem credens receptator uel fautor hereticorum est excommunicatus extra. de here.

Capitulum de specialibus interrogatiōibus aliquorum hominum. & tertia pars huius.

Nunc formande sunt interrogatiōes nō ad omnes sed solum ad quosdam status hominum. **E**t primo ad coniugatos.

Interrogandi sunt non omnes sed de quibus uideatur. **S**i in casu aliquo prohibito contraxerunt. quia mortale peccatum est: nisi ignorantia facti probabilis excusaret. Sed sciendum quod quedam impedimenta sunt que impediunt contrahendum matrimoniū & dirimunt iam contractū: quia nullū est. quod intelligendū est quod dicta impedimenta prius inter eos reperiuntur quod sit contractū matrimonium. & continent ista in his uersibus. **E**rror cōditio uotū cognatio crimē. Cultus disparitas uis ordo ligamē honestas. Si sis affinis si forte coire nequibis. Hec sociāda uetant cōnubia facta retractāt. **P**ro aliquali horum breuissima declaratione: nā de his bene habes in summis. Nota quod error intelligitur de persona: non de fortuna uel de bonitate cum. s. contrahit quis cum Berta credens eā esse Iohannam: cum qua intendebat contrahere.

Condicio intelligitur de conditione serui cū
 .s. contrahit cum serua credens esse liberā : nā
 si liber contrahit scienter cū serua matrimo-
 nium tenet: & similiter si contrahit seruo cum
 libera credens esse seruam. Idem uideēt si seruo
 cum serua credens esse liberam. **V**otum .s. so-
 lemne per professionē tacitam uel expressam
 alicui de religionibus approbatis: talis etiā eēt
 excōmunicatō. **C**ognatio que est triplex .s.
 naturalis spiritalis & legalis. Naturalis dicit̄
 consanguinitas & habet tres lineas .s. ascendē-
 tium: ut pater auo & huiusmodi. descendentiū
 ut filio nepos & huiusmodi. collateralium ut fra-
 tres uel sorores & huiusmodi. Et habet queli-
 bet linea quatuor gradus conclusiue: precipue
 collaterales. nam inter ascendētes & descendē-
 tes uideēt esse perpetua prohibitio: hic etiam ē
 excōmunicatō. **C**ognatio spūalis habet tres
 gradus & cōtrahit̄ i baptismo & cōfirmatiōe.
 primus ē inter tenentē ad baptismū uel confir-
 mationē & eā que tenet̄ que dicit̄ paternitas
 & filiatio. Secundus est inter patrē & matrem
 ei⁹ que tenet̄: & eū qui tenet cū uxore ei⁹. &
 dicit̄ paternitas. Tertius ē inter filios naturales
 eius qui tenet̄: & illam que tenet̄ & dicit̄ fra-
 ternitas. **C**ognatio legalis est que fit per a-
 doptionem: habet tres lineas uel gradus. Primus

est inter ipsum adoptatē & filiā quam adoptat.
& etiā filius adoptati. Secūdy ē inter uxorē
adoptātis & ipsum adoptatū: & etiā uxorem
adoptātis & adoptantē. Tertiy est inter filios
naturales & legitimos adoptātis & ipm adop
tatū. & hoc tātū cū ipsi filii sunt in potestate
patris. Crimē istud quod habet impedire & di
rimere cōtractū intelligit̄ tantū de duob9 cri
minibus. Prim9 est cū mulier machinat̄ cum
effectū in mortē uxoris alterig ut habeat illū
in uirū uel ecōuerso uir in mortē alterius. Se
cūdy cū dat quis fidē alicui cōiugate ducere eā
in cōiugem post mortē uiri sui: & cū ista pro
missione sequit̄ adulterium. **C**ult9 disparitas
puta si fidelis cōtrahat cū iudea uel pagana p
manētē infidelitate. sec9 si cōtraheret cū here
tico. nā tūc tenet. sed cohabitare nō deberet:
si esset ei periculū incurrendi heresim. & pecca
uit grauit̄ cū tali cōtrahēs. **U**is uiolentia
absoluta ipedit & dirimit & si iter uiolētia p
metū que potest cadere in cōstantē uirū. & cō
tinent̄ in hoc uersu. Stupri atq; status uerbis ^{obez}
atq; necis. nisi postea de inuito efficiat̄ uolūta
rius. **O**rdo intelligit̄ de ordine sacro. s. sub
diaconat9 & supra. etiā talis est excōmunicat9
Greci in sacris uti possunt cōtracto. sed nō cō
trahere. **L**igamē. id ē si sit alteri ligatus per

coniugium etiā per uerba de presenti nondum
 cōsummatū. nā talis in nullo casu potest alteri
 matrimonialiter copulari nisi ille cum quo con-
 traxerat profiteat̄ in aliqua religione. & si cre-
 deret unq̄ coniugium ita q̄ per multos annos
 nihil de eo audiret. non licet alteri contrahere
 nisi sciat de morte eius. **H**onestas id ē publi-
 ce honestatis iustitia que oritur ex sponsalibus
 cōtractis cū aliqua cum qua postea nō sequit̄
 matrimoniū: uel propter mortē uel aliā causam
 Nam cū nulla consanguinea illius contrahere
 potest usq; ad quartū gradū. Affinitas est pxi-
 mitas que cōtrahitur inter eū qui ducit uxore:
 & omnes cōsanguineos uxoris usq; ad quartū
 gradū. Et nota q̄ affinitas etiā contrahitur
 per fornicariū coitū ita q̄ ille qui fornicat̄ cū
 aliqua non potest cōtrahere matrimoniū cum
 aliqua cōsanguinea eius usq; ad quartū gradū
 nec illa mulier pōt cōtrahere cū aliquo con-
 sanguineo ei9 fornicatis cū ipsa usq; ad quar-
 tū gradū. Impotentia exercendi actū cōiugale
 que potest peruenire uel ex naturali frigidityte
 uel ex maleficio: uel in dispositione membri
 genitalis uiri uel mulieris. De his omnibus im-
 pedimētis habes plene in summis. Sed nota q̄
 non oportet nec expedit interrogare omnes
 coniugatos sigillatim de his impedimētis. sed

tantum de illis de quibus posset presummi ha-
beri: & precipue de impedimento criminis uel
cognationis uel publice honestatis sed multo
magis affinitatis. ¶ Si quis tamē cognosceret
consanguineam eius cū qua iam contraxit per
uerba de presenti & multo magis si iā consum-
mauit matrimonium. Matrimonium quidem
tale nō diuiditur sed amittit potestatem seu ius
petēdi debitum. ita q̄ petere non potest absq̄
peccato mortali. tenetur tamen reddere exac-
tō. Idem de muliere que permittit se cognosci
a consanguineo mariti. Si autem antequam
contraxit per uerba de presenti cum aliqua
cognouit consanguineam eius ita q̄ semen
emiserit inter claustra pudoris: non potest illā
habere. & si iam consummasset cum illa matri-
monium non tenet nec in hoc potest dispen-
sari nisi per papam. Vnde ante dispensationē
semper peccat mortaliter exigens & reddens
debitum sciens dictum impedimentum. Alter
autem coniugum nesciens excusatur a pecca-
to ex ignorantia facti probabilis. ¶ De his &
de aliis quando casus occurrit uide plenius in
summis. ¶ Item querendum si contraxit ma-
trimonium clādestine. quia mortale est prop-
ter prohibitionē ecclesie. ¶ Item si habens uo-
tum simplex continētie contraxit. mortaliter

peccavit nisi prius sit dispensatus a papa: & tenetur ad impletionem uoti usque ad consummationem matrimonii: nam ipso consummato efficitur impotens ad implendum uotum. quia tenetur reddere exactus expresse uel interpretatiue. sed tamen exigere non potest sine dispensatione. uel peccat mortaliter. ¶ Item si contraxit cum aliqua: uel mulier cum aliquo per uerba de futuro & postmodum cum alia contraxit uel de futuro uel de presenti. mortaliter peccavit propter fidem fractam: nisi de communi consensu mutuo se absoluerint quod fieri debet per iudicium ecclesie: uel nisi aliquis alius septimorum casuum superuenerit. quibus solui possunt sponsalia quos habes in summis. ¶ Item si post matrimonium contractum per uerba de presenti contraxit cum alia. mortaliter peccavit nec tenet matrimonium secundum: etiam si esset consummatum & filios genuisset. sed redire oportet ad primum. nisi ille cum quo prius contractum est intrasset religionem ibi professus: uel nisi papa dispensasset in secundo in quo tamen secundum theologos dispensare non potest. Item si contraxit matrimonium ante etatem legitimam quam prohibitum est. Etas autem legitima est secundum iura duodecim annorum in femina. quatuordecim in masculo. scilicet ad contrahendum per uerba de presenti uel ad consummandum

Tempora prohibita

Utem si consummauit matrimonium ante benedictionem nuptiarū. mortale ē. q̄a cōtra prohibitionē ecclesie. Et hoc aduertēdū q̄ in multis locis quīs spōsi nō cōsummēt matrimoniu cum sponsis ante nuptias: multas tamē turpitudines & corruptelas faciūt cum ipsis eas uisitādo. Vnde interrogādū de huiusmodi ubi ista reperiunt. **U**tē si celebrauit nuptias tpe prohibito ab ecclesia. q̄a mortale ē. **T**empora autē prohibita sunt ista. s. ab aduentu usq; ad epiphaniā non autē octauā eius & a septuagesima usq; ad octauas pasce: & a tribus dieb; aī ascensionē usq; ad octauas penthecostes. non autem octauam eius: & cetera.

DE actu cōiugali. **N**ota q̄ aliqua ibi fiūt ubi est manifestū mortale: aliqua ubi est dubiū: utrum mortale uel ueniale: aliqua ubi est ueniale: aliqua in quib; nullum est peccatum. **P**eccatū quidē mortale ē: si exerceat talis actus extra uas debitum: uel etiam & si intra uas debitum. tamen cum suscipitur semen ad euitandam generationem. **I**tem cum ex actibus impudicis extra actum matrimonii seq̄t pollutio in altero ipsorum. **U**tem si exercēs actum coniugalem appetitum deliberatum habet ad aliam. Itē si ita inordinato affectu fert̄ ad actum cōiugalem q̄ etiā si nō eēt uxor op9

carnale ageret cum illa uel alia. Difficile tamē
 est hoc discernere. **I**tem cum alter alteri om-
 nino exigenti denegat debitum sine causa legit-
 tima: propter quod exigens incontinentiam
 currit uel graue scandalum. **E**sset autē cau-
 sa legitima si probabiliter timeret notabile
 nocumentum persone uel coniugis uel prolis
 in utero: uel quia ex adulterio commisso amisit
 ius petendi. uel etiam si in loco sacro peteret.
 quia sic locus uiolaretur uel etiam in publico.
 quia contra debitam honestatē. Non autem
 est legitima causa denegandi omnino petenti:
 dies ieiuniorum uel solemnitatum: uel ira ad in-
 uicem. **D**ubium de mortali quando quidem
 seruat uas debitum sed modus indebitus: puta
 si lateraliter uel ex parte posteriori accedat ad
 uas debitum: uel mulier supergradatur uirum:
 in quibus modis: & precipue in ultimo aliqui
 dicunt eē mortale de se. Alii uero ut Tho. & al-
 ber. q̄ non est mortale de se: sed potest eē sig-
 num mortalis concupiscentie: nec per hoc in-
 peditur generatio: & si non ita apte procuret.
 Vnde in huiusmodi noli precipitare sententiā
 nec denegare absolutionem: in huiusmodi per-
 seuerati. sed detesteris & phibeas quātū potes
 Quādo autē hoc fieret p̄mo uel sc̄do mō p̄pter
 piculū abortus forte eēt sine peccato. **D**ubiū

etiam est de mortali tempore menstruorum
& precipue in exigente sciente talem defec-
tum quod quidā ponunt eē mortale: precipue
quādo nō est quasi cōtinuus sed cōsuetus aut
mensatī. Alii cōtrariū ut pe. de pa. & hec opi-
nio cōmunior. Vnde nec ppter hoc deneges
absolutionē. sed phibeas quātū potes de exac-
tione: & exactū admoneas ut nō assentiat ex-
igenti: nisi ex hoc timeat de cōtinentia eius.
Dubiū est de exigēte debitū a cōiuge manēte
in adulterio siue occulto siue manifesto quod
ipse nouit hoc quidā dicunt eē mortale in ipō
exigente. quia facit contra cōstitutionē ecclie
ut notauit Hugo xxxiii. q. prima. **S**i q̄s uxore
& hoc firmat in summa pisana. **S**ed in sum-
ma confes. & archi. in rosario: mitigant hunc
rigorem: excipientes uidelicet casum cū hoc
faceret exigens ad prouidendū incontinentie
sue. Sed pe. de palu. multo magis mitigat dictū
rigorem. uidelicet q̄ nō cū non sperat ex hoc
emendatio permanētis in adulterio. sed potius
deterioratio nō peccat exigens: saltim morta-
liter. **V**eniale ē cū exercetur actus cōiugalis
& si seruato debito uase & modo: tamē princi-
paliter intentione delectationis consequende
ita tū q̄ sistat itētio infra limites m̄rimoniū.
Itē si exerceat actus cōiugalis ppter sanitatē

corpalem peccatum est quia nō ad hūc finem
ordinatū ē. ueniale tñ puto. Itē in solēnitati
b9 & ieiuniis exigere debitū aliq̄ ifirmitate. s.
cōcupiscētie duct9 sine cōtemptu tamen sacri
tpis ul' ecclesiastice exortatiōis ueniale ē. scđm
Tho. & Ray. sed reddēs : nō peccat cū timet
de cōtinētia uel scādalo cōiugis. peccaret autē
si omnino negaret. Itē tpe pregnationis exi
gere ueniale ē. si tamē nō est periculū abortus
reddere est nullū. Exigere etiā uel reddere de
bitū ante īgressum ecclie post partū: de se nō
uidet̄ peccatū: & possunt mulieres intrare ec
clesiā ante quadragesimū diē absq̄ peccato. in
quo tamen est seruāda cōsuetudo p̄ie. **¶** Item
actus īpudicitie qui ibi exercent nō pertinētes
ad op9 sed ex delectatiōe exercitii ut ī tactib9
oculis & huiusmodi inordinatis. communiter
sunt uenialia: q̄uis tanta possit esse inordina
tio q̄ esset mortale. Sine peccato autem cum
exercetur actus coniugalis causa prolis susci
piende: uel etiam causa reddendi debitum. ser
uatis tamen circumstantiis. debet autem exac
tus reddere: & p̄cipue uir uxori nō solū exp̄sse
sed p̄ signa petēti. nec debet uir uxorē auerterē
ne petat. ppter periculum. **¶** Tertio etiā scđm
aliquos est sine peccato cum fit causa uitande
fornicationis in se uel coniuge sua. **¶** Circa p̄

dicta sic possunt formari interrogatiões. **S**i
usus est matrimonio extra uas debitum. Si aliquid
fecit ad uitandum grauationem. Si uel
est modo idebito licet in uase proprio & quo
modo. Si utendo matrimonio: ad aliam inten
tionem habuit. Si tempore menstruorum ex
egit uel reddidit. Si tempore festorum uel ieiu
niorum. Si tēpore pregnationis precipue ppe
partum uel ante purificationem post partum.
Si exegit uel reddidit a permanente in adulte
rio. Si principaliter causa delectationis uel alia
& qua & circa huiusmodi iudicandum de pec
cato mortali uel ueniali secundum predicta de
quibus plenius in summis. Item si omnino pos
centi denegauit debitum. Item si extra actum
cōiugii p tactu secuta ē pollutio. Si contraxit
matrimoniu existēs excōmunicatō maiori ex
cōmunicatiōe. peccauit mortaliter & precipue
sciēs se excōmunicatū. & hoc quia participat
in diuinis. s. sacramētis. Idē uideēt & de minori
si eā nouit. qā seperat a susceptiōe sacramētoꝝ
& m̄rimoniū ē sacramētū. Si existēs in mor
tali cōtraxit m̄rimoniū uideēt mortale. qā sa
cramētū suscipit ī mortali sciēter. p̄cipue autē
uideēt. cōtrahēdo p uerba de p̄nti. qā ibi ē eēn
tia sacramēti. Si cōtraxit cū aliqua de futuro
uel de presenti per uerba non intendens illum

uel illā h̄re in cōiugē. sed tātū carnalē copulā
 extorqueri mortaliter peccauit. Et quī realis
 ter nō sit ibi m̄imoniū. cogēd9 est in foro cō
 scientie illam ducere: uel aliter illi satisfacere.
 maxime si secuta ē copula in quo tñ casu eccl̄ia
 iudicaret ibi m̄imoniū & cogeret illū: cui obe
 dire tenet. ¶ Si uir nō puidit uxori & familie
 in necessariis nō supfluis. ¶ Si nimis exaspe
 rauit eā uerbis uel factis. ¶ Si zelotipus & ex
 hoc nimis suspitiosus contra eā fuit: uel nimis
 remissus i cura ei9. ¶ Si nimis inobediēs uxor
 & cōtentiosa & sui sens9 ad uirū fuit. Si nimis
 iculta & negligens circa gubernationē dom9
 fuit. ¶ Si irreuerens & discola ad soceros &
 cognatos. ¶ Si dedit de reb9 uiri pntibus suis
 uel pauperib9 plus q̄ debuit. ¶ Si dedit licentiā
 uiro eūdi ad alias cū peregrinat. qđ est morta
 le. Si non uult sequi uirū trāfferentē domi
 ciliū: ad qđ tenet nisi uellet eā trahere ad pec
 catū: aut dubitaret de morte sua: aut eēt uaga
 būd9. ¶ Si uterq; filios educauit i timore. dei &
 obedientia mandatorū sicut tenētur.

Qirca principes & barones secl̄ares sic pnt
 formari iterrogatiōes. put uidebit expedi
 re scđm cōdictionē psone. ¶ Si p usurpationē
 & nō iusto titulo obtinuit dignitatē: regimen
 uel dominiū ciuitatis uel castri. q̄a mortaliter

peccauit & semp in ipso manet dū tenet hō
modi usurpatiuē. nisi post modū titulū iustifi
casset. nec ibi ante iustū titulū potest exercere
iudicia sine peccato mortali. **S**i ambitiosus
fuit ad dignitates & regimē nimis aspirans: &
si intēdit negligere iustitiā ad acquirēdū ami
cos ut sic pmaneat in dominio mortaliter pec
cat. **S**i p̄latis ecclesiasticis uel aliis maiorib9
suis obediēs nō fuit: & ammonitiōes & correp
tiones ab eis factas nō sustinuit patienter. &
si cōtēpsit. peccauit mortaliter. **S**i sentē tias
excōmunicationis uel interdicti non curauit.
aut sic ligatus diuinis ingessit se qd ē mortale
Itē si propter crimē ei9 ciuitas interdicta ē
quod est sibi ad maximū iudiciū. **S**i propter
excommunicationem in se latam iudices uel
actores aut mīstros grauauit. quia ultra mor
tale excōmunicat9 ē. **I**tē si defactis ecclesi
asticarū personarū ad eū nō pertinētib9 se in
tromisit: ut trabēdo ad suū iudiciū & hōmodi
mortaliter peccauit. Et si cepit uel capere fecit
uel percutere uel icarcerare clericos uel reli
giosos: etiam delinquētes. excōmunicatus est
si non habuit prius licentiā a prelato suo.
Si prohibuit subditis ne uenderent cleri
cis uel eis coquerēt: ex eo qd nō habuit ab eis
quod uoluit. **I**tē si electionem alicuius. ma

70

Iniose impederit: uel per uolentiam aliquam intrusit: uel si grauuit aliquod monasteriū uel collegium. eo q̄ uolebat eligere illū p̄ quo rogabat. quia ultra mortale: excōmunicatus est.

Item si imposuit collectas uel tallias clericis & aliis personis ecclesiasticis: sine licētia pape quia post ammonitiōē si non desistit: est excōmunicat⁹. ¶ Itē si ius patronat⁹ ecclesia ꝛ de nouo sibi usurpauit: uel bona uacantium ecclesiarum aut monasteriorum. quia ultra mortale est excōmunicat⁹. ¶ Itē si fecit statuta uel leges contra libertatē ecclesiasticā: uel iudicauit scđm illa uel dedit consilium ad hoc: uel si non remouit si potuit. excōmunicatus est: ultra mortale. ¶ Itē si noua pedagia instituit non habēs auctoritatem a p̄ncipe sup hoc: seu antiqua pedagia seu theolonea augmētauit excōmunicatus ē. sed & si hoc cum licētia fecit principis & causa rationabili: & nō tenuit stratum publicam securā ut debuit peccat mortaliter & tenēt restituere. ¶ Itē si a clericis uel religiosis theoloneū uel pedagogiū seu gabellā accepit pro his que deferunt. non causa negotiationis peccat grauius & excōmunicat⁹ est: quamuis aliqui ut Iohannes. cal. hanc non admittant. quia non est recepta. & papa scit & tollerat imo hoc ipse facit i terris suis

Item si publicos usurarios alienigenas & non inde oriundos ad exercendum fenus in ciuitatibus suis admittit: uel admissos in certum tēpus nō expellit: est excommunicatus. Hoc uerū si talis est persona ecclesiastica habens. s. dominium temporale. nam dominus secularis non est excommunicatus. sed excōmunicandus: extra de usuris. usurariis li. vi. non tamen episcopi & supra incurrunt. sed alii. ¶ Item si nauigantes indistincte depredatus est. uel depredari fecit. uel hoc facto gratum nomine suo habuit. quia ut pirata: excommunicatus est excommunicatione papali. ¶ Item si naufragantes expoliavit uel res eorum ad portus terrarum suarum a mari delatas sibi appropriat. quod est rapina. & secundum aliquos sunt excōmunicati. Item si incendia fecit uel fieri fecit: uel diruit uel effregit ecclesias: uel loca religiosa. q̄a excōmunicatus est. & si esset denunciatus: eēt papalis. Itē si immunitates ecclesiarū uiolauit. puta faciendo capere homines propter debita aut maleficia in ecclesia: uel loco priuilegiato sacrilegium commisit. quod mortale est. & potest excōmunicari. Itē si spoliavit ecclesias uel personas ecclesiasticas: quod multi faciunt tyranni. aut priuilegia earum uiolant. Itē si fecit represalias uel permisit fieri: aut ab antiquo

A.

consuetas extendi fecit cōtra personas eccle-
siasticas. est excommunicat⁹ nisi reuocauerit
infra mensem. De iniurijs & . da. & si pigno-
rationes libro sexto. utrum autem liceat facere
represalias contra laicos uide in tertia parte ti-
tulo primo capitulo p̄mo. ¶ Item si ad ecclesi-
as in quibus patronus fuit: idoneos nō p̄ntauit
sed ineptos & ideotas uel concubenarios: & alii vel
os male p̄sentauit. uel subditos suos ecclesiarū
patronos tales eligere aut p̄sentare suasis. mor-
taliter peccauit. ¶ Itē si recepit pecuniam ut
presenteret aliquem cū esset patron⁹: uel ut sup-
plicaret pape uel episcopo pro beneficio alicui
conferendo. simoniā cōmisit uel etiam absq; pec-
cunia si porrexit p̄ces pro indigno. mortale est
& simoniacus est. ¶ Itē si fuit fautor & defen-
sor hereticorum: aut etiā scismaticorum. quia
mortaliter peccauit & excommunicat⁹ est.
Item si impedit uolentes currere ad forū eccle-
siasticū. sup causas que ad tale forū p̄tinēt. ne
scilicet coram ecclesiastico iudice huiusmodi
causae agitentur: uel ad hoc dans consiliū aux-
ilium & fauorem excommunicatus est de mi-
nunitate ecclesiarum: qñq; libro sexto. ¶ Itē
si bellum assumpsit iniuste uel adiutor fuit iniu-
ste bellantis. quia omnia mala que inde sequun-
tur ei imputantur ad culpā: & ad restitutionē

tenetur dampnorū inde sequencium. & hoc ni
si ad iuandū & seruandū teneretur: pura quia
est miles aut uasallus eius. talis enim adiuuans
cū ē dubiū si bellū ē iustū excusat̄ uicesima ter
cia. q. p̄ma. quod culpatur nō aut si sciret in
iustū. ¶ Itē si consulit exns in officio ḡmūitatis
q̄ assumatur iniustū bellum. ad omnia mala &
dāpna tenet̄ nisi forte p̄poneret̄ materia in
consilio modo falso. tamq̄ esset iustū tūc enim
ignorātes uidentur excusari. De materia belli
& quō dicitur iustū uel iniustū. uide in summa
pte tercia ti. sc̄do. ¶ Itē si indiscretos & tirā
nos officiales fecit uel p̄posuit terris suis. quia
tenet̄ de dāpnis & malis eorū. Si sciebat eos ta
les esse. sec̄o si ignorabat nisi cū audisset nō re
mouit ut potuit. Si iniustas exactiōes seu col
lectas fecit. quia rapinā fecit. Et que dicatur in
iusta talia & collecta: & quō debeat satisfacere
uide in tercia pte ti. sc̄do. capitulo. p̄mo. Si
posuit iudeos in officiiis publicis. quia p̄hibet̄
decima septima. q. quarta. ¶ Si ea que sunt ciui
tatis appriauit ut siluas cāpos & huiusmodi.
quia mortale est & tenetur restituere. ¶ Si li
beros homines in seruos subiecit. cristiani non
possunt redegi in seruitutem racione belli: uel
etiā capti non possunt licite emi in serues: uel
empti uendi: & ab aliis emi. Sed bene infideles

12.
rediguntur in seruitutem : & emi possunt &
uendi capti iniusto bello. Qui si postea ef-
ficientur cristiani. non tamen liberantur a serui-
tute ex hoc: quous pius sit hoc facere. Si a decedē-
tibus sine filiis : accepit bona ipsorum: non pmit-
tens de eis testari & legare ad placitum nisi talis
patria haberet talē subiectionē : a tempore cuius
memoria non est in contrarium. Si nimis uindictiuus
fuit. si homicidia. si mutilaciones : incarcerationes
uel uulnera : & huiusmodi seua sine iusticia uel
cum iusticia . sed ex odio & uindicta fecit: procura-
uit uel permisit. quia in huiusmodi graua moralia
sunt. Si torneamenta aut duella fieri fecit uel p-
misit uel ludos: aut spectacula periculosa anime uel
corporis ut picere lapides adinuicem uel representa-
tiones turpitudinum fieri fecit aut permisit & non
prohibuit. si sine graui scandalo potuit remouere
quia moraliter peccauit. di . octogesima sexta er-
ror. Si leges statuit quas non potuit uel debuit.
quia iniquas . quia morales . Si nimis durus fuit
ad dispensandum uel parcendum in quibus po-
tuit : uel econuerso nimis facilis ad parcendum
delinquentibus in preiudicium iusticie & com-
munis utilitatis. Item si feuda uassallis suis abs-
que iusticia denegauit. uel seruitutem indebitam
ab eis exegit : aut fidem non seruauit. **I**tem
si ipse existens uassallus alterius non fuit fidelis

. 81 .

domino suo ut debuit. secundum q̄ in iuramen-
to fidelitatis exprimitur: uel obsequiū debitum
non prestiterit uel iniuriam aliquam fecit domi-
no scilicet alienando feudum aut diminuendo:
uel aliquid huiusmodi quia in huiusmodi morle
est. & tenetur de damnis. **S**i tutelā alicuius
sibi. gmissam non fideliter egit. sed bona illius
cōsumpsit & dissipauit. quia morle: & tenet̄ de
damnis. **S**i in terra sue iurisdictionis sustinuit
injustas mensuras aut iniusta pondera: aut in-
iusta p̄cia rez uenialū scienter. q̄a morle est
& teneri uidet̄. si comodo potest obuiare. sibi
ter peccat si inducit uel sustinet malas cōsuetudi-
nes aut corruptelas. **S**i tollerauit uel susti-
nuit publicos usurarios inde p̄pter hoc recipi-
ens certā quotā uel summā ānuatim q̄a morle
est: & tenet̄ illud sic acceptū restituere. non
usurario. sed creditoribus eius a quibus usure
sunt extorte secundū tho. **S**i pignus aliquod
habuit cuius fructus non computaret in sortē
quia usura. & de aliis speciebus usure si in aliq̄
offendit: uel fuit particeps de quibus supra in
prima parte capitulo de usura. **S**i penas uel
emendas in pecunia propter cupiditatem uel
odium. & non propter correctionem delinquē-
tiam accepit. uel ultra debitum extorsit uel
penas corporales uel mortis in peccuniarum:

propter auariciam contra iusticiam commuta-
 uit. quia morle est. ¶ Si permisit in terris suis
 latrones inualescere : uel maliciose eis fauens
 uel ex auaricia nolens expendere ad contuen-
 dam patriam. quia mortale est . & tenetur de
 damnis factis. si comode potest obuare. ¶ Si
 iusticiam uendit : uel munera inique accedit ^{pit}
 scilicet pro administracione iusticie : uel alias
 iniusticiam fecit iudicando : uel fieri fecit. mor-
 le est & de huiusmodi uide in capitulo se. Si fi-
 dem promissam uiolauit : etiam inimico : nisi
 prius ipse uiolasset. mortale est. Si treguas nō
 seruauit. Si obsides suos non liberauit . morta-
 le est . Si pupillos & uiduas contra oppresso-
 res suos non defendit ¶ Si nimis sumptuosus
 & curiosus fuit in uestitu : apparatu ciborum :
 equorum : familie cum canibus : auibus : edifi-
 ciis : & conuiuuis . nam ut possunt facere huius
 modi pōpas : emungunt populos usq; ad sang-
 uinem facientes multa iniusta. ¶ Si fecit edifi-
 care domos suas : uel laborare in agris suis &
 uineis uel ligna apportari : & non soluit eis
 plene de labore suo . nisi ad hoc ex debito tene-
 rentur : uel si in diebus festiuis fecit pro se la-
 borare quia morle est . sicut & in primo casu.
 quod tamen multi faciunt & male . nec subdi-
 ti in hoc debent obedire. ¶ Si nimis se occupa-

uit in uenationibus & aucupiiis uel quod peius est
subditos in his grauauit: ad huiusmodi indu-
cens. & quod pessimum in diebus festiuis: &
non auditis diuinis uel missa propter quod om-
nes peccant mortaliter. & ipse reus est omnium.

Si propter discursus in huiusmodi destruxit
segetes aliorum. quia tenetur ad dāna: uel si p-
misit accipi de feno & blado aliorum a suis pro-
pter equos suos. quia tenetur de dāno. Idem de
fructibus. **S**i histrionibus superflue dedit uel mi-
mos turpia representantes in curia nutriuit uel
cōcubinas uel ludentes ad aleas & huiusmodi:
que omnia sunt dānabilia. **S**i de castitate fa-
mille non curauit. sed inhoneste se habentes
cum feminis & masculis retinuit nec correxit
cum posset. quia peccauit mortaliter. **S**i est
coniugatus interroga de his que habentur in
capitulo p̄cedenti. put uidebitur expedire.

Interrogatio iudicum.

Quoniam circa iudices seu quemcumque habentem
auctoritatem ordinariam uel delegatā
Primo inquirendum si iurisdictionem aut
potestatem recepit simoniace. uidelicet si iudex
ecclesiasticus: aut usurpatiuē. quia usurpata po-
testas non dat auctoritatem. unde iudicando
peccaret mortaliter. **S**i excessit fines man-
dati sue potestatis. mortale est si scienter uel

ignorantia crassa. **S**i timore: cupiditate: odio
 uel amore: uel alia causa iniqua tulit iniquam sen-
 tenciam aduertenter. mortale. est. & tenetur
 ad omne interesse parti lesi scilicet si ille pro
 quo sentenciam dedit non potest uel non uult
 satisficere. q̄a principaliter ipse tenet. Ray.
Si per ignorantiam crassam tulit iniquam sen-
 tenciam: in iudicio anime tenetur & peccat ut
 primus. Ray debuit enim se scire insufficien-
 tem & non iudicare. **S**i per negligenciam. q̄a
 sufficiens erat & si laborasset ad inquirendum
 & legendum inuenisset ueritatem sed neglexit
 hoc facere tenetur ut prius. mitius tamen agi-
 tur cum eo qui per ignorantiam q̄ cum eo qui
 ex malicia. & hoc habet locum in iudice ordi-
 nario non in delegato. **S**i delegatus iudex
 iudicauit bona fide: & de consilio peritorum
 tulit iniquam sentenciam non uidetur peccare
 aut teneri ad restitutionem lesi. tum quia ne-
 cessitate obediencie iudicauit tum quia sepe ex
 certa sciencia deligantis sumitur: qui est igna-
 rus iuris ut bonus uir. quod est uerum nisi in qui-
 rendo consiliu fuisse negligens aut culpabilis.
 tunc enim peccat: & tenetur ad restitutionem
 lesi. **S**i assessor induxit iudicem ad ferendum
 iniquam sentenciam. excusatur quidem iudex:
 si simplex est: & habet bonam conscienciam

scilicet credens sententiam iustam. & si nō fuit
in culpa eligendo assessorem. qui & bonus &
sufficiens communiter credebatur. sed assessor
mortaliter peccat. & tenet ad satisfactionem
leso siue dolose siue ignoranter inducat ad iudi-
candum iudicem iniuste. Ray. ¶ Si iudex ig-
narus iuris secū ducit assessorem qui cōmuni-
ter non putatur sufficiens aut iniquus si de 9
filio eius fert iniquā sententiam licet credat iu-
stā: uterq; peccat mortaliter: & tenetur ad re-
stitutionē insolidū. ¶ Si accepit pecuniā i iudi-
cio: quod pōt esse quicq; modis: & uidet semp
mortale. ¶ Primo si accepit ut male iudicaret
& contra iusticiam: & tunc illam debet dare
ei in cuius iniuriam data est prima questione
p̄ma. Iubemus. ¶ Si accepit ut bene iudicaret:
uel ut iudicaret & daret sententiā: uel si acce-
pit ut nō iudicaret cum non deberet iudicare:
uel ut non male iudicaret. ¶ In his quatuor ca-
sibus debet restitui ei qui dedit secūda questiōe
prima. Non licet. Ray. sed secundum. 77.
in foro penitencie potest pauperibus erogari
sicut & alia turpia lucra: & de consilio. ¶ Si
iudex nullo modo uellet ferre sententiam cum
deberet: & propter hoc amittit aliquis ius
suum. mortale est & tenetur illi restituere litis

extimationem. Ray. uicesimatercia questioe
 quinta administrationes. ¶ Si iudex accepit
 aliquid a partibus. ubi nota q̄ ordinarius nil po
 test accipere etiam expēsas nisi moderate enxe
 nia sponte oblata: ut esculentum & poculen
 tum distinctione decima octaua. de eulogis.
 Delegatus uero potest recipere expēsas mode
 ratas quando. s. est paup̄ uel q̄n oportet eum
 exire & equitare p̄ examinatione cause uel p̄
 assessore sc̄d̄m glo. Si autē papa alicui causam
 delegauit nō uidetur q̄ aliqd possit petere nec
 eēt expēsas: si sibi sua sufficiūt: nisi oporteret eū
 exire & plus q̄ domi expēdere. Ray. 10. ¶ Si
 iudex ecclesiasticus ordinarius uel delegatus cō
 tra cōscienciam & contra iusticiā in grauamē
 ptis alterius in iudicio quicq̄ fecit per graciā
 uel p̄ sortes incurrit suspensionē ab executione
 officii per annum condemnandus ad extimatio
 nem litis de qua uide infra in summa in quar
 ta parte. ¶ Si iudex ecclesiasticus sentencias ex
 communicationis suspensionis uel interdicti
 nimis defacili fulminauit: aut sine admonitiōe
 p̄missa uel sine scriptis: uel alias q̄tra ordmē iu
 ris q̄a grauiter peccauit. de his in quarta pte
 summe. ¶ Si iudex q̄cūq̄ dilatiōes aliq̄s cōtra
 ius fecit. Si ordinem iudiciarium non seruauit.

Si partem alteram contra iusticiam grauauit.
Si reo fecit questiones aut inquisitiones ad quas
respondere non tenebatur. Si appellationes le-
gittimas non admisit. Si dolose locum appellandi
dedit. Si post appellationem legitimam nichilo-
minus in causa processit. Si in dubiis magis
pitos: non consuluit. Si allegationes friuolas ad-
misit. Si pauperibus uiduis & orphanis non sub-
uenit: & in aduocatione non prouidit. in quolibet
horum uidetur esse mortale. cum scienter deliquit.

Nota quod qui fingit fraudulenter casum aliquem
per quem iudex aliquis uadat uel mittat ad aliquam
mulierem per testimonio est excommunicatus extra
de iudiciis. mlieres libro sexto. Si iudex illicite
relaxauit penam debitam reo quod fit tripliciter.

Uno modo quia non erat summus iudex id est
princeps: nec ei publica potestas est plenarie com-
missa. sed ut iudicet secundum leges & statuta ciui-
tatis. **S**ecundo modo quia & si habet plenam po-
testatem. is tamen qui passus est iniuriam non
assentit sibi remitti. sed uult puniri. **T**er-
cio modo quoniam & si habet potestatem iudex plena-
riam: & lesus uult remittere tamen non subest causa
utilis rei publice sed nocua. scilicet pians incentiuum de-
liquendi. Tho. & in quolibet horum peccat mortali-
ter. Si penam debitam auxit uel minuit: cum non
posset uel deberet quando possit uel non uide in

tercia parte titulo tercio capitulo. Si etiam mu-
 tare possit ibi uide. Si iudicauit secundum alle-
 gata & pbata: condemnans quem nouit inno-
 centem. qui tamen utrum peccet uel non &
 quō uide in tercia parte ti. capitulo. **S**i iudi-
 cauit iudicio ferri candentis uel duelli & huius
 modi quia mortale. uide in tercia parte titulo
 capitulo. **S**i minister iudicis existens execu-
 tus est iniustam sententiam. nam si pro certo
 scit innocentem nō excusatur a peccato. Ray-
 secus si dubitat tunc excusatur propter obediē-
 ciam. Tho. de pertinentibus ad iudicium ha-
 bes in tercia parte titulo tercio per totum.

Aduocatorum interrogatio.

Quæritur circa aduocatos & procuratores & no-
 tarios. **P**rimo si posuit se ad aduocan-
 dū cū in iure phibeatur: scienter hoc faciens
 uidetur mortaliter peccare. prohibentur autē
 infideles & excommunicatus maiori & religio-
 sus: nisi pro monasterio & de mandato sui pre-
 lati. Similiter & clerici in sacris: uel etiam in
 minoribus. sed beneficiati prohibentur aduoca-
 re in iudicio seculari nisi in causa propria uel
 pro ecclesia sua uel pro coniunctis: & misera-
 bilibus personis. Sunt & alie persone prohibi-
 te de quibus habetur tercia questiō e septima.
 capitulo. **T**ua ubi inter alios qbus prohibet.

est sodomita . precipue notorius : de iure uel
de facto . Iudex uel assessor etiam non potest
esse aduocatus in causa in qua est iudex . nec cle
ricus pro extraneis contra ecclesiam suam .
Ray . **S**i aduocatus uel procurator scienter
defendit causam iniustam . peccat mortaliter .
& tenetur alteri parti de omni damno inde ha
bito . Tho . nisi satisfaciatur clientulus qui princi
paliter tenetur . si scit iniusticiam . quando sci
licet obtinet uictoriam cause . **S**i ignorater
iustam causam defendat putans iustam : excu
satur secundum modum quo ignorancia excu
sare potest . Tho . unde si ex ignorancia crassa .
peccat mortaliter . Si in principio credebat iu
stam . sed in processu cause uidet iniustam : de
bet deserere & non ulterius profequi . alias pec
caret . Et si obtineret uictoria cause : tenere
retur ad satisfactionem lesi . non tamen debet
eam proderse aduersario : uel secreta sue cause
ei reuelare . sed inducere clientulum suum adice
dendum uel ad componendum cum aduersario
si ne aduersarii damno . Tho . dum autem est ei
dubia usque in fine licet profequi sine peccato .
ho **S**i in aduocando usus est in debito modo
uidelicet scdm . Ray . Si pduxit falsos testes
u^t pducit fecit uel corruptos si iducat falsas le
ges si alias falsas probationes iuris uel facti .

M.

Si mentitur uel mentire fecit clientulum suū
in iudicio. Si dilationes non necessarias querat
in grauamen partium. Si appellat scienter con-
tra iustam sententiam. & in quolibet horum
uidetur mortale. ¶ Itē si fideliter non causam
foueat quantū iusticia suade: obmittendo de g-
tingentibus ex negligencia uel notabili ignoran-
cia in quo posset esse mortale. ¶ Item si proca-
citer se habuit aut dicendo cōuicia uel uocife-
rando. Si prodidit aduersario secreta sua. & si
p predictos modos uicit iniustā causam. tenet̃
leso de omni dāpno. ¶ Item si aduocatus nō p̃-
stauit patrocinū in iusta causa pauperū & mi-
serabiliū personarū. nam si nouit talem causam:
& scit illū non per se posse iuuari quia non ha-
bet ad soluendum nec aliū uidet uelle iuuare:
propter quod amittit causam. tenetur gratis
iuuare si potest. alias uidet̃ mortale. Tho &
Ray. Si immoderatū salarium recepit de sua
aduocacione nam moderatum petere potest &
aduocatus & iuriscōsultus ut dicit. Augusti-
nus quartadecima questione quinta. Nō sane
quod moderamē sumitur ex quatuor scilicet
quantitate cause labore aduocandi: ex sciencia
& facundia aduocantis: & consuetudine regi-
onis. & secundum hoc magis aut minus po-
test accipi secundū. Ray. uel ab inicio eū facit

pa^{ctum}: uel post ex facto completo Ray.
Sed ex quo causa est incepta nullū debet facere
pa^{ctum} cum litigatore quem accepit in p^{ro}pri-
am fidem: quia posset esse occasio magni peri-
culi in questione tertia. *¶* p^{ro}pterea **I**tem nō
licet pacisci de quota cum aduocato: puta de
cima u^{el} centesima sed de quāta licet moderate
tamen: secundum iura. De hac materia habes
plene in tertia parte ti. quarto capitulo. Si iu-
risperitus existēs in causa quam nouit iniustā
cōsuluit quō obtineatur. morle est. & si uincit
ex cōsilio tenetur leso de omni dāpno. Si ex ig-
norācia crassa male cōsuluit. Si nō cōsuluit pau-
pibus nō hñtibus ad soluendū. Si nimis pecūie
idē dicendū uidetur sicut de aduocato. Si pec-
rator existens defendit scienter iniustā causam
si non fidehiter & sollicitē iustā fouit. Si paupi-
bus nō prestauit p^{ro}cinium. Si nimis de sola-
rio pecut. & dicendum uidetur sicut de aduo-
cato. Si notarius ex nō aduertenter falsauit in-
strumēta: & nō assignauit seu destruxit u^{el} aliis
dedit. tenetur ultra peccatum de omni dāpno
Si ex ignorācia notabili uel negliencia male
dictauit instrumēta cū defectibus unde oriū^t
litigia uel perduntur bona aliorū. peccat mor-
liter & tenetur de omni dampno inde secuto
lesis exinde. Si fuit rogat⁹ in testamētis eorū

qui non erant sui sensus scienter: tamq̄ usum ra-
cionis libez habenciū. quia mōrle est & tenet̄
de omni dāpno lesis. ¶ Si instrumētis suis nō
est usus solēpnitatibus legalibus: uñ ualidant̄
contractus. quia mōrle est. & tenetur de damp-
nis exinde. Si fecit instrumentū in fraudem
usurarū scienter. q̄a mōrle est: & periurus.

Si notarius in officio salariatus sufficienter a
cōmunitate accepit eē ab hiis p̄ quibus scrip-
sit litteras: gracias & huiusmodi. uñ si non sala-
riatus a ḡmunitati accepit de ḡsuetudine pro
suo labore ultra debitum & eq̄tatem q̄a mōr-
liter peccauit: & tenet̄ ad restitutionem. ¶ Si
diebus festiuis absq̄ necessitate ex cupiditate
fecit instrumēta: uel copiauit uel extendit scrip-
turas cū posset differre. quia mōrle uidetur.
Si fuit rogat̄ uel dictauit uñ rededit i scriptis
statuta ḡtra ecclesiasticā libertatē. mortaliter
peccauit & est excommunicat̄. Si notarius exi-
stens episcopi pro scribendo nominibus ordi-
nandorum: uel litteris ordinationum accepit
peccuniam: quia^r salariatus ab episcopo com-
misit simoniam. si non salariatus satis accepit.
ut de lucro participat ordinator. simonia est
de quo uide plenius in secunda parte titulo pri-
mo capitulo primo.

¶ De doctorum interrogatione & scolariū.

QIrca doctores & scolares. **¶** Primo in
quirendū si docens publice in lege uel
pblica: admisit scienter in lectione sua religio
sos sacerdotes seculares: uel alios clericos non
sacerdotes sed in dignitate cōstitutos. quia ex
cōmunicatus est: si quemcumq; admittat p̄dic
torū scienter cū aliis suis scolarib9 ut habetur
extra ne cle. uel monachi sup specula **¶** Itē si do
cens in q̄cumq; facultate etiam in theologia
religiosum existentem de monasterio cū habi
tu ad audiendū lectiones suas admittat sine li
cencia prelati sui sciēter. est excommunicat9.
eo q̄ p̄cipat in crimine. Idem si cum licēcia
sui prelati. sed sine habitu recepit ad lectionē se
cundum lapū. Item si magister uel scolaris exi
stens bononie tractat cū aliquo ciue bononiēsi
de conductione hospicii in requisitis in q̄linis:
nisi tēpus conductionis fuerit elapsum. est ex
municatus. extra de cōduc. & loca ex rescrip
to. Et hoc non habet locum nisi in bononia.
Item si quis eo pacto receptus est in canonicū
ut scolas teneat. simoniacum est. unde & morle
sed uacante p̄benda potest ei adnecti hoc onus
docendi. hosti. & ber. **¶** Item si aliquid exigat
pro licencia docendi quamuis secundum hosti.
nō sit simonia tamen contra iura. unde & mor
tale quod patet ex pena propter hoc imposta.

19.
quia exactum restituitur. & debent exactores
officiis & beneficiis spoliari extra eò titulo ca-
pitulo primo. Ray. ¶ Item si magister festum
colendum de iure uel consuetudine non
uult concedere colendum: nisi pro pecunia:
uel econuerso non colendum concedit colen-
dum pro pecunia. simoniam cōmittit. Ray.

¶ Si magister habet salarium uel beneficium
sufficiens producendo: si exigit a scholaribus.
simoniā committit precipue a clericis & pau-
peribus exigendo. quia uendit doctrinam & te-
netur ad restitutionem hosti & ray. ¶ Si au-
tem non sufficit salarium: potest exigere. si ta-
men idoneus sit in docendo alias non. a paupe-
ribus non potest exigere. oblata gratis semp
potest recipere & multo magis si nullum habet
salarium potest exigere collectam pro labore.

¶ Si magisteriū querit & recepit ineptus & ual-
de ignorans. uidetur esse mortale: propter pi-
culū quod sequitur. quia ratione magisterii da-
tur fides in quibus requiritur. unde nocumen-
tū proximis sequitur: ex malo consilio. & hoc p-
cipue in theologica facultate admittētes tales
scienter ad māsteriū. uidentur etiā mortali-
ter peccare. ¶ Si querit gradus uel magisteriū nō
ad utilitatem animarū & dei honorē sed sui oñ-
tationem & honorē. ptinet ad ambitionem. &

inde uide de ambitione quando est mortale uel ueniale. Si inde querit exēptionem uel diuicias totum est dānabile. precipue in religiosis. Si docuit publice in theologia: existēs in mortali notorio. peccat mortaliter pe. ¶ Si sciencias prohibitas legit uel didicit ut nigromanciam artem notar iam & huiusmodi. mortale est uel si notabiliter ignorans posuit se ad docendum: & errores notabiles docet mortale est.

¶ Si non adhibuit diligentiam ad profectum scolarium in sciencia & moribus ut .debet faciens nimis uacationes: non utilia uel curiosa docens: uel de moribus eorum non curans. nec compescens in quo potuit. in his notabilis negligencia uidet^r mortale. ¶ Si iuramenta uniuersitatis non impleuit. mortale est. Si iactauit se de doctrina uel aliis detraxit se pferendo: uel eis inuidet uel sectas nutriuit inter scolares: aut scolares alteriq doctoris ad se traxit iniuste uel pompose indutus de qbus uide supra de huiusmodi grauitate. ¶ Si scolares nō fuerint obedientes doctoribus in quibus tenentur. si fecerunt inter se rixas. Si minus aptum elegerunt ad legendum ex causa iniusta. Si dimiserunt ieiunia ecclesie cum possunt: uel misere auditionem in festis: uel sacramenta. Si cōtendit in disputando cōtra ueritatē ne uideat^r

succumbere. Si superbiunt ex sciencia. Si aliquem malum finem intendunt ex sua sciencia: ut lucra iniusta: curiositas: ambitiones: & huiusmodi. Si sunt negligentes in studendo. Si prodigi in expendendo. & de aliis inquirendo prout uidetur expedire supra dictis in prima & secunda parte. ¶ Si nimis ardentur studuit in libris gentilium propter ornatum minus uacans studio utiliori uel necessario. ut sacre scripture precipue quo ad religiosos: uel in poetis propter materiã turpem. quia istud morle est. & ideo prohibetur distinctiõe tricesima septima.

Interrogationes medicorum.

Quere si posuit se ad practicandũ in medicina sine sufficienti picia. quia si parum uel nichil studuit. quod uidetur morle. quia exponit se piculo occidendi homines. ¶ Si pitus & sufficiens exũs: obmisit aliquid ex contingentibus circa ifirmos: quos habet in cura ex negligẽcia quia ex negligẽcia notabili unde secutuẽ magnum nocumentũ infirmo uel seq potuit. male pot excusari a mortali. si uero pua negligẽcia ueniale ut si nõ uisitat infirmos sollicite & huiusmodi ubi tamen non est periculũ. ¶ Siderdit consiliũ uel medicinã p salute corporis uer genicia in piculum anime id est contra pcepta.

puta ut fornicetur quis ut euitet certas infirmitates : uel medicinā dat pregnantī ad occidendum puerperium pro conseruatione matris: uel potū inebriantē & huiusmodi. mortaliter peccauit: & phibetur hoc extra de penitencia. & remissione. cum infirmitas. ¶ Si seruauit preceptum factum medicis. scilicet q̄ inducant infirmos q̄n. s. primo uocātur ad eos ad faciendū confessionem. quia obmittendo sc̄dm doctrinā ^{orū} mortale est extra de penitencia & remissione. cum infirmitas. ¶ Si paupes infirmos quos nouit non ualentes soluere : non uisitauit gratis. quia ad hoc tenetur : & etiā soluere p̄ eis medicinas si p̄t. alias est mortale di. octogesima tertia in principio. ¶ Si nimis largus fuit ad inducendū debiles ad frangendū ieiunia ecclesie absq; rationabili causa q̄d frequēter faciūt. nō est sine peccato. ¶ Si etiam sanis dissuadēt ieiunia ecclesie dicentes nociua esse & cetera & si inducunt ad frangendum sine causa. mortale est de peni. di. p̄ma. noli. ¶ Si dedit medici nam dubiam mortificationis uel sanationis. q̄a mortale uidetur ut dicit decre. de. pe. & remis. cū infirmitas : potius dimitti debet in manib; dei q̄ exponi piculo medicine De emulatiōe & detractione quam faciunt adinuicem medici interroga prout habes supra .

DE aromatariis. ¶ Si incōponendis medicinis non ponit que ordinat medicus eum nō habet. uel ita bonum sicut est necesse: in quo offendunt medici non facientes ante se componi. nam si ex hoc sequitur periculum graue infirmo uel non operatur sanitatem quod bene fecisset si bene fecisset illam. est mortale eē in medico si hoc dissimulat. ¶ Si docent uel uendunt ea que procurant aborsum faciendum uel uendunt uenena his quos credunt abusuros. mortale est. ¶ Si sophisticant aromata quod frequenter faciunt ponētes in eis unū pro alio ut in electuariis: sirupis: speciebus: confectiōibus: in cereis facientes malas mixturas & uēdentes pro puris. quia ultra peccatum tenent ad satisfactionem leſis: seu erogationem cum incerti sunt. De nimis precijs: uel periuriis: & mendacijs: & diminutis ponderibus que faciunt interroga: prout habes supra in *libro* de fraudulencia & alijs uicijs prima pte ti. pmo.

DE mercatoribus. ¶ A mercatore querēdum si misit non solū arma & ligamina sed etiam quecūq; mercimonia in alexandriam uel ptes egipti & terras sarracenorū soldano subiectas. qa exomūicatus est exomūicatiōe papali: si nō hūit licenciā a papa & ideo ueneti hnt gñaliter talē licenciā. ¶ Si negociat9 ē

non propter aliquem finem honestum puta sustentationem familie sue ex lucro moderato: ex inde: uel subuentionē pauperū: uel prouisionē eorū uel p ciuitate & huiusmodi. sed negociat̄ propter auariciam & thesaurisandum: quod est mortale peccatum. si in lucro constituit finem: uel intendit lucrum per phas & nephas si potest. ¶ Si composuit se cum aliis mercatoribus. q̄ non uendant de aliqua re minori precio q̄ conuento inter eos quod est excessiuum: ut sic cogantur persone emere caro precio peccatum est secundum hosti. & prohibitum legibus ¶ Si uendant merces maiori precio q̄ ualeant. ex eo q̄ nō solum fecit ei terminum sed etiam mutuat sibi aliam peccuniam. usuram committit. ¶ Si uendendo mercancias suas puta lanam & pānos & recipiendo pro precio: alia mercimonia: puta sericum uel aromata q̄t̄ uulgariter dicitur baractō: multo maiori precio uendit sua q̄ si reciperet peccuniam. quia peccatum est iniusticie & mortale: nisi ille cui uendidit etiam lōge maiori precio tradat merces suas. tunc potest unus excessus compensari cum alio: si sunt quasi equales. ¶ Si uendit ad terminum plus iusto precio uendit ratione dilationis tantum. Et de diuersis speciebus cambiorum: & uariis modis usurarum & frau-

dulenciis & qualitate & quantitate & substan-
 cia rerum : interroga: & dic prout habes supra
 in prima parte capitulo nono scilicet de usur-
 patione rei aliene. ¶ **S**i fraudauit uel fraudari
 fecit : uel alius pro eo iusta pedagia seu gabel-
 las . mortale est & tenetur ad restitutionem.
 secus est de iniustis : uel cum non tenentur il-
 la loca tuta a latronibus : ubi soluantur prop-
 ter defectum dominorum. ¶ **S**i dedit falsas
 monetas uel diminutas scienter pro bonis : uel
 eas diminuit . est peccatū & tenetur . secus si ac-
 cepit monetas ualentes in loco pro eo quod ua-
 lent ibi : & mittentes ad locum alium ubi plus
 ualent . plus petit . ¶ **S**i faciens societatem
 cum aliquo : non fideliter se habuit : aliqua lu-
 cra occulta sibi soli retinens . tenetur ad resti-
 tutionem nisi certus esset q̄ socii tantundem
 occulte subtraherent. ¶ **S**i fecit pro aliquo se-
 curitatem cum fraudibus . nam sine fraude asse-
 curare merces per mare uel terram exinde que-
 rere emolumentum plus uel minus secundum
 quantitatem periculi . non uidetur illicitum :
 cum substet periculo magno. ¶ **A**ssicuratio
 uero peccunie p̄ modū satisfactiois que uulga-
 riter dicit̄ scriptura ubi n̄ est periculum &
 damnum . non est tutum quantum ad consci-
 enciam secus si ibi periculum esset. ¶ **S**i acce-

pit aliquam pecuniam sub nomine depositi : re-
spondens ad rationem sex uel octo pro cente-
nario . & cum illis pecuniis lucratur ipse mu-
tuando : uel aliis illicitis contractibus ad raci-
onem decem pro centenario & huiusmodi com-
misit duo mortalia : unum in accipiendo aliqd
aliud de mutuando . & tenetur de usura . ¶ **S**i se
intromisit in barocollis & in trāgolis accha-
finis que uocabula non declaro ad breuitatem .
sed de his habes in summa libro secundo titulo
primo . & quid malicie sit in eis . Acchafinum
dicitur cum quis gerit negocia stipendiariorū :
idem si dominorum . laborans pro eis & mutu-
at eis p̄ccuniam cum expedit : recipiens inde
certum salarium . & quantum meretur labor
pro iustis causis unde non pro bellantibus in iu-
ste ratione mutui nihil plus pōt . accipe alias
est usura ¶ **S**i usus est mendacis : periuriis in-
emendo & uendendo : que solent eis esse cibus
& potus . & de his dic ut supra habes in prima
parte in locis suis . & cum stabat in tali propo-
sito utendi mendacis periuriis & dolis quando
occurreret . semper est mortale . Item si emit
res raptas uel furtas per mare uel per terram :
de quo dic ut supra in prima parte capitulo no-
no . De rapina . Si emit uel uēdidit dieb̄ festi-
uis absq; necessitate ex cupiditate : uel fecit rō

cinia librorum ut hoc fieri fecit discipulis suis
 ut supra in prima parte capitulo quarto. ¶ Si
 p̄seneta fuit uel mediator quod dicitur sensale
 contractuū fraudulentorum scienter. mortale
 est & tenetur ad satisfactionem lesis. ¶ Si me
 diator gtractus usurarii intendens utilitatem
 usurarii & suam magis q̄ accipientis sub usura
 mortale uidetur. Et si ipse induceret ad mutu
 andum ad usuram. quia alias non recogitabat
 uidetur teneri ad restitutionem. Si mediator
 extitit in aliis gtractib9: puta uendendi domos
 equos & alia: & male consuluit emptori in dā
 num eius: & utilitatem sui & uenditoris. pec
 cat mortlter & tenetur ad satisfactiōē. Si in
 mercimoniis utit̄ mēdaciis & huiusmōi inotabi
 le dānum contrahenciū. peccat mortaliter.

¶ **M**echanici interrogentur.

QIrca artifices & mechanicos. Pri
 mo si facit artem cuius opus est cum
 peccato uel ad peccatum mortale. ut plu
 rimum: ut facere taxillos: seruire usurariis in
 illa arte: militi in bello iniusto nauigio pirato
 rū. aut lenocinio. in tendēdo ad baractariā
 & huiusmodi. oportet q̄ dimittat ex toto artē:
 alias non est absoluendus. ¶ Si artem fecit cu

ius artificium potest esse ad malum & bonum
usum: ut facere gladios balistas lanceas uenena
& huiusmodi. nam si uerissimiliter potest exti
mari q̄ uelit ad malum usum: non potest face
re uel uendere facta: nisi predicta in bello ma
nifeste iusto deseruiant secus si dubitat. Si qua
etiam facit que sunt quasi ad malum semp:
ut fucos & huiusmōi debet dimittere. ¶ Si mē
daciis utitur periuriis: dolis: malis mensuris
uel ponderibus. Si diebus festiuis laborant: si
non ieiunant cum possent moderando laborent
de quibus dic ut supra in prima parte capitulo
tercio & secundo & quarto. ¶ **C**A lanifice. Si
uendit pannum lane minus preciose pro pā
no lane magis preciose: & sub illo precio: uel
unius tincture pro alia. uel cum aliquem defec
tum habentem ac si non haberet: nihil minu
ens de precio uel si in festis fecit lanam tendere
sine necessitate: uel cum non plene soluit labo
rantibus & huiusmodi. quia in his peccatum
est plus & minus secundum materiam. ¶ **C**A se
tariolo. Si textoribus serici premium sui labo
ris dat non in pecunia sed in rebus diuersis:
puta pāno serico & huiusmōi. & cū nō indige
ant illis oportet eos uēdere & mīori precio q̄
ipsi receperint. peccat & tenetur ad satisfacti
onē de dāno: nisi a p̄cipio sic cū eis ouenerit

q̄ daret de his precio tali. **¶** **A** tabernario & hospite. Si uendit unam speciem uini pro alia: uel limphatum pro puro: uel ad clarificā dum fecit aut immisit aliqua rociua corporib9 uel non dedit plenas mensuras: uel in taberna tenuit meretrices & ribaldos & lufores ad tax illos: uel aduertenter dedit his quos uidet inebriari. peccat in quibusdam mortaliter: in aliis uenialiter: & tenetur de damnis. **¶** **A** pistore Si facit panem nimis ponderosum ita q̄ menses sunt decepti: uel minoris ponderis q̄ debet uel farinam bonam alteri9 accepit cui facit panem: & ponit minus bonam uel cum nimio fure. peccauit & tenetur satisfacere. **¶** **A** suto re pannorum. Si sibi restat de panno uel serico dato pro uestitu fiendo: retinet sibi furatur illud si sit quid notabile: nisi ille diminute dedisset ei mercedem laboris: & illud esset supplementum tantum. uel nisi esset in pacto. Item si noctibus uel diebus solemnibus absq; magna necessitate laborat uel facit nouas inuentiones uanitatū. **¶** **A** carnifice. Si uendit carnes corruptas pro sanis quod est mortale. unā specie p̄ alia ut caprinā p̄ castrato & huiusmodi & diminutū pond9 ut undeci uncias p̄ libra. peccat: & tenet de damnis. **¶** **A** b aurifice si utitur uel si uēdidit aurū alchimicū p̄ uero: uel aurū

mingpurum pro magis puro. peccat & tenet
de damno. si emit calices sacros non conflatos
pro se. quod prohibetur. ¶ **A** cerdone si uendi
dit speciem unius corei pro alia minus bona: in
sotularibus. A fabro si ferrū p calibe: uel ma
lum ferrum. A locatore equorum. Si scienter
equum locauit defectuosum uel periculosum
& huiusmodi quilibet tenetur de damnis ultra
peccatum & sic poteris discutere p alias artes
Ab histrione & musico. Si histrio fecit repre
sentatiōes aut iocos in uerbis aut factis turpia
continentes: uel in ecclesiis in diuinis officiis
uel temporibus indebitis peccatum est: plus
& ming secundū quantitātē. ¶ **S**i citharizauit
ad choreas illicitas: uel in ecclesia: uel in orga
nis pulsauit ballatas: puta mortale in pulsante
& procurante. quando hoc fit mala intentiōe
scilicet ad alliciendum audientē ad malum. ali
quando est ueniale. ¶ **A** seruientibus in artibus
& laboreris. si infideliter operati sunt idē
non bono modo ex in curia & negligēcia: uel
non tm̄ quantū potuerunt q̄mode peccatū est.
Qirca rusticos & agricolas. ¶ **Q**ueren
dum si credit explicite misteria que cō
muniter solemnizat ecclesia ut in carnacionis
passionis resurrectiōis & huiusmodi. ¶ **S**i scit
orationem dominicam. de obseruatione festo

rum & ieiuniorum si tamen possunt. de auditi-
 one missæ in festis. de confessione & communi-
 one semel in anno fienda. de sacramento con-
 firmationis: si recepit uel non. quia tenetur cū
 potest. Si tenuit proprios filios ad baptismum
 uel confirmationem quod est prohibitum. de
 mendacijs: periurijs & blasphemijs: & ebrieta-
 tibus. ¶ Si ad meretrices accessit. quod aliqui
 non credunt uel putant esse mortale. nec tamē
 excusat eos ignorantia. ¶ Si decimas non sol-
 uit: saltem secundum consuetudinem illius loci
 quia peccauit: & tenetur satisfacere de pre-
 terito: si sacerdos non sibi remittit. uel etiam
 si oblationes secundum consuetudinem bonā
 loci non dedit. Si excommunicationem non
 curauit. sed ingressit se diuinis. uel contemp-
 sere excōmunicatos. quia mortale est. ¶ Si
 nocuit per se uel per familiam suam uel anima-
 lia: puta discurrendo per sata aliorū uel im-
 mittendo uel permittendo animalia intrare ad
 pascendum. uel si mutauit terminos possessio-
 nis. uel si in arando addidit terram uicini sui
 in agro suo. peccauit in his secundum quanti-
 tatem dāni qđ intēdit facere: & tenet satisfacere.
 ¶ Si dolū qmisit in agricultura uel nota-
 bilē negligenciā in damnū patroni: ut nō finiā-
 do: uel scidēdo terrā uel cultinādo: uel seminādo: uel

recolligendo fructus: tempore debito: propter quod deperierunt. uel boues nimis fatigauit unde destruuntur: & precipue ad lucrū suum habendū. peccat: & tenetur de damno. ¶ **S**i tenens possessionem ad afflictū male tractauit: uel si partarius nō respondit dominis de quantitate tota debita: fingēs se minus recolligisse.

Si animalia tenens ad socidam: non respondet ex integro danti de lana: caseo: fetibus: & huiusmodi. In his peccatum est mortale uel ueniale secundum quantitatem dāni: & tenet satisfacere. ¶ **S**i diebus festiuis laborauit precipue tempe messiū & uindemiarū absq; magna necessitate: uel detulit ligna uel uisualia dominis suis. quod mortale uidet. ¶ **S**i uacauit choreis & uanitatibus. Item de gubernatione familie secundum precepta dei & ecclesie de superstitionibus & falsis opinionibus que solent habundare in his. De uotis impletis uel non. & de aliis generalibus. put uidetur expedire.

Qirca pueros & puellas inquirendum de mendacijs pueris: de uotis non impletis que tamen non obligant si irritantur a pentibus ante annos pubertatis. de missa nō audita in festis. de confessione & communionem semel fienda in anno. de irreuerencia ad pentes. de rixis: & si uerberauit clericum. quia si est doli

capax: esset excommunicatus. De furtis factis de rebus parentum uel magistrorū suorum. de detractionibus uel turpibus uerbis libenter auditis uel dictis. de contumeliis adinuicem. De inuidia & de aliis prout uidetur plus & minus secundum etatem & sensum. precipue de uiciis carnalibus cū masculis & feminis: uel per se ipsos cōmissis que hodie habundāt in ipsis propter malas societates & occultant interrogāti. sed cum maxima cautela & a longe: ut non ad discant que ignorant. & multo magis hoc seruandum circa puellas. De omnibus predictis si creduntur tunc habuisse usum rationis iudicandum est de ueniali aut mortali secūdum regulas datas in prima & secunda parte de illis.

Quod circa clericos in cōmuni. **¶** Quolibet clerico interrogare potest cum uidetur expedire ut cum est persona ignota. **¶** Si accipit aliquem ordinem per simoniā. quia per huiusmodi peccat mortaliter. & est suspensus secundum iura antiqua. nec potest exequi susceptum: uel promoueri ulterius: nisi prius p papam dispensetur. quod uerum est si ipse fuit cōscig simonie quia ignorante eo potest per alium dispensari. alias semper peccaret mortaliter exequēdo. nec excusat ignorancia iuris hec. Ray

Item si accipit aliquem ordinem licet non p

simoniam. tamen a simoniaco in ordine confe-
rendo uel dignitate siue occulto siue manifesto
est suspensus & indiget dispensatione pape sed
dum ignorat factum. s. illum esse simoniacum
excusatur a peccato exequendo officia sed cum
fuerit certificatus. non potest exequi sine dispē-
satione. ¶ Si recepit ordinem habens aliquā
irregularitatem puta homicidii: mutilatiōis:
uulnerationis: & huiusmodi qua sine dispensati-
one peccat mortaliter. nec potest exequi sine
dispensatione. alias peccaret mortaliter. ¶ Itē
si recepit ordinem a simoniaco in ordine confe-
rendo uel in beneficio notorio similiter est su-
spensus. secus si simonia non est notoria dum
autem ipse nescit: ipse excusatur modo p̄dicto.
sed non postea quando certificatus est. sed in-
digat dispensatione pape: alias nō pōt exequi.
Ray ¶ Si recepit ordinē excōmunicatus: su-
spensus: uel interdictus. peccauit mortaliter:
nec habet executionē. ¶ Item si exequatur of-
ficium alicuius ordinis: puta cantando epistu-
lam euangeliū. ut diaconus in aliqua sententia
p̄dicta irretitus. quia peccauit mortaliter: nisi
ignorancia facti excuset. & ē irregularis. Ray.
¶ Si recepit aliquem ordinē in peccato mortali
scienter. quia peccauit mortaliter. Idem quoci-
ens cūq; exequit officij alicuius ordinis i mortali:

ut acolitatum : subdiaconatum : ministrando
 sacramentum solēniter aliquod ut baptisando
 communicando : uel audiendo confessiones &
 huiusmodi. Tho. Si extitit publico concubina
 rius uel alius notorio fornicator. quia est suspē
 sus executione officiorum suorum a celebra
 tione misse. & si exequitur sic suspensus : effici
 tur irregularis indigēs dispensatione pape. ali
 as non potest exequi. Hosti. ¶ Item si nō por
 tauit tonsurā ex leuitate & lasciuia. uidetur mor
 tale. Idem si exercuit se in negociis secularib9
 negociādo & huiusmodi : uel si retinuit taber
 nas ibi ministrans : uel si lusit ad aleas uel tax
 illos : uel immiscuit se enormitatibus uel tripu
 diis cum femiais. ¶ Item si usus est officiis or
 dinum sine debitis ornamentis ut sub diacona
 tum faciendo sine manipulo diaconatū sine sto
 la . celebrando missam cum defectibus alicuius
 sacre uestis ordinate scilicet casula : amictu al
 ba : & huiusmodi . uel etiam non in lapide sa
 crato . aut sine lumine. aut sine adiutorio : uel
 sine missali & huiusmodi . quia sine quolibet ho
 rum est mortale : si scienter dimittat . nec ex
 cusat ignorantia iuris. ¶ Si existens in sacris
 id est subdiaconatu & supra dimisit horas ca
 nonicas. quia in qualibet die in qua obmisit ho
 ram aliquam etiam beate uirgini ex negliencia

cum posset dicere . peccauit mortaliter . secus
si ex obliuione & tunc tenetur dicere quando
recordatur . aut ex impotencia infirmita-
tatis & huiusmodi **S**i dicendo horas : aliis
exercitus se occupauit manualibus : ut facien-
do coquinam & huiusmodi . quia non satisfacit
precepto ecclesie . Idem si mente ad alia uolun-
tarie euagatur non curans . & sic per officium ^{totu}
quasi uidetur mortale . secus si intende-
re proponit sed distrahitur & cum aduertit
displicet ei . Petrus **S**i recepit ordinē sacrū
ante etatem legitimam id est subdiaconatum
ante decimū octauū . diaconatū ante uicesimū .
sacerdotiū ante uicesimū quintum . & sufficit ^{amā}
annus inchoatus . quia mortaliter peccauit . si
absq; dispensatione . nec debet exqui ante etate
legitimam . si tamen facit non efficitur irre-
gularis scdm̄ communem opinionē . sed peccat .

Interrogatio sacerdotum .

Quæritur circa sacerdotes conferentes sacramen-
ta . **S**i in confessione uel collatione
sacramentorum obmisit debitam materiam uel
formam uel ritum . quia in quolibet horum est
peccatum mortale . siue ex certa sciencia faciat
siue ex ignorancia crassa : uel notabili negligē-
cia . nam inde sequitur magnum periculum &
irreuerencia dei . Et interrogandum est de for-

mis. si scit p̄cipue baptismi & eucaristie que
 sunt maioris ponderis. de quibus & aliis for-
 mis habes infra ultimo capitulo. ¶ Si sacerdos
 existens commisit aliquam simoniam: puta au-
 diendo confessionem pro pecunia habenda ali-
 as non audieturus: baptizando communicando:
 inungendo uendendo sepulturam & huiusmo-
 di mortale est. Si notorius peccatoribus de-
 dit eucaristiam: uel alia sacramenta nō penitē-
 tibus. ¶ Si occultis peccatoribus quos nouit
 denegauit publice eucaristiam uel alia sacramē-
 ta. quia in utroq; uidetur mortale. ¶ Si cele-
 brauit cum peccato mortali non confessus li-
 cet contritus. quia mortaliter peccauit nisi ali-
 qua necessitate instante: & sacerdotis copiam
 non habente. tunc sufficit contritio. sed sine
 hac mortaliter peccat. ¶ Tho. ¶ Si celebrauit
 nō dum dictis matutinis. quia mortaliter pec-
 cauit. ¶ Si dicendo missam non consecrauit.
 putans ex hoc euadere peccatum. quia pecca-
 tum grauissimum est mortale. ¶ Si celebrauit
 ad faciendum ueneficia uel maleficia. Si non
 dixit ex integro sed dimisit notabiles partes
 de missa: ex ignorantia uel festinancia: preci-
 pue canonis. Si dicens uerba non intendit
 consecrare. Si non sumpsit sacramentum. Si
 nō ieiunus accepit. Si plures missas in die dix

ut in casu non concessu. Si nō in azimo sed fe-
mentato. ¶ Si cum hostia quasi corrupta uel ui-
no acetoso uel putrido. ¶ Si semper in missa
occupatus in uanis cogitationibus uoluntarie
nil curans de attencione. ¶ Si nō posuit aquā
in uino in calice ex ignorantia: uel certa scien-
cia. in quolibet predictorum est mortale. ¶ Si
non diligenter seruauit eucaristiam sub sera:
propter quod aliquid perditur: uel a muribus
deuoratur. ¶ Si non renouauit ut debuit: pp-
ter quod fit marcida: uel uermes generantur.
¶ Si non defert infirmis aperte: & cum lumi-
ne modo debito. ¶ Si euomit sacramentum
ex uoracitate uel ebrietate. ¶ Si dedit infirmo
pacienti uomitum scienter. Si illa sanguinis
cadat in terram: in his frequenter est mortale.
licet non semper. ¶ Si nimis raro celebrauit:
precipue in magnis festiuitatibus. uidetur mor-
tale secundum tho. ¶ Si promisit alicui missas
dicere recipiens elemosinas nil intendēs facere
mortale uidetur. ¶ Si habens pollutionem
nocturnam die precedente immediate ex cau-
sa ubi fuit mortale: uel dubitat fuisse mor-
tale celebrauit etiam confessus uidetur mor-
tale secundum thomam uel secundum petrum
de palud. quando sic contritus celebrat. ueni-
ale autē si ex causa fuit ueniali. non subsit aliq̄

necessitas. **S**i audiuit confessionem alicuius non habens autoritatem ab aliquo. Si absoluit a casibus a quibus nō potuit ut a reseruatīs siue ex certa sciencia siue ex ignorantia crassa.

Si intromisit se de dispensatione uotorum : uel absolute ab excommunicatione maiori absq; speciali concessione. **S**i posuit se ad audiendum confessiones omnino ignorans & nesciens discernere inter ueniale & mortale : & communia mortalia. **S**i absoluit eum qui non uult a peccatis mortalibus discedere : uel satisfacere quibus debuit. **S**i reuelat peccatum auditum in confessione cognoscenti illū : sine licencia illius in quolibet horum uidetur mortale. nec excusat ignorantia. **S**i nimis festinauit in audiendo : non sufficienter interrogando. **S**i in perplexis casibus periciores non consuluit. **S**i incautus fuit in iungendis penitentiis : uel quia nimis graues : uel quia nimis leues. **S**i interrogauit de his quibus non debuit : ut nomen persone cum qua peccauit uel incaute de turpibus. **S**i predicauit in peccato mortali existens. mortaliter peccauit : tociens quociens sic predicat. **S**i predicauit aduertenter mendacia . est mortale tho. Idem uidetur si scandalosa. unde concitat seditiones in populo. **S**i predicauit indul

gencias indiscretas. ¶ Si predicauit propter pecuniam sibi promissam uel dandam. simonia est. unde & mortale. ¶ Si predicauit propter inanem gloriã: ibi constituens finem. mortale est. Si predicauit sine licencia. Si dixit nimis curiosa allegando poetas & philosophos frequenter. ¶ Si fabulosa & prouocancia ad risum. Si a predicatione se subtraxit cum posset & iniungeretur. peccauit. ¶ Si nimis familiaris est in conuersando cum mulieribus uel uisitando eas extra necessitatem propter quod multi scandalizantur & ipse nouit. posset hoc esse mortale. ¶ Si uisitauit monasteria monialium & quacumque causa. ¶ Si cognouit carnaliter illam quam audiuit in confessione: uel suscepit ad baptismum uel confirmationem uel commatrem. quia grauissimum scelus est: reseruatum episcopis: & de aliis inhonestatibus: prout uidetur expedire. ¶ Si uestes sacras & calices extersoria & alia pertinentia ad cultum diuinum: non tenuit munda: & decenter aptata. ¶ Item si benedictionem mensæ & gratiarum actiones non dixit. quod dicere debet quadragesima quarta distinctione. Non licet. ¶ Si non fuit bene modestus in aspectu respiciendo frequenter hinc inde mulieres uel uana que multum scandalizant personas. Similiter in incessu & auditu & huius

modi. **S**i non obediuit mandatis iustis suorū superiorum: & sentenciis. & si contempserit: mortale esset. De aliis peccatis de quibus habes supra in prima & secunda parte interrogandum: prout uidetur expediens.

Interrogatio canonicorum.

Quoniam circa beneficiatos & canonicos de omnibus predictis in capitulo precedenti hii possunt interrogari: putari potest ipsos in illis inuolutos & etiam de notatis in hoc capitulo. Et primo si beneficium simplex siue curatum obtinuit per simoniam: cuius ipse fuit conscius. non potest nisi per papam dispensari quod retineat. si autem ignorante eo. posset etiam per alium dispensari. non tamen cum eo cum quo commissa est: siue autem sciente eo siue nesciente eo simoniam: oportet talem renunciare illi beneficio: si non dispensatur alias furtiue tenet. unde continue stat in mortali: postquam hoc sciuit: quousque renunciet. Nec facit fructus suos sed tenetur restituere de dictis expensis factis in utilitatem beneficiorum. & hoc maxime de simonia per manus a manu. Sed si simonia esset notoria. esset etiam suspensus quo ad executionem ordinum. sed potest dispensari per episcopum: si cum ipso episcopo non est commissa simonia. non autem si

est occulta est suspensus quo ad ordines . sed dū
tenet tale beneficium est suspensus quo ad se
quia sine mortali non exequetur . ¶ Si rece-
pit beneficium simplex uel curatum per pre-
ces carnales id est pro indigno porrectas cū
esset male uite & huiusmodi : uel per obse-
quium temporale factum episcopo uel alias
conferenti . peccauit mortaliter . ¶ Si benefi-
cium curatum per preces suas & si alias
dignus sit ¶ quia tales preces extimantur pro
indigno tamq̃ ambicioso & presumptuoso .
commisit simoniam . unde & mortale est .
tho . forte non tenetur renunciare . pro bene-
ficio autem simplici licet porrigere preces
pro se . si alias est dignus : uel etiam bene-
ficio in generali : intendens ad sui subستا-
tionem non ad curam . nec magis curauit pe-
tere unum q̃ aliud . ¶ Si querit uel habet be-
neficium non intendens tandem clericari sed
uxorari : & interim gaudere fructibus bene-
ficii . uidetur usurpatio rerum ecclesiastica-
sticarum : & contra intentionem dotancium
ecclesias . & ideo graue peccatum . ¶ Si non
fuit electus a patrono uel collegio & con-
firmatus p̃ superiorem ad quem spectat siue
per episcopum institutus sed de manu
domini temporalis : uel per potenciam : ac

cepit: & dicitur intrusus quia fur est & lar-
 tro: nec potest aliquid disponere de tempo-
 ralibus & spiritualibus. unde nec absoluere:
 nec sacramenta dare potest parrochianis il-
 lius ecclesie. sed in quolibet actu huiusmodi
 est peccatum mortale. ¶ Si renunciauit alicui
 beneficio qđ habet eo pacto. qđ detur cōsang-
 uineo: uel propter pecuniam sibi per hoc da-
 tam. quia simonia est & mortale in utroq. nec
 potest ille sibi retinere tale beneficium sic sibi
 collatum. ¶ Si fecit permutationes sui benefi-
 cii uel ecclesie cum beneficio alterius uel eccle-
 sia: conueniendo inter se absq. iudicio superio-
 rum ad quos spectat collatio beneficiorū. quia
 simonia reputatur. De hoc tamen & de aliis
 simoniis uide plenius in summa parte secunda
 titulo primo capitulo. ¶ Si recepit beneficiū
 illegittim9 existēs absq. dispēlatōe qđ qtra iu-
 ra: un̄ tenere n̄ pōt. pōt tñ cū hoc dispēlare de
 simplicis bñficio ep̄us de curato uel dignitate so-
 lo papa. ¶ Si fuit elect9 p simoniā. qđ nō uales
 uel si ip̄e elegit p simoniā aliquē uel ad ep̄opa-
 tū ut canonici: ad aliā ecclesiam ut clerici colle-
 gatarū ecclesiarū: uel alias idignū ignorantē & pu-
 blice malū elegit ad platurā ex amicicia & hu-
 iusmōi. qđ morle grauissimū ē & oia mala que se-
 quūtur ei ip̄tant. Si male tractauit bñficiū seu

ecclesiam : permittendo ecclesiam uel edificia
rūre. uel possessiones incultari & alias res de
perire . quia mortaliter peccat & tenetur ad re
stitutionem si committit notabilem negligē
ciam & notabile sit damnum . ¶ Si fructus be
neficij non expendit . uidelicet ultra subuenti
onem suam in subueniendo pauperibus . sed di
ludipauit in conuiuia & turpia : uel etiam de
dit consanguineis non indigentibus . mortale
est . secus si consanguinei indigent . quia tunc
potest dare . ¶ Si plura beneficia curam haben
cia tenet absq; dispensatione : fur est & latro
nam habens beneficium cum cura si recipit se
cundum beneficium cum cura . ipso iure uacat
primum extra de p̄bendis . De multa . & hoc
postq; habuit pacificam possessionem secundi
uel habere potuit & fructus eius percepit alias
non uacat primum . ¶ Si fructus secundi bene
ficij concederentur alteri per papam pro illo
tempore non uacat primum extra de preben.
Si tibi . libro sexto . ¶ Si habens prebendam :
habentem dignitatem & sine cura animarum
si recipit secundam similiter uacat prima : ex
tra de preben . De multa . & in isto casu & pri
ori tenetur ad restitutionē fructuū . si recipit .
Si hñs bñficiū unū : uiolēter occupat scđm : uel
sciēter se intrudit : sicut pdit primū . Et si qđ

ius habebat in secundo perdit etiam : & uacat illud secundum . de prebendis Eum qui : libro sexto . Item non potest quis dignitatem habere . cum p̄benda : absq̄ licencia pape . ¶ Itē quicumq̄ recipit dignitatem uel personatum uel officium uel beneficium cui cura animarum sit annexa : si ante obtineat simile : cum sit priuatus primo ut dictum est . si non dimittit primum absq̄ mora in manus ordinarii i cuius episcopatu est : ipso iure est priuatus etiam secundo & est inabilis ad sacros ordines & ad quodcumq̄ aliud beneficium . per extrauagantem Io . uicesimisecondi . ¶ Utem absq̄ dispensatione non potest quis tenere plures ecclesias uel prebendas : que non habeant curam animarum nisi in quinque casibus . ¶ Primo quando sunt ita tenues q̄ neutra sufficeret ad sustentationem . Secundo si dependet una ab altera . ¶ Tercio propter raritatem clericorum . ¶ Quarto si est ecclesia annexa prebende uel dignitati . ¶ Quinto si unam habet intitulatam : aliam commendatam . sed talis commenda in parochiali ecclesia fieri non potest nisi ei qui attigerit uicesimumquintum annum & sit sacerdos Et tali non p̄t mitti nisi una & ex euidenti necessitate & utilitate & nō durat nisi p̄ sex mēses . extra de electōe .

Nemo. libro sexto. ¶ Si habet plures ecclesias
uel prebendas habentes . curam animarum
absq; dispensatione . fur est & latro . & con-
tinue in mortali . nec episcopus potest dispen-
sare in his ¶ Si habet per dispensationem pa-
pe sed surrepticie puta . quia petendo unum
tacuit de alio quod habebat . uel quia dixit se
habere etatem legitimam : cum non haberet
& huiusmodi . Idem iudicium est si per dispē-
sationem episcopi habet plura simplicia ad su-
perfluitatem . uel etiam per dispensationem
pape simplicia uel curata : cum unum ei suf-
ficeret secundum statum suum . non uidetur
tutum in consciencia . quia dissipatio non di-
spensatio est . ¶ Si recepit ecclesiam parroch-
ialem a quocumq; cum non attigisset uice-
simam quintum annum absq; dispensatione pa-
pe circa etatem : nulla est concessio : & nul-
lum ibi ius habet extra de electiōe . Licet ca-
non. libro sexto . ¶ Item si infra annum com-
putandum a die assignati sibi regiminis ec-
clesie non faciet se ad sacerdotium promo-
uere : est ipso iure eo priuatus eo. ca. ¶ Item
tenetur personaliter residere . in residencia
tamen ex causa rationabili potest episcopus
dispensare ad tempus . sed tamen de pro-
motione ad sacerdotium infra annum non

extenditur ad ecclesias collegiatas habentes cura-
 ram. nec ad assumptos ad eorum regimen de-
 elec. Statutum libro sexto. Possunt enim epi-
 scopi dispensare cum his qui habent uel habe-
 bunt ecclesias parrochiales: ut usq; ad septenni-
 um litterarum studio insistentes: promoueri
 non teneantur nisi ad ordinem subdiaconatus:
 quē nisi infra annū suscipiāt sunt ipso facto pri-
 uati tali beneficio: & medio tempore per uica-
 rios illis ecclesiis prouideatur: ut extra de elec.
 Cum ex eo libro sexto. ¶ Si habens quodcūq;
 beneficium simplex etiam: & quantumcumq;
 paruum: nō dixit omni die horas. peccat mor-
 taliter obmittendo ex negligētia. etiam si
 non sit in sacris constitutus. Item si canoni-
 cus uel clericus recepit cottidianas distributio-
 nes que dantur interessentibus horis: cum
 non interfuerit: furtum committit: & tene-
 tur ad restitutionem. ¶ Si cum non posset per
 se curam exercere ecclesie non posuit ibi loco
 sui idoneum qui bene officia ret. sed malum uel
 ignorantem qui exemplo scandalifauit: ut no-
 torius fornicator & lusor & huiusmodi. uel
 qui nescit debite ministrare sacramenta &
 confessiones audire. peccat mortali-
 ter. quia immo omnia mala que sequuntur: ei imputan-
 tur q; si non potest inuenire idoneum per se

exerceat: uel si non potest aliter providere: re-
nunciet. ¶ Item non licet prelati sub precio
uel annuo censu cedere uices suas seu iurisdic-
tionē. quia spirituale est ut extra eo capitulo pri-
mo & secundo & tercio. puta si diceret con-
cedo qd exerceas uices meas uel talem iurisdic-
tionem: & totum lucrum sit tuum: & tu dabis
mibi tantum illicitum est sed committendo
uices suas pure licet cōstituere ei salarium duo-
decima questione secunda. Caritatis puta dicē-
do dabo tibi tantum pro salario tuo & totum
lucrum erit meum: innoxius est. ¶ Item si alie-
nauit res ecclesiasticas mobilia ut res sacras uel
immobilia ut possessiones sine necessitate uel
maiori utilitate uel non seruata forma iuris &
huiusmodi. quia grauiter peccauit. ¶ Item de
exercicio cure animarum: quomodo se habuit
in audiendo confessiones: in collatione alio-
rum sacramentorum: in uisitatione infirmo-
rum: precipue ne deficient eis sacramenta cū
expedit: in admonitione subditorum: in cor-
rectione uiciorum: precipue quo ad notorios
peccatores & concubinaros: habentes inimi-
citas: usurarios: & huiusmodi. ¶ Si alienos
parrochianos audiuit non habens autorita-
tem speciale ipse uel ipsi nō pōt ipsos absoluerē
si nō gñitentes & gñificantes annuatim admoūt

quantum potuit & huiusmodi . nam oues ex
 negligēcia perditę : ab eo requirentur de quib
 bus supradictis & aliis huiusmodi habes satis
 in tertia parte supra titulo capitulo. **I**tem si
 emit aliquas res immobiles de fructibus eccle
 sie quia talia debent remanere ecclesie . unde si
 emit nomine alterius ut sic posset dare uel lega
 re cui uellet . fraus est : & furtum : & ad resti
 tutionem tenetur. **I**tem si indulgencias per
 se dedit cum nō posset : uel plures habere dixit
 ecclesiam quam habeat : ob questū mortale est.
Si reliqas nouas exhibuit populo uenerādas
 non approbatas ab ecclesia . Si nimis facilis ad
 dispēsandum in ieiuniis ecclesie . Item si elimo
 sinas extorsit a subditis : ad quas non teneban
 tur . Item si questiones mendacia permisit di
 cere in ecclesia sua . & quod pei9 est si fecit pac
 tum cū eis de quota. **S**i secundas nupcias be
 nedixit . Si permisit cristianas nutrices seruire
 in domo iudeorum . Si substinuit sortilōgos &
 diuinos in parochia . Si permisit ludos & malas
 consuetudines : nō obuiando quantum potuit.
Item clerici qui manifestis usurariis alieni
 genis aut aliis non oriundis de terris ipsorum
 ad fenus excercendum domos locāt : uel alio ti
 tulogcedūt ipso facto sūt excomūicati : nisi sint
 ep̄i & supra de Usuris usurarioꝝ libro sexto.

Item clerici archidiaconi : decani : plebanis
prepositi cantores : & alii clerici personatum
habentes : & etiam sacerdotes qui audiunt in
scolis leges uel phisicam . post duos menses si
non dimittunt huiusmodi lectiones sunt excō
municati extra. Ne. cle. uel mo : super specu
la . uide plenius in quarta parte summe pe. titu
lo primo **I**tē clerici qui inducunt aliquem
ad fouendum uel iurandum uel fide interposita
seu alias promittendū : ut sepulturam apud eos
eligat uel iam electam non immutet . sunt excō
municati : nec possunt absolui citra sedem a
postolicam nisi in articulo mortis extra de pe
ni. Cupiētes. in cle. Idē in religiosis ut infra.

Item clerici qui scienter & sponte partici
pant cum excommunicatis a papa & ipsos in
officiis receperūt sunt excommunicati : & ab
solutio pape reseruatur extra de sentēcia excōi.
Significasti. uide in quarta parte **I**tem fal
santes litteras pape : uel falsis scienter utentes
uel remouentes etiam litteram unam de bullis
pape . sunt excommunicati : & absolutio pape
reseruatur. **I**tem clerici sepelientes in eccle
siis uel cimiteriis excommunicatos a iure : uel
usurarios manifestos : uel nominatos interdic
tos : uel interdictos tempore interdicti in om
nibus non cōcessis. sunt excommunicati extra

de sepulturis in cle. Sepelentes uide in quarta parte summe titulo primo capitulo Occidētes aut se uel in tornea mētis moriētes & huiusmōi. peccant mortaliter sed nō sunt excommūicati.

Interrogatio religiosorum.

Quæritur circa religiosos & religiosas si sunt clerici aut ordinati: queri potest de his de quibus supra dictum est in capitulo de clericis in comuni prout uidetur expedire si sunt beneficiati in ecclesiis curatis. de his etiam que habes in capitulo precedenti sed ultra predicta etiam de infra scriptis: que sunt propria eorū. Et primo si fuit receptus ad monasterium p̄ simoniam. quia mortale est. sed si fuit simonia mentalis tantum: penitencia aboletur. **S**i autem pactionalis. quia scilicet monasterium exegit tantum alias nolebant recipere: & ingrediens uel propinqui eius tantum dederunt uel minus pro suo ingressu. nisi forte cum monasterium esset ita tenue q̄ non sufficit illi pro uidere. nam tunc oblati spiritualibus gratis id est ingressu licet petere & pacisci de temporalibus quibus debeat uiuere. uel dicere illi porta tecum si uis uiuere secundum hostiensem & alios. Alias secus. & tunc ultra peccatum: & recipiens & receptus uel recepta deberet expelli de illo monasterio extra de simo. **Q**uan

doq; pōt tamen episcopus in his dispensare: si
ut non expellatur de monasterio. Ray & hō:
p̄cipue talis simonia reperitur in monialibus ubi
q; terraz. non sic in uiris religiosis. ¶ Si in
gressus est in religionē non pura intentione. s.
seruendi deo. sed alia causa: puta non laborandi.
Vel si est monialis. q̄a non poterat nubere:
& q̄a parentes posuerūt ipsam in uita. licet
male fecerit. tñ pōt & debet mutare intentionē.
ut. s. ibi uelit manere ad seruendū deo. & erit in
bono statu. alias in mōli. Sed si reperit se in mo
nasterio dissoluto: nō uiuente regulariter. que
rat si pōt mutare locū. & pōt cum dispensatio
ne. si indiget q̄d moniali erit difficile. q̄d si nō
pōt non sequatur turbā id ē alios uel alias in ma
lū. sed seruet ipse ordinē suū: uel ipsa: si alios re
ducere non potest. ¶ Si ingrediens monaste
ria reticuit impedimenta que habebat ad illud
scienter: puta erat seruus: habebat occultam
infirmatē: alterius p̄fessionis: coniugatus: de
bitor in mltis & huiusmōdi peccat mōliter. p̄ci
pue si sciebat talē n̄ posse recipi: & interrogat9
de his mendaciū dixit. & potest. & debet de mo
nasterio expelli si aliter prouideri non potest.
¶ Si habebat uotum religiōis arctioris. q̄a p̄us
debet querere dispensationem si laxiorem uult
intrare eē bonā. & mltoforcus post p̄fessio

nem in una religiōe: non potest ad aliā trāsire: equalem uł laxiorē sine dispensatiōe pape. & de mendicāte ordine ad aliū mendicātem: uł de mendicātibus ad monachalē trāsire non pōt sine dispensatione pape: nisi ad cartusiensem.

Si iduxit aliquem ad religionē p simoniā uel p fraudes: puta asserendo ibi seruarē regulā: qđ non fit uł dicendo se ad nihil obligari: & reticendo austeritates religionis: qđ ille tñ non intendit seruare & huiusmodi. qđ peccat mortaliter. De illis eē qui uolentes ingredi ad locū religiosoz bñ uiuenciū auertūt: ut trabāt aqđ ad molendinū suū infamātes illos. & crimina imponentes suos autem usq; ad terciū celum extollentes. non euadūt dānationem eternam. & certū est quia gtra caritatem: contra iusticiā: & contra sacra scripturā: agūt.

Si in religione exñs seruauit uotū paupertatis nil ppriū retinens uł deliberās retinere. quia mortale est habere ppriū: & tociens quociens istud pponit. Dicit aut pprium qđ celatur p̄lato suo: ut si habeat uel teneat pecuniā uł uestem nesciente p̄lato suo. uł si sciat tñ gtra uoluntatem eius: & absq; licencia. uel de licencia eius & uolūtate. tñ non patus sibi tradere ad petitionem eius uel recusare si posset de facto. & multo peius si non solū mobilia sed eē immobi

lia ut redditus & possessiones : ut propria dās
& uendens : donans : dissipans uel dispendens
ut placet. nec prelatus potest dare licenciam
sic retinendi nec papa potest in proprio dispē
sare. De statu mona. Cum ad monasterium.
Si reperiens se in loco ubi non uiuitur in
communi propter quod oportet sibi provide
re de necessariis : habet aliqua uestimenta : pec
cuniam & huiusmodi cum bona licencia & be
neplacito prelati : aduertat diligenter. **P**ri
mo quia per eū nō stet quin omnia uelit pone
re in cōmuni si alii uellent. & ad hoc opetur
quantū pōt. **S**ecōdo si hoc non pōt : semp sit
paratus ad omnia simpliciter ponere & dimitte
re in manibus p̄lati. **T**ercio de huiusmōi cō
cessis nihil det sine licēcia sup̄ioris : gene
rali uel speciali : et̄ in elemosinis nisi in extrēa
necessitate. **Q**uarto ut nō thesauriset : nec
sup̄flua teneat nec deliciosa querat nec multū
in querēdo sollicitetur : nec heat inordinatum
affectū & huiusmōi & sic poterit transire : si in
aliis se bene heat. secō si sic agēdo laicaliter ui
uit. sed cū p̄dictis si possit locū inuenire ubi in
gmunī uiuitur : melius sibi esset. **S**i seruaui
uotū castitatis non solū ab omni carnali ope
re & contactu uenereo se abstinendo : sed etiā
ab omni locutione turpi & amatoria : & om

- 91 -

ni cogitatione immūda deliberata racione. & delectatione morfa qa in quolibet hoꝝ ē morle ut dictum est supra circa sextū preceptum. & nouum. & esset sacrilegium. quod grauius est. Et quia ad ista deuenitur per conuersationē & familiaritatem: ideo inquirendum est si habet domesticitatē cum aliquo simonialis est: uel cum aliqua: si religiosus est. & si reperitur extra necessitatis casum hoc esse. p̄hibendum est. alias non absoluendus. quia quasi impossibile est tales non incidere in ruinam distinctione tricesima secunda. Hospiciosum & di. octogesima p̄ma per totū. Scandala eēt m̄ta & oblocutiones sequuntur in populis. & ideo omnino prohibendum. consanguineorum etiam rarus sit accessus. **S**i fecit contra uotum obediencie. quia semper est mortale. Sed nota q̄ non semper qñ agit aliquid contra regulam suam seu transgreditur regulā: uel constitutiones: facit q̄tra obedienciam. sed quando facit q̄tra precepta contenta in regulis & q̄stitutionibus superiorum suorum: uel quando aliquid transgreditur ex contemptu quantumcumq̄ minimum. Quando ergo prelatus uel prelata iniungit aliquid fieri: precipiendo sub tali modo loquendi precipio uel mando in uirtute spiritus sancti & obediencie ut facias hoc: uel sub pena

excommunicationis & huiusmodi. Istud dicitur
p̄ceptum cuius transgressio est mortale. Idem
est quando p̄latus mandat subdito quāmcūq;
loqueretur declarans sibi q̄ intendat illū obli-
gare sub peccato mortali ad faciendū illud : & si
mandat q̄ non sit illicitū : & tale quid in quo
teneant̄ obedire ei. Similiter quando in regula
uel institutionibus est aliqd̄ preceptorie mā-
datū . uel sub pena excōmunicationis : uel sub
pena carceris : uel sub pena grauioris culpe
uel p̄ similem locutionē . q̄munit̄ censetur ob-
ligare ad mortale . Alias autem faciendo con-
tra ceremonialia . ut frangendo silentium : tar-
de ueniendo ad chorum . & huiusmodi . est ue-
niale : nisi quis faceret ex contemptu . quia
tunc mortale . Consuetudo autem q̄uis non
sit ipse contemptus : est tamen inductiua con-
tēptus . & ideo caue ne assuescas alicui trāsgres-
sioni. ¶ Si dixit horas canonicas & officium
defunctorum quando dici debet . nam religio-
sus etiam si non habeat ordinem sacrum : te-
netur ex precepto ad officium : precipue si est
professus . Vnde obmittendo aliquam horam
peccat mortaliter & omni die qua obmittit
ex negligencia . non autem tenetur ex precep-
to dicere illud uel istud : q̄uis nec debeat eti-
am ad beneplacitū mutari officium . sed dicere

secundum ordinem suum. **I**nterrogandum
 etiam si tardauit ad dicendum horas si non cū
 alius in ecclesia fuit: si sompnolentus uel ibi
 dormitauit. & illud redicat ubi dormiuit: q̄n
 tum ad illam partem: uel aliquid loco eius di
 cat. sed si pro maiori parte totum iteret. **S**i
 ibi impositus fuit & oculis uagis. si risit uel
 ridere fecit uel aliquam leuitatem uel locuti
 onem non necessariam. **S**i mente distractus:
 precipue quando etiam aduertit. **S**i male
 legit uel cantauit uel ^{ne} inclinauit: ex negligenz
 cia. in quolibet horum non est mortale sed ue
 niale cōmittitur. **S**i elegit prelatum per si
 moniam. uel etiam si non simoniace tamen sci
 enter indignum. si non illum quem iudicauit
 meliorem in officium illud. sed alium ratione
 amicicie uel alia intentione mundana. mortale
 est. **S**i accusauit calumpniose prelatum uel
 confocium de aliquo criminali: uel testificatus
 est uel non destitit ab accusatione iniusta. uel
 alias diffamauit prelatum uel subditum de eis
 dicendo criminalia etiam si essent uera: in
 tentione infamandi esset mortale. Idem eti
 am si secreta sui ordinis reuelauit sine causa
 iusta & rationabili / & quomodo quis tene
 atur ad restitutionem. fame habes supra in pri
 ma parte. **I**tem si in uisitatione prelatorum

non reuelauit dicēda : que scilicet sunt contra
honestatem religionis ut de prelatiis & consociis
& precipue quādo sicut communiter seruatur fit
preceptū a uisitatoꝝ ut dicantur qui indigent
correctione : tunc enim obmittere aduertent
que dicenda sunt . est mortale .
Debet tamen intelligi preceptum seruato ordine
fraterne caritatis . unde omnino occulta de
quibus potest presummi emendatio dici nō debent .
ubi autem non speratur emendatio . sed
presumitur recidiuatio uel aliquod magnum
scandalum : dici debēt . non tamen accusando
si probari sufficienter non potest . quia grauius
tunc peccaret : sed simpliciter denunciando
ut patri . si speratur q̄ inde prouidebitur .
Item si fecit uel coopatus est ad aliquam
conspirationem uel contra prelatos : uel inuenit
aut sectatus est parcialitates in monasterio
uel in conuentu : & sectas uel diuisiones .
quia mortale est & crimina mundanorum
peruersorum immo demoniorum potius q̄
religiosorum .
Item secundum Raymundum interrogandi
sunt de duodecim abusionibus claustrī que
secundum Huguonem sunt iste . Prelatus
negligens . Discipulus inobediens . Iuuenis
ociosus . Senex obstinatus .

Monachus curialis uel causidicus. Habitus
 Preciosus. Cibus exquisitus. Rumor in clau-
 stro. Lis incapitulo. Dissolutio i choro. Irre-
 uerencia circa altare. In his autem quandoq;
 est mortale quandoq; ueniale secundum quanti-
 tatem facti & intentionem. Magna etiam ab-
 usio e religiosum iurare in qmuni sermone: & si
 dicat ueritatem. & etiã maledicere uel blasphe-
 mare: & si ex leuitate Interrogandũ est preci-
 pue de cerimonis p̄cipalib9. ut de esu carniũ
 extra infirmitatẽ. de lineis non utendis ad car-
 nem. de lectis nō plumeis. de ieiuniis regule &
 constitutionum. de obseruatione silentii in cer-
 tis locis & horis ad que oĩa obligant oēs mo-
 nachi & mōache bñdictini extra de statu mōa.
 Cum ad monasteriũ. & p̄les religiosi alioꝝ ordi-
 nũ ex q̄stitutiõib9 suis. & licet i his p̄lat9 pos-
 sit disp̄sare. nō p̄t tñ disp̄sare scđm ber. qñ *disp̄sare qđ e*
 fit absq; causa raciõabili & urgẽti. al peccatũ e
 disp̄santi & disp̄sato: pl9 & min9 scđm trãf-
 gressiõẽ. Si in obediẽdo male se huit. uideli-
 cet qa. obediuit in malo: puta in dicẽdo menda-
 ciũ uł ex negligẽcia dimisit qmũe m̄datũ: uł
 tard9 fuit ad obediendum uel nō affectuose sed
 querulose uel dissolute. nō cũ maturitate. sed
 irreuerens erga maiores: egre sustinens repre-

hensiones & cum indignatione . communi-
ter ueniale est . ¶ De exercicio si uacauit o-
cio quod est sentia omnium uiciorum . &
quantum . ¶ Si inutiliter tempus expendit in
faciendo ea que sunt nullius utilitatis . ¶ Si
fecit exercicia mundanorum ut faciendo bur-
sas uel uestes opere polimito secularium id
est rechamatas uel linea reticulata & huius-
modi . uel confectiones nimis preciosas . uel
alia gulosa . quia magnum peccatum & abu-
sio est : & occasio aliorum malorum & ideo
prohibendum hoc malum precipue est in mo-
nialibus hodiernis . ¶ De conuersando cum
aliis . Si fuit nimis leuis : uel inducens alios
ad leuitatem & risum uerbis uel gestibus :
uel solaciis . que licet aliquando sine pec-
cato fieri possint ad recreationem uel ad sub-
leuandum se uel alium ab accidia . raro tamen
debet huiusmodi religiosos . ¶ Si irrisit uel ge-
stauit quod congruit simis uel istrionibus
non religiosis . Si murmurauit circa uictum
& uestitum . Si impacienter tulit mores gra-
ues aliorum . Si se grauem aliis redidit . Si sin-
gularitates que sunt in cibo uestitu dormitiōe
& aliis unde frequenter oritur in ipso super-
bia & in aliis murmuratio & indignatio .
¶ Si fratrem delinquentem fraterne nō admouit

100

uel defectus illorum prelato non significauit
ad remediandum. seruato tamen ordine frater
ne caritatis & correctionis. in quolibet horū
est peccatū cōmuniter ueniale. ¶ De executi
one officii sibi gmissi. Si murmurauit gtra cō
mittentem tamq̄ indiscretū. Si impacienter
se fuit dure rādendo cū quibus se habuit in
tromittere. Si nō diligenter tractauit res mo
nasterii. ¶ Si nimis tenax fuit in dando uel si
nimis prodigus uel acceptor psonarū sine cau
sa rationabili. dās magis uni q̄ alteri de gmi
bus. ¶ Si dedit quibus non potuit. quia nō ha
bebat licenciā. Si pmisit res pire ex negligē
cia uel nimis sollicitus fuit ppter hoc paz uar
cando sibi propter multiplicatē temporalium
qd̄ uiciū multum hodie regnat. ¶ De studio
lectionis. Si fuit negligens ad discendum ea
ad que tenetur scdm regulam & ostitutiones
quia peccauit ex ignorantia transgrediens. nec
excusabitur a peccato. ¶ Si ē sacerdos debet
querere & scire que ptinent ad debite celebrā
dum & ministrandū. ¶ Si cōfessor ad ea que
pertinent ad illud officium & sic de alus si in his
est negligens: precipue cum potest: grauiter
peccat. sed debet etiam frequēter legere scrip
turam uel doctrinam ^{oregeon} exponentes: uel alios
libros deuotos & utiles unde & instruat

14.

& confortetur ad bonum. ¶ Si legit curiosa
& inutilia propter que retrahitur a magis ne-
cessariis ut doctrinas gentiliū & fictiones po-
etarum & huiusmodi. quia peccatum est & cu-
riositas. Qui uocant ad dirigēdum moniales
in electionē : & non abstinēt ab his per que
possit oriri discordia inter eas sunt excommu-
nicati. ¶ De pertinentibus ad religionē habes
diffuse in tercia pte summe p totum. Si nō cu-
rauit ultra diuinū officium priuatim orare pro
se & pro aliis consanguineis & benefactorib9
precipue regmendatis uiuis & defunctis sollici-
te ut debuit. Si non frequentauit confessionē
& communionē scdm morē & regulā suam.
¶ De monachis nigris preceptū est q̄ faciāt ^{comūnet}
semel in mense. Ne. in agro. de statu mona. in
cle ¶ Si nō uacauit meditatiōi que maxie de-
uotionē inducit. Si fuit tepid9 in dilectiōe dei
& pximi nō ardent affectās honorē dei & sa-
lutē animarū ut decet. ¶ Si ingratus ad reco-
gitandū & recognoscendū sua beneficia & re-
openfando deuote ei seruiēdo. ¶ Si non ppara-
uit se ad diuina ut debuit. ¶ Hec sunt peccata
in quibus offenditur cotidie : & unde ipedit
pfectus. Si nimis dilexit consanguineos carnali-
ter nimis affectās eoz p̄peritatē : uel gaudens
de ea : aut ḡtristat9 de aduersitate. ¶ Si nimis

eos uisitat uel querit: uel gaudet uisitari ab
 eis. **S**i de secularibus cum eis loquitur:
 que non expediūt: uel eē cū aliis. de guerris &
 huiusmodi frequēter interrogat & audit. uel si
 p̄ eis pcurat bñficia ecclesiastica uel temporalia
 nō aptis bñficiis. in q̄b9 possit esse morle. De
 aliis uiciis omunibus ut ira inuidia supbia & hu
 iusmodi uide in prima pte uel secunda. De his
 que ptinent ad regulā suā ipse sibi uideat. si pe
 nas seu penitencias taxatas uel iniūctas a regula
 uel q̄stitutionibus uel p̄latis non fecit. q̄a pecca
 uit. si ex negligencia. si autem nullo modo
 esset patus facere etiā prelato p̄cipiente esset
 mortale. Si nō intēdit p̄ficere in uita. sed que
 seruat inuit9 facit: & male q̄tentus est esse in
 religiōe. ipocrita est. & in statu exq̄municacionis
 Tho. de excōmuni. religi. **R**eligiosi qui in
 ducūt aliquō ad uouendū uel iurandū uel fide in
 terposita seu alias p̄mittendū ut sepulturas eli
 gāt ap̄d ecc̄lias suas selectā nō p̄mittent. sunt ^{p̄mittēt}
 exq̄municati exq̄municacione papali. **R**elis
 giosi q̄ clericis uel laicis sacramentū eucaristie
 uel unctionis extreme ministrare aut matrimo
 nium solēnizare absq; licēcia sacerdotis proch
 ialis specialī. uel aliquē exq̄municatū a canone
 absoluere p̄terq̄ in casib9 exp̄ssis a iure & pp̄ui
 legiū q̄cessis: & a sentēciis p̄ statuta sinodalia uel

puincialia puulgatis. uſ. abſoluere que meūq; a
cſpa & a pena pſumpſerit. ſunt exꝓmūicati ex
ꝓmūicatiōe papali: & abſolui n̄ p̄nt citra ſedē
appoſtolicā in cle. religioſi. ¶ Religioſi qui ua
dūt ad audiendū leges in ſcoſ uſ. p̄hificā: poſt
duos meſes ſi n̄ dimittūt. ſunt exꝓmūicati.
¶ Item religioſi p̄feſſi q; uadūt ad ſtudia l̄ra
rū quecūq; ſi non habeāt licenciā a p̄latis cū ꝓ
ſilio maioris ptis ꝓuentus ſunt excōmūicati
extra. Ne clerici. uſ. mo. Vt picloſa libro ſex
to. ¶ Religioſi q; apoſtrotāt. ſunt exꝓmūicati.
& dicunt apoſtrotare: qñ dimiſſa religioe &
hitu intendūt nō reuerti. ¶ Item religioſi q; te
mere hitum ſue religiois dimittūt: quīs n̄ ſint
apoſtate tñ ex hoc ſunt exꝓmūicati. in p̄dicto
ca. Vt picloſa libro ſexto. ¶ Religioſi q; aliq̄
cut audientes a decimaz eccleſus debitaz ſolu
tione retrahātur ¶ in ſermōibus ſuis uſ. alibi p̄
ferre p̄ſumūt. ſunt exꝓmūicati de ꝓcupientes
in cle. ¶ Religioſi cuiuſcumq; ordinis cū uide
rint & ſciuerint cathedralē uſ. matricē loci ec
cleſiā ſeruare interdīctū quodcūq;: poſitū au
toritatis ſedis apoſtolice uſ. ordinarioꝝ: debēt
& ipſi ſeruare: nō obſtantibus q; buſcumq; ap
pellationibus antea etiam ad eandem ſedem
uel alias interiectis: & aliis obiectionibus.
alioqum non ſeruātes ſunt excōmūicati. de

sen. excommunicationis. ex frequentibus. in cle.
 Religiosi qui scienter pposuerunt q̄sitentib9 ^{obmissis}
 sibi cōscienciā facere de decimis soluēdis. sunt
 suspensi ab officio p̄dicationis: tam diu donec
 q̄fessis eisdem si comode potuerint faciāt q̄sci
 enciā. q̄ si in dicta suspensione nō purgata ne
 gligēcia p̄dicēt sunt excommunicati. de. pe. cu
 pientes in cle. **M**onachi & canonici regu
 lares: non habentes aliquā ad ministratiōē.
 si conferūt se ad curias principū absq; licēcia
 p̄latoꝝ suoꝝ: ut inferant damnū p̄latis suis ul
 monasterio. sunt excommunicati in cle. Ne in a
 gro. de statu mona. **R**eligiosi mendicāte s
 q̄ acquirūt noua loca ad habitandū ul antiqua
 eoꝝ loca alienāt ul pmutant absq; licēcia pa
 pe. sunt exmūicati. extra de excessi. prela.
 capitulo primo libro sexto. **Q**ui igrediūtur
 monasteria monialiū ordinis predicatorū: siue
 fratres ipsi: siue alii: q̄cūq; mares. nisi in casibus
 q̄cessis in q̄stitutiōibus eaz sunt exmūicati.
 nec p̄nt absolui nisi a papa ul magistro ordi.
 ul ab aliquo q̄ sup huiusmōi hēat autoritatem
 specialē: p̄ extrauagantē. & q̄ admittūt uident
 esse exmūicati q̄a p̄cipāt i crimine. **Q**ui i
 grediunt mōasteria monialiū ordinis ^{minorū}
 in casu non q̄cesso. sunt excōmunicati per extra
 uagantem audiui q̄ possunt absolui ab episco

pis. Qui ingrediuntur alia monasteria monia-
lium. de iure communi non sunt excommuni-
cati sed excommunicandi. sed in multis locis
per constitutiones synodales sunt & cetera. & ^{excommunicati}
hoc quere. De his excommunicatis habes plene
in quarta parte summe titulo primo capitulo.

Prelatorum interrogatio.

Quæritur circa prelatos in communi. **P**rimo in-
quirendum si legitime est assecutus dig-
nitatem seu prelationem. an uidelicet aliqua ir-
regularitate uel sententia fuerit irretitus cum
fuit assumptus ad prelaturam in qua non fuit
dispensatus uel absolutus. ut si fuit bigamus.
si cooperatus est in causa sanguinis. Si illegi-
timus. si excommunicatus uel suspensus. ut no-
torius concubinaris quilibet horum hoc sci-
ens: tenet prelationem furtiue. unde inconti-
nua mortali. **N**ota quod illegittimus ad digni-
tatem uel beneficium curatum uel prioratum
in religione que causat per electionem sine di-
spensatione pape promoueri non potest. ex
priuilegio tamen magister ordinis hoc potest
dispensare ad prelaturam in ordine predicatorum
de hoc habes in quarta parte summe titulo primo
ca. primo. **S**i rite & absque uicio simonie fuit
electus & confirmatus & ordinatus. si interposuit
preces pro se uel procurauit quod alius pro se porrigeret.

quia simonia est. & si fuit ibi simonia p^{ar}ctio-
 nalis: indiget disp^osatione pape: anteq̄ disp^oset
 furtiue tenet dignitatem. de hoc habes in sc^oda
 parte sum. ti. primo. ca. primo. p^o. secūdo. & de
 omnibus illis que habes supra in ca. de b^onificiis
 & in cap^o de clericis: in cōmuni potes inter-
 rogare prout uidetur expedire. & si est prela-
 tus religiosoz: interrogandum de his que sunt
 in. c. p^ocedenti: & de his que sequūt. ¶ Si aliq^od
 peccatū manifestū in subditis dissimulauit &
 nō correxit: aut si nō manifesta que t^on ad eius
 noticiā aliquo modo puenerūt ulterio^o nō inq^osi-
 uit. si mere ex negligētia dimitteret. puto mor-
 tale: quo ad criminalia. si ex aliqua ratiōe: ut ad
 mai^o scādalu uitādū. sec^o si in cap^o equis iudex
 nō fuit. ¶ Si in rebus monasterii dilapidator
 fuit. Si superiorib^o suis & ipse nō obediuit. Si
 causas sibi a superiorib^o cōmissas nō sc^od^o m cō-
 silū peritorū terminauit. sed sc^od^o m acceptionē
 persone. in omnib^o his ē mortale peccatū: uel
 ueniale sc^od^o m quantitātē excessus & malitiā &
 negligentīā. Si indignos & nō idoneos in
 officiis posuit: maxime ad curā animarū. male
 uidetur talis posse excusari a mortali: qui eos
 quos scit malos & etiam in mortali perseuera-
 re: ponit ad curam animarum: cum posset re-
 pellere. nec credo q^o excuset paucitas quia alii

non inueniuntur & etiam si alias ille sit multū
industrius & bene officiet ecclesiam in exteri-
oribus. Idem cum sustinet tales si iuridice pōt
ecs remouere. **S**i posuit ad auditionē con-
fessionum notabiliter ignorātes & ineptos uť
criminosos. mortaliter peccauit. per illā regu-
lam. Qui occasionem damni dat: damnum de-
disse uidetur. Idem si tales tollerat cum possit
remouere: nisi forte a superiori sint ad hoc po-
siti. sed quam curam de ipsis habebit cū ad sui
damnationem exerceant tales officia audiēdi
Quomodo autem dicatur ineptus uel notabi-
liter ignorās habes in summa in tertia parte.
ti. primo **S**i fuit nimis curiosus uel pompo-
sus in edificiis ecclesie uel monasterii & orna-
mentis & huiusmodi. quod est contra sentētiā
Hieronymi & Ambrosii. xii. q. i. Aurum. & e-
c. gloria episcopi. & Ber. Et tamē a modernis
fiunt cottidie multe superfluitates & curiosi-
tates & palatia contra exempla omniū sancto-
rum: & in his amittitur multum de tempore
& de deuotione. Ita ut completis edifiitiis ex-
austus uidetur omnis spiritus: & pauperes in
terra moriuntur fame: quos de superfluis eoz
tenentur sustentare. xii. q. i. **S**i fuit nimis sol-
licitus circa temporalia ex hoc minus debito
uacans spiritualibus. & in se & in subditis: ut

lectioni orationi admonitioni. utiq; peccatum
 est plus & minus scđm quantitatem excessus
 Principalis enim cura eius cum debet esse de
 spiritualibus. ¶ Si per curias nimis discurret i
 litigando cum scandalo hominum. cum possit
 per alium modum magis pacificum sua petere:
 & si non tantum. ¶ Si iura & priuilegia sue ec
 clesie nō seruauit & defendit: prout debuit: sed
 in dispensando indiscrete se habuit. uel q̄a ni
 mis de facili & sine causa rationabili dispensa
 uit in ieiuniis: in esu carniū: in retinendis re
 bus in usum: in penitentiis taxatis scđm regu
 lam & constitutiones & huiusmodi. quia pec
 cavit inducendo relaxationem & uigorem re
 ligionis eueruando. Vnde beatus Benedictus
 in regula dicit q̄ de omni dispensatione: habet
 reddere rationem. Vel si fuit nimis durus in dis
 pensando cum debuit. precipue cum debilibus
 infirmis & huiusmodi: non prouidens eis. ¶ Si
 exemplaris fuit in incessu moderato: in habitu
 non precioso: in modestia gestus: in locutione
 rara: graui & fructuosa: cauens discordias: pa
 cem nutriens: omnes pacienter audiens & tol
 lerans: singularitates uitans: coia sequens cū
 potest. nemini blandus: cunctis affabilis: susur
 rationes: detractiones: irrisiones: confabulatio
 nes: maledictiones: cōtentiones in se & in suis

deuitans. circumspectus in omnibus. non delectetur de presidentia. sed timens de negligētia. cum de singulis habeat reddere rationem sibi commissis ita aliorum habens curam q̄ sui nō obliuiscatur: ut docet Gregorius in pastorali

Si in corrigendo fuit nimis remissus uel nimis rigidus. quia utrumq; cauendum est ut docet Gregorius in moralibus ut habetur dis. xlv. Disciplina. Nā & facilitas uenie incētiū prebet delinquēdi. Ambro. xxiii. q. iiii. Est iniusta. Et asperitatis nimia increpatio. nec correctionem recipit nec salutē. Leo. dis. xlv. Cū beatus. precipue circa seniores debet prelatus in corrigendo humanius se habere ut dicit̄ in x. capitulo. nisi essent habituati in malo. quia tunc durius scđm Gregorium. ii. q. v. Seniore.

Si indiscreta fecit precepta. a quibus multū debet cauere: nisi esset res ardua: ut si cogere per preceptum uel sententiā ad aliquid faciēdū uel dicendum in quo non esset ei subditū uel non deberet ei obedire: ut in reuelādo peccatū occultum. omnino esset ei mortale. In inquisitione etiam criminum: receptione accusatiōis uel denunciationis uel imploratione sentētie excomunicatiōis & huiusmodi nō sit preceptum nec procedat per suspitiones sed per probationes & modos iuridicos. alias incurrit graue

peccatum & aliquando sententias. de hoc habes in summa. **¶** Si recepit prelatus in ordine mendicantium aliquem ad professionem ante annum completum probationis seu nouiciatus est suspensus a receptione aliorum ad professionem & debitor pene grauioris culpe. unde & mortaliter peccat extra de regula. Non solum li. vi. **¶** Si non induxit quantum potuit uerbo & exemplo ad seruandū omnia ceremonialia sui ordinis. **¶** Si malas consuetudines seu corruptelas. **¶** Si contra regulam & decentiam religionis. Etiam quas inuenit iam inductas non abstulit quantum potuit. ut uicium proprietatis: discursum fratrum ad placitum. familiaritatem cum mulieribus uel uiris: si est monacha. collationem rerum amicis & consanguineis sine licentia & causa rationabili. esu carniū: ubi comedere non debent. quod est uniuersale omni monacho. de con. dis. v. Monacho. & similia. precipue que sunt contra essentialia religionis nullo modo debent permittere. nec etiam receptionem simoniacam monialis: sicut hodie fit quasi ubique. quod si non potest talia remouere: nec est spes in futurum. dimittat curam talis exemplo beati Benedicti. ii. q. i. ne quietem suam amittat. & tandem cum eis damnationem incurrat. quicumque sit ille abbas uel abbatissa. prior uel priorissa

uel alias quocunq; nomine censeatur. Nec suffi-
cit q̄ prelati corrigat uicia que contigerit ip-
sum nosse. sed debet diligēter agnoscerē uultū
pecoris sui: considerando uias eius. Caueat au-
tem ne crimina sibi delata in foro conscientie
uel in secreto: iudicet de illis in foro contenci-
oso seu in capitulo. Ibi enim tantū manifesta
sunt puniēda. nec fora miscēda sunt. **S**i ha-
bet sub cura monasteria monialium inquiren-
dū ē ut infra cap̄o sequēti de hōmōi materia.

Interrogationes episcoporum & supra.

Circa episcopos & alios superiores sic p̄nt
formari interrogationes. si non sit talis
litterature & conscientie q̄ per se sciat expli-
care. que debet: ad que tamen tenetur. cum ha-
beat alios super his informare & dirigere. Nā
si bonus ab omnibus cōmuniter reputatur &
sufficiens non esse uidetur necessarium nisi eū
non audire: & si de aliquo negotio eum non in-
telligit confessor: uel dubitat de illo. loqui pōt
pro sui serenitate. & si tale quid est in quo ua-
riantur opiniones: uel nō potest dari certa sen-
tentia. relinquendum est sue conscientie. Idē
dicendum circa alios clericos: religiosos: pre-
latos: & laicos peritos & timoratos: qui sciūt
suffICIENTER dicere facta sua. Si nō est talis sed
indiget adiutorio interrogātis inquātū clericō

est: inquiri potest prout expedire uidetur de his que habes supra in capitulo clericos. in comuni. ut de diuino officio: celebratiōe: administratione sacramentorum & modo: & huiusmodi.

Si assumptus est ad episcopatum ex religione de his que habes etiam in capitulo circa religiosos quo ad multa. nam adhuc tenetur seruare ordinem suum: nisi in his que non compatiunt officium pastorale. ut silentium: solitudo: uigilie & huiusmodi. In quantum beneficiatus seu curatus & prelatus. de his que habes in capitulo circa beneficiatos. & si recepit dignitatem seu episcopatum habens aliquam irregularitatem uel sententiam: uel cum simonia: uel per intrusionem. dic ut in capitulo precedenti in principio. Deinde de his que sequuntur que sunt specialia officio pastorali.

Si contulit ordines sacros indebite: quod est unum in quo maxime offendunt.

Si contulit per simoniam sed occultam mortaliter peccauit. non tamen ipse suspensus est ex hoc quo ad alios. sed in utroque casu ordinatus ab eo est suspensus. & indiget dispensatione.

Si contulit scienter non habentibus etatem legitimam. mortale est: nec ipse episcopus potest in etate dispensare.

Si contulit per saltum ordines scienter: uel duos sacros simul: uel quatuor minores simul cum subdiaconatu. mortale

est nisi ex dispensatione pape & ordinatus est
suspensus. ¶ Si contulit ordines sacros extra
tempora ordinationum nisi ex dispensatione
pape mortale est. & ordinatus est suspensus.
minores autem diebus festiuis conferre potest.
¶ Si in ordinatione obmisit aliquid fiendum.
& si obmisisset aliquid de substantialibus in quibus
imprimitur character. oportet totum iterare
in alia ordinatione quatuor temporum. si quidem
non est substantiale sed de simplici solemnitate
non debet irrari. sed suppleri tantum obmissum
in ordinatione alia. nec priusquam suppleatur ille
debet exercere officium. Peccat autem episcopus
in huiusmodi si ex certa scientia: uel crassa
ignorantia. Idem uidetur si ex notabili negli-
gentia. ¶ Si ordinauit aliquem sine licentia sui
superioris scienter. quia mortale est. & est sus-
pensus per annum a collatione ordinum. ¶ Si
non fecit fieri examinationem de ordinandis:
de etate: scientia: & moribus secundum iura. pecca-
uit mortaliter. Idem si fecit fieri examinationem
per ineptos ad huiusmodi. Idem si per tales
quos existimauit propter malam eorum con-
scientiam admittere indignos: si ad eum spec-
tat providere de talibus & remediare. Idem si
scienter admittit indignum. ¶ Si non contu-
lit sacramentum confirmationis quando debuit.

101

solum enim episcopi possunt conferre. & omni anno semel debent conferre. & extra tempus solitum omni tempore anni. & hora mortis potest concedere. ne sine hoc decedant. quibus sine hoc saluarentur. committendo ergo magnam negligentiam: ut per multos annos. credo esse mortale. ¶ Si non dedit secundum debitam formam: materiam: & locum. quia mortale esset: quod autem sit ieiunus: non est necessarium & si decens & de iure. ¶ Si bis alicui dedit scienter. peccauit mortaliter. unde in hoc debet esse cautus: ne iteret. & etiam aduertere quod aliquis crismatus teneat crismandum: non con sanguineus: sed alius. ¶ Si in cena domini non consecrauit (cum potuit) crisma & oleum sanctum: ut debuit. quia innouanda sunt talia & si non seruauit materiam & formam & ritum ecclesie. est mortale & in huiusmodi. ¶ Si consecrationes ecclesiarum: uel altarium: uel calicum & patenarum: uel benedictiones uestium sacrarum: non fecit ut debuit: secundum formam & ritum ecclesie: uel si aliquid horum fecit per simoniam mortale est. Idem de benedictionibus abbatum & abbatissarum. ¶ Idem de reconciliatione ecclesie uiolate 7 monialem autem quam nouit corruptam: non de facil:

debet consecrare in uirginem. nec tamen ma-
nifestare crimen: si occultum est. sed mutare
nomen uirginis in castam: si non perpēdatur.

¶ Si contulit beneficium per simoniā est mor-
tale. & si per notoriam. est suspensus quo etiā
ad alia. secus si per occultam. quia non est suspē-
sus.

¶ Si contulit scienter indignis beneficia
sive simplicia sive curata. est mortale. Idem si
acceptauit a patroni presentatum in episco-
pum. Idem si confirmauit indignum.

¶ Si con-
tulit plura beneficia in casu non concesso uni.
uel plura officia: ut prebendas aut dignitates.
uel si consanguineis minus aptis ratione con-
sanguinitatis contulit: postponendo aptiores.
mortale est.

¶ Si admisit ad beneficia habētia
curam animarum: seu ipsa contulit: non habē-
tibus uicesimum quartum annum. mortale est.

¶ Si ecclesiis iure uacantibus non prouidit de
rectore: sicut uacant: curata data absq; dispen-
satione pape his qui non attingunt uicesimum
quintum annum. uel si infra annum non faciūt
se ad sacerdotium promoueri: nisi causa studii
sit obmissum. de quo habes supra i capitulo de
beneficiatis. Si enim infra sex mēses post hoc
non prouidet: non potest postea se intronitte-
re. alias usurparet quod non potest unde &

alias

mortale esset. & nō tenet talis collatio. & tūc
 tenetur errorem suum manifestare. Idem quā
 do recepto secundo beneficio uacauit primū .
 uel secunda prebenda uacauit prima. de quo ha
 bes supra. sed plene in summa. parte quarta. ti.
 primo. **¶** Si ordinauit aliquem clericum ad or
 dinem sacrum sine titulo. id ē sine beneficio uel
 saltem patrimonio sufficienti. quia ultra pecca
 tum tenetur ei expensas facere. quousq; sibi de
 beneficio sit prouisum. nisi aliquis ep̄g hoc ei
 promississet determinando personā . quia tunc
 ille promittens tenetur ad huiusmodi. de quib;g
 uide in summa in tertia parte. ti. c. **¶** Si non ui
 sitauit episcopatum suum ut debuit. Si in uisi
 tatione sua nimis sumptuosus fuit: & cum ni
 mia familia uenit: & equitaturis nimis ultra
 prescriptum numerū: uel si ipse uel familia ei;g
 munera accepit. super quo ē specialis pena. De
 quibus plene in tertia parte summe. ti. c. **¶** Si
 in uisitatione sua non diligenter quesuit de q
 bus debuit: per maxime de uita & honestate sa
 cerdotum officiantium: & quomodo se habent
 in administratione sacramentorum: & de for
 mis eorum. si bene pronuntiatur. precipue
 baptismi: qui est magis necessarius. **¶** De au
 dientia confessionum: quomodo se habent:

quomodo populum admonent. Et in rebus ec-
clesie: precipue altaris: q̄ munda teneant.
Si autem inuenit in his notabiliter excedere
& periculose: & non punit & prouidet q̄ illi
se emendent. Vel de alio si ille est incorrigibilis
& ineptus. grauiter peccat & omnia mala &
damna animarum que inde sequuntur ei im-
putatit. ¶ Si sustinuit in officiis & beneficiis
notorios concubinaris: quos debet post ad-
monitionem si non dimittant. ¶ In beneficiis pri-
uare. grauiter peccat. ¶ Si in aliis malis & sce-
leribus manifestos nō punit: ut usuris uacantes:
ludis: tabernis: aleis: negotiis secularibus: ue-
natronibus: proditionibus: & huiusmodi. In his
enim non puniendo uidetur male posse excu-
sari a mortali peccato. nisi ex huiusmodi pu-
nitioibus sequeretur scisma uel magnum scā-
dalum. distinctione prima: Vt constitueretur.
¶ Si laicos sibi subditos notorios peccatores:
quos per se nouit uel sibi p̄ parochianos eorū
denunciatos: ut adulteros: usurarios: inimicitias
exercentes manifestos non corrigit per cē-
suras & alios modos. peccat grauiter: nisi ob-
mittat. quia non speratur emendatio. sed dete-
rioratio eius. sed hoc tantummodo uidetur
excusare sufficienter si de hoc aliquid timetur

graue scandalum in aliis & distinctione .
 quadragesima quarta . Omnes . **S**i malas
 consuetudines quas reperit in sua diocesi non
 nititur auferre quantum potest: ut uendere: labo
 rare & huiusmodi festiuis diebus. non comuni
 care semel in anno & confiteri & huiusmodi:
 tripudiare in ecclesiis: permittere uiolari eccle
 siasticam libertatem: ut quod clerici conueniantur
 pro debitis uel delictis in iudicio seculari: uel
 ecclesiasticam immunitatem ut quod extrahantur
 debitores uel malefactores per uiolentiam de
 locis sacris & huiusmodi: in casibus non con
 cessis. debent enim episcopi tales prohibere. &
 si post admonitionem nolunt desistere excom
 municare: & promissis punire alias peccat gra
 uiter obmittendo ex timore uel negligetia dis.
 xliii. Sit rector. **S**i fructus seu redditus epis
 copatus sui male expendit: donando consang
 uineis uel aliis non indigentibus peccat graui
 ter. & si distincta sunt ea que deputantur ad
 mensam eius ab aliis. **S**i de aliis que erogare
 debet clericis uel pro reparatione ecclesie uel
 pauperibus det consanguineis uel aliis amicis
 sine rationabili indigentia tenet restituere illa.
 quia rapinam fecit & similiter recipientes ab
 eo. Si uero non sunt distincta huiusmodi bona
 cum intelligantur omnia committi fidei sue ea

que superfluit ad usum suum & familie sibi
conuenientis: debet pauperibus erogare: aliis
dando: pauperibus subtrahit. xii. q. ii. Aurum &
capitulo. gloria. ¶ Si grauauit subditos suos
indebitis collectis ¶ Si fecit clericos soluere
tallias impositas a domino temporal: uel ga-
bellas ad instantiam eius. si sponte dedit sine
licentia romani pontificis. quod prohibetur.
¶ Si delicta clericorum uel laicorum: uel blas-
phemantium deum & sanctos: suffocantiū par-
uulos ex inaduertentia. & huiusmodi puniuit
pena pecuniaria ex auaricia. & non magis ad re-
frenandum. ¶ Si uisitauit diocesim uel uisitare
fecit magis propter lucrum q̄ propter salutē
animarū. ¶ Si alienauit bona episcopatus sine
licentia pape: uel in casu indebito. in quolibet
horum est mortale. ¶ Si iura aliarū ecclesiarū
non seruauit. Si bona uacantium ecclesiarū
sibi usurpauit. cum debeant successori seruari.
¶ Si iusta debita a predecessoribus contracta
ratione ecclesie nō soluit. ¶ Si fructus alicuius
beneficii ad tempus sibi accepit. uel partem ab
eo cui concedit uult habere. in quolibet est rap-
pina. Si non seruauit formam iuris erga ma-
nifestos usurarios. sed de certa quantitate con-
tentus. non facta debita restitutione sibi re-
mittit. & ad sepulturam: & ad sacramenta

admittit. **S**i incerta pauperibus dispēfanda in
 usum suum conuertit sine necessitate. **S**i sen
 tentias excommunicationis de facili propter
 lucrum profert: uel absolutionem. quodlibet ē
 mortale & graue. **S**i permisit questuarios
 uel alios indiscretos pronuciare indulgentias
 & falsas etiam est mortale. **S**i exemptos: ut
 p̄dicatores: minores: heremitas: sancti augusti
 ni carmelitas: cistercienses seruitas: & alios ha
 bētes priuilegiū exemptionis iniuste molestat
 non seruando priuilegia eorum: uel pro audien
 tia confessionum non admittendo sibi presen
 tatos idoneos scđm cle. Dudum de sepulturis.
 uel retinendo sibi nimios casus & inconsuetos.
 ut cottidie habeant ire ad ipsum. uel ad quartā
 cogendo quantum ad illud in quo sunt priui
 legiati: uel eos ad iudicium trahendo cū nullo
 modo possit eos conuenire nisi pro heresi gra
 uiter peccat. **S**i monasteria monachorū uel
 monacharum non exempta: non diligenter &
 honeste uisitauit: eos uel eas ad seruandum regu
 las induxit: deponendo abbates & abbatissas.
 uel pro relaxatis cum expedit habendo curam
 de honestate earum. & q̄ non habeant familia
 ritatem cum clericis & religiosis & laicis: pro
 uidento de diligenti clausura & de confessore
 securo & conscienciato: prohibēdo ingressum

simoniacum: & conuiuia feminarum & que ibi
fiunt: & festa uana cōsecrationis eorum. ¶ In
iudicando in foro contencioso. si non tenuit
uicarium peritum & bonum: precipue quando
ex se non habuit debitā sufficientiā iuris. ¶ Si
non seruauit ordinem iudicarium debito mo-
do. ¶ Si fuit acceptor personarum. ¶ Si dedit
iniquas sententias. de quo dic ut supra in capi-
tulo circa iudices. ¶ Si non seruauit debitam
formam iuris in ferendo sentētijs excōmuni-
cationum: suspensionis: & interdicti. quia in-
currit ultra peccatum certam penā. de quo ui-
de in summa parte. iiii. ti. c. precipue in causis
matrimonialibus oportet esse cautissimum &
ponderosum circa diuortia. ¶ Si dedit licētiā
iudici seu domino temporali uerberandi uel po-
nendi ad patibulum uel incarcerandi uel alias
puniendi clericos suos: nisi in casu in quo eēt
incorrigibiles per eum. quia efficitur cum pre-
dictis excōmunicatus. extra de senten. excō.
Ut fame. Neminē tamen debet uerberare ma-
nibus suis. nec tamen cum expedit per laicum
sed per clericum debet clericum facere uerbe-
rare: scdm iura. A casibus autem sanguinis ab-
stinere debet opere: consilio: & mandato. ¶ Si
testamenta & ultimas uoluntates non fecit
impleri precipue in legatis ad pias causas.

Si dispensauit in uotis & in iuramentis: in quibus
 non potuit. & si potuit. tamen indiscrete & sine
 causa rationabili. quia peccatum graue est. **S**i he-
 reticos non diligenter persequitur. & puniuit secundum
 iura in sua diocesi. **S**i absoluit a sententiis
 a quibus non potuit ut pape reseruat: uel dis-
 pensauit in irregularitate de qua non potuit.
De persona sua. **S**i exemplaris fuit in habi-
 tu non pomposo uel non precioso. suppellecti-
 libus non argenteis & curiosis. in apparatu
 domus & ornatu non seculari. in uictu sobrio
 non conuiuiali: nisi pro pauperibus. in uisitando
 ecclesiam: interessendo diuinis officiis: & preci-
 pue diebus festiuis hoc debet facere secundum iura
 in solennitatibus precipuis: in cantando missam
 in dicendo officium deuote: non cursim. & or-
 dinando quod dicatur in ecclesia sua debite. in fre-
 quentando orationes priuatas. in uacando lec-
 tionibus. ut dist. xxxvi. per totum. In predicando
 si scit. si nescit prouidendo gregi suo de pre-
 dicantibus utilibus: non curiosis & de confes-
 soribus: in tenendo honestam & deuotam fa-
 miliam. sollicitus de salute eius. in uitando con-
 uersationem cum mulieribus: ut pestem. in exitu de
 domo raro nisi ad ecclesiam. sepe offerendo & que-
 rendo officia a seruis dei: quomodo possit melius pro-
 uideri gregi suo. adultores ut uenenum exhorreat.

p̄ paupes: uiduaz: orphanoz: opp̄ffoz: existat
& causas eorum sine expensis expedire faciat.
In iniuriis propriis non sit uindicaturus. sed
patientissimus. In uerbis & gestu non subit9
& iracundus: nemini multum familiaris nisi ser
uis dei: superioribus obediens: equalibus non
inuidens: non gaudens de dignitate & honore.
sed lugēs pro exteriori occupatione & plebis
offensione. Et si in his omnibus diligenter se
habuit. nil deo acceptabilius. si autem perfunc
torie & male: nil miserabilius & damnabilius
Episcopi dignitate: ut dicit Augustinus dis.
xi **A**n̄te omnia. De prelatiis multa habes
in tertia parte sum. ti. ultimo per totū. **E**p̄i
& supra concedentes aliquā super domum usu
rariis manifestis alienigenis ad fenus exercēdū.
sunt ipso facto suspensi extra de usuris. Quāq̄
libro sexto. Similiter si permittūt q̄ huiusmōi
usurarii alienigene exercean̄ fenus in terris
eorum iurisdictionibus subiectis: nisi infra tres
menses expulerint. sunt suspensi ut in dicto. c.
Quamq̄ de usuris. Qui se gerit p̄ papa: elect9
a minori parte q̄ a duabus partibus cardinaliū.
est ipso facto excommunicatus. Et similiter
cardinales tales qui presumpserint talem nomi
nare papam. & similiter omnes alii qui talem
reciperēt pro papa. extra de elec. libro. sexto.

Oñs clerici & religiosi & laici siue familiares
 curie siue alii qui aliquod pactum fecerint : uel
 aliquod magnum uel paruum promiserint : uel
 promissionē receperint: occulta uel manifesta
 dederint uel receperint: paruū quid uel magnū
 pro aliqua iusticia uel gratia pro se uel pro alio
 in causis : iudiciis : uel litteris apostolicis: qui-
 buscunq; mōis. ad apostolicā sedem obtinēdā.
 sunt ipso facto excōmunicati. In extrauagati
 Bonifacii octaui: & absolutio pape reseruat̃.
 Hec habent locum in curia romana Io. an. &
 Antho. de butrio eam allegauit.

Vltima pars de absolutiōe & pñie iniunctiōe .

Postquam penitens dixit ex se uel interro-
 gatione confessoris peccata sua ut debuit:
 tandem concludat. In istis peccaui & multis
 aliis cogitatione: locutione: opere: & omissiōe
 uel aliquid huiusmodi: & de omnibus dico meā
 culpam. ¶ Confessor interroget nisi talis sit
 de quo in hoc non dubitetur quia tunc super-
 fluum & risibile esset. Si dolet de omnibus pre-
 dictis & proponit abstinere in futurū ab om-
 nibus scilicet mortalibus. ¶ Item si habet a-
 liqua restituere: uel famam: uel res: uel pro in-
 iuria satisfacere. & huiusmodi si est paratus

facere q̄citus p̄t absq̄ dilatiōe. que restitutio
quomodo sit fienda: & quo ordine: & quo ad
certa. uide in summa i tertia parte. titulo penit
per totum. materia ibi ē lōga. q̄ si dicat nolle
ista facere: uel non posse. cum tamen possit. nō
est absoluendus Tho. & .ii. q. .iii. Tunc uera. po
test tamen sibi dici. deus misereat tui & cetera.
sed nullo modo. Ego te absoluo. potest etiam
sibi iniungi aliquod bonū fiendum. non tamen
in penitentiā: declarando sibi hoc q̄ infructuo
sa sit & sine remissione peccatorū. sed ad mol
lificandū cor eius de pe. dis. tertia. Falsas. **S**i
autem paratus est ad omnia facienda. tūc si eēt
aliqua sentētia excōmunicationis ligatus: si nō
potes absoluere ab illa remittas eum ad episco
pum uel ad aliū qui habet super hoc potestātē
uel tu uadas ad pcurandum. p eo absolutionē:
& absolutū ab excōmunicationē. postea tu ab
solue eum a peccatis & nō prius. si autē potes
absoluere habēdo i hoc specialē autoritatem si
non absoluitis in principio quod decētius fuit
tamen non est m̄ta uis si fiat in fine cōfessiōis
dummō ante absolutionē a peccatis. Absolue
eū per istū modū sequentē. Primo exige ab eo
iuramētū: ut si sit pat̄ stare mādatis ecclesie:
que scilicet fient pro ista causa quo iuramen
to prestito iniungitur ei hoc: ut si incidit

faciendo contra aliquē canonem proponat nō
 amplius illud facere. si pro offensa facta in aliū
 uel damno promittat satisfacere inquantū po-
 test. & hoc facto denudatis humeris eius cō-
 fessor cum disciplina uel uirga percutiat eum
 dicendo psalmum .miserere mei deus uel alium
 psalmū penitentialē: dando ad quēlibet uersum
 unū ictū. post gl'ia patri subiūgat kyrieison
 xp'eison. kyrieison. Pr̄ nr̄. Et ne nos. uersū
 Saluū fac: & cetera. Esto ei dñs turris fortitu-
 dinis Nihil proficiat & cetera. Dñe exaudi.
 Dñs uobiscū. Orem⁹. De⁹ cui propriū ē mi-
 sereri semper & parcere: suscipe deprecationē
 nostrā & quē sentētia excōmunicatiōis ligat:
 miseratio tue pietatis absoluat: per xpm̄ domi-
 nū nr̄m. Deinde autoritate omnipotētis dei &
 beatorū apostolorū Petri & Pauli & domini
 nostri episcopi. Si ipse sibi commisit hoc. Uel
 illius qui mihi cōmisit: concessa. Ego te absol-
 uo a uinculo excōmunicationis quā incurristi:
 propter talē causam. puta propter iniectionē
 manuū uiolentā in clericum uel religiosum: uel
 propter ingressum in monasteriū in casu non
 cōcesso. Et si in pluribus sentētiis est ligatus
 dicēdū. Itē absoluo te ab excōmunicatiōe quā
 incurristi ppter talē causam. & si pluries ppter
 eandē totiens quoties incurristi. & restituo te

facramētis ecclesie & cōmuniōi & unitati fideiū
in nomine p̄ris & cetera. uerberādo eū usq; ad
amē. **¶** Nota tamen q̄ ista forma q̄uis debeat
seruari ut extra de sentē. excōi. Nuper. non tñ
ita est necessaria quin etiā simplici uerbo fieri
possit scđm pe. de palu. & Iohā. de lignano si
cut & excommunicatio potest inferri simplici
uerbo q̄uis fieri non debeat. ergo & absolutio
extra de regulis iuris. om̄is. Sed quādo fieret
huiusmōi absolutio in publico ut erga mulieres
forte tunc obmittenda ē uerberatio. ne diuide^{demidet}
pectus. **¶** Item si quis propter rē ablatā alteri
fuiſſet excōmunicat9. q̄uis restituerit. non tñ
est absolut9 nisi iudex qui tulit sentētiā absol
uerit & hoc personis declarandū est post abso
lutionē ab huiusmodi. uel si non est aliqua sen
tētia ligat9 si habet aliquos cas9 p̄dictorū de
reſeruatis ep̄is de quib9 nō potes absoluas ni
hilomin9 eū a quibus potes: sub hac forma. si
teneris aliquo uinclo excōmunicatiōis mino
ris ego absoluo te & restituo te sanctis sacra
mētis ecclesie in noie p̄ris & cetera. Misereat
tui & cetera. filij dei per suā misericordiā te ab
soluat. & ego autoritate q̄ fungor absoluo te
ab om̄ib9 peccatis a quib9 possum te absolue
in noie patris & cetera. Et peccata a quibus
non possum absolue exprimas penitenti: ut

habeat recursum ad episcopū: uel ad eius uicariū
 p̄ huiusmōi absolutiōe: & dicat ea sibi in cōfes
 sione. uel si esset simplex & nesciret ita bñ ex
 primere factū suū scribat cōfessor in cedula il
 lud: uel illa si sint plura ut portet penitens eā
 episcopo uel uicario sub hac forma uel simili.
 Latorē p̄sentū uel latricē: p̄ homicidio uel
 incestu pro tali gradu & huiusmodi cōmissis:
 absoluendū ur̄e paternitati transmittō: ut abso
 lutionis beneficiū impendēdo: & ei p̄niam salu
 tarē iniūgendo: ipsum sancte ecclesie recōci
 lietis. q̄ si ipse episcop̄ remittat ad cōfessorē
 ip̄m autoritate illi iterū absoluat ab om̄ib9
 & imponat penitentiā p̄ illo p̄ quo nondū im
 posuerat. & cautū reddat ne illā cedula alteri
 legendo tradat. Vel etiā ip̄e cōfessor si potest
 uadat pro eo ad episcopum p̄ autoritate: si sibi
 uelit dare. Si uero ille nō habet casum de reser
 uatis. uel si habet cōfessor: p̄t absoluere ab om
 nib9 premissa absolute ab excōmunicatiōe
 minori & aliis ut supra. misereat̄ tui & cetera
 fili9 dei & cetera. Ego autoritate qua fungor
 absoluo te ab omnib9 peccatis tuis in nomine
 p̄ris & cetera. & faciat tūc signū crucis cū ad
 dit in noīe p̄ris & cetera sup̄ illū. nec ē neces
 saria man9 impositio sup̄ absolutū. immo nec
 decēs sc̄dm Tho. p̄cipue sup̄ mulierem magis

debet cōsignatio crucis. Et postea addat. Passio dñi nri Ihu christi & merita beate marie & omniū sanctorum & sanctarū dei & qcqd boni feceris & pponis facere & mala que sustines & sustinebis sint tibi i remissionē peccatorum: que uerba non sunt obmittenda. quia sunt magne utilitatis. ut. si omnia huiusmōi habeant uim satisfactionis ex uirtute clauium & sic magis ualent. Tho. In penitētia iniungēda hoc per maxime attendas scdm omnes. ut talē des: q̄ credas omnino q̄ eā faciat: quantūcūq̄ sit magn9 peccator. Et scdm Crisostū. melius est in huiusmōi reddere rationē de nimia misericordia q̄ de nimia iustitia. xxvi. q. septia Aligant. dando sibi etiā libertatē: q̄ si aliquādo obmitteret orationē iniunctā uel ieiuniū posset in alia die remittere. Itē cum dubitatur de aliquo utrum faciat. dicat ei q̄ si nō faciat illud puta ieiuniū: faciet illud ut elemosinā. Et de orationib9 si sit persona que de facili solet reciduiare in criminalibus per paucos dies det huiusmodi pñia. sed per plures dies potest dar ieiunia & elemosinas. quia huiusmodi etiam si fiant i mortali nō sunt iterāda. q̄ ualēt quantū ad effectū quē reliquit p9 expletionē factā in satisfaciente. cūqs reuertit ad grām. tho. Querendū etiā ab eo si potest illam facere uel

dubitat. quia tunc non est iniungenda. declarandum
 etiam peccatoribus magnis secundum hostium. quod secundum
 regulas ecclesie taxatas. xxii. q. i. predicandum .
 pro quolibet mortali est septenis penitentia in
 iungenda & ideo non credat peccata sua leuia-
 quia parua dat penitentia. quia hoc fit ne ea di-
 mittat. quod esset sibi mortale: & oporteret confes-
 sionem iterare. si illis oblitus est. Unde & etiam
 potest admoneri quod faciat aliquod memoriale de
 penitentia sibi iniuncta ut melius recordaretur. & si
 obliuisceret quod reuertatur ad te. uel si non bene
 facere posset eam commutabis. Item si postea recor-
 dat de aliquo criminali quod tunc fuit oblitus: si
 potest: tui copiam habere: ad te reuertatur: quis non
 sit necessarium: uel uadat ad alium nec tenetur nisi
 illud tantum dicere. **De uotis.** Si habet uota
 que non potest implere uel dubitat: si habes in
 hoc speciale autoritatem dispensa. uel potius in
 aliud pius opus commuta. si non habes autoritatem
 remittas ad episcopum uel uicarium suum. **Item**
 caueas ne iniungas penitentiam per quam fiat pre-
 iudicium iuris alieni. aut per quam detur alicui oc-
 casio ruine spiritualis. aut per quam peccatum
 occultum possit aliis manifestari. Permaxime in
 fra confessionem aut etiam in fine: uerbis quibus
 potes inducas ad contritionem. ne dicat sicut
 fabulam peccata sua. sed cum detestatione. & ut

dicat Augustinus. caute & astute aliqu^{qua} sunt
interroganda que illum credit ex uerecundia
uelle celare. ¶ Circa turpia tamē non descen-
dendum est nimis ad particulās circumstātiās
postq̄ sufficienter habetur species peccati. &
in huiusmodi a remotis interrogando. ne doce-
ant homines malitias quas nesciūt. Tho. Am-
moneas super omnia ut uitet malas societates.
ut frequenter cōfessionē. ut audiat sepe uerbū
dei. ut querat orationes & participationes bo-
norum que fiunt in religionib9 & indulgētiis
¶ Circa infirmos sic agendum est. Aut enim ē
talis in periculo mortis. aut non. Et dico peri-
culum mortis non solum qui est in extremis
constitutus. sed quia contingit frequenter hoies
mori ex illa infirmitate. & medici dubitāt. In
tali casu potest q̄libet absolui a quolibet sacer-
dote dummodō non precise de quolibet peccato
& qualibet sentētia absq̄ alia licentia. cum pe-
riculum ē in mora. Talis ergo aut iam amisit
loquelam uel usum rationis: puta quia freneticus.
aut non. Et in primo casu si bene uiuebat
ut bonus fidelis: & frequentabat confessionem
& cōmunionem & huiusmodi: q̄uis sacramēta
non peccerit. quia ex insperato talia acciderūt:
uel etiam si malus & obstinatus diu perseuerā
in peccatis & a diu non confessus: si peccit

sacerdotem pro confessione : & ostendit se
 uelle facere omnia que debet. interim factus ē
 mutus uel freneticus. & periculum est in mora
 debet presupponi contritus & faciente aliquo
 confessionem generalem pro eo. sicut fit in po
 pulo. sacerdos faciat ei absolutionem ab omni
 sententia & peccato. & iniungere potest cir
 cumstantibus aliquid fiendum pro eo: uel here
 dibus aut consanguiniis pro anima eius: si uo
 lunt acceptare. deinde dari debet ei eucaristia a
 proprio sacerdote. quā non sit confessus. quia
 non potuit. uel ab alio sacerdote seculari. non
 autem a religioso: si non habet licentiā a pro
 prio sacerdote uel episcopo. alias incideret in
 excōmunicationem papalem etiam in isto casu.
 Et hoc est uerum nisi timeret de exspuione
 ei9 uel uomitu. quia tunc non debet dari. sed
 extrema unctio omnino. etiam si non potuit
 communicare. quia si propter frenesim non p
 mitteret se ungi: potest ligari & sibi uiolenter
 dari. Astantibus autem infirmo debet credi si
 testimonia perhibent qđ ostenderit signa cō
 tritionis & pecierit confessionem. Si autem a
 diu non confessus uel notorius peccator in
 currit subito amentiam uel mutus efficitur nec
 prius nec postea ostēdit signa contritionis. nil
 debet ei dari: nec sacramenta nec ecclesiastica

sepultura. ¶ Si autem nec loquelā amittit nec
amētiā incurrit debet ab eo exigī pura cōfessio
peccatorum plus & minus scđm q̄ patit̄ tēp̄.
nam si est in extremis de principaliorib9 in
terrogand9 est. & permaxime inducēd9 est ad
contritionem cū spe uenie. Si non est ita in ex
tremis & uult facere generalē confessionem de
tota uita sua sicut mlti sancti fecerūt. q̄uis nō
sit necessariū de his quibus rite cōfessus ē ite
rare confessionē: admittenda est & tandē ab
solutio impendenda ab omni sentētia excōmu
nicationis & ab omni peccato: modo iā supra
dicto in cap̄lo precedētī. ita tamē q̄ si ligatus
erat sentētia excōmunicationis: a qua cōfessor
extra illud periculū non potuisset absoluerē.
debet ei iniūgi q̄ si euadat infirmitatē q̄ cit9
potest cōmode: presentet se ei ad quē ordina
rie exspectabat absolutio illius excōmunicati
onis. alias si non faceret: reincidenter in eandē
sententiam extra de sen. excōi. Eos qui li. vi.
Sed si erat detent9 aliquo peccato de casibus
reseruatīs ep̄o: non oportet q̄ iniūgat ei q̄ p9
sanitatē uadat ad ep̄iscopū pro absolutiōe. q̄
ad illud non tenetur. sed sufficit sibi illa absolu
tio. Nota tamē q̄ si aliquis talis esset usurari9
publicus. non potest talis admitti ad confessi
onē & alia sacramenta: nisi facta prius cautiōe

de restitutiōe usurarū uel promissione ab here-
 dibꝯ & huiusmōi in casu quo amisisset ipse lo-
 quelā uel usum rationis post signa cōtritionis
 scđm formā iuris que habet de usuris. q̄q̄. li.
 sexto. His peractis nō est iniungēda infirmo
 penitētia cū nō possit facere: sed innotescenda
 ut dicitur. xxvi. q. sexta. ab infirmis. declarādo
 sic. talē tibi darē penitentiā si esses sanus quīs
 deberes facere multo maiorē secundū regulas
 ecclesie. sed quia non potes modo. cum eris
 sanus facias hoc uel illud: uel uenies ad me &
 tunc dabo tibi. Istud tamē ultimū non uidet̄
 securū. quia raro reuertunt̄ pro penitētia. si au-
 tē deus aliter disponderet de te dimittas p̄ ani-
 ma tua tantū pro penitētia. potest & iniungi ⁶⁷
 amicis & consanguineis aliquid in penitētia si
 uterq; acceptat: & sic credit̄ pro eo satisfaciēs
 & sufficiens esse in statu gratie. Super omnia
 autem bene ausandū: ut si debet aliquid alicui
 uel ratione maleficii uel cōtractus uel depositi:
 uel aliter. declaret bene & ne discedat cum ali-
 eno: nē in eternum damnetur. Et de restituti-
 one & legatis ad pias causas pro anima sua ita
 disponat q̄ cogantur cito executores. expedire
 & nō plōgar̄ sicut quotidie faciūt. q̄ si n̄ uel
 let sufficiēter disponere: nō ē absoluēdo: exortā-
 dusest etiam ad contritionem: simul & ad

confidentiam diuine misericordie: exemplo la-
tronis ex merito passionis xpi. Si non possit
habere copiam sacerdotis: quis bonum sic in
huiusmodi periculis in mari: in bello: in infir-
mitate: uel morte uiolenta laico confiteri. non
tamen est necessarium: quod si fiat: & quis euadat
tenetur talis iterum de his confiteri. quia non
habebat ille clauis ecclesie. si uero infirmus non
est in periculo: si habet casum excommunicati-
onis: uel peccatum reseruatum. debet confessor
ire uel mittere ad episcopum si potest pro au-
toritate. Ita tamen quod non prodat peccatorem
nisi ille prius dederit licentiam sibi nominandi
personam. Si autem infirmus habet indulgentiam
in articulo mortis a papa: appropinquante mor-
te sic potest fieri absolutio post omnia supradic-
ta: per predicta indulgentia. **F**orma absolutio-
nis in articulo mortis: tantum habentibus licentiam &
plenariam indulgentiam a papa. Misereatur tui: &
cetera. Deinde autoritate domini nostri Iesu christi &
apostolorum eius Petri & Pauli & domini nostri pape
N. in hac parte mihi specialiter concessa concedo
& do tibi plenariam remissionem omnium peccato-
rum tuorum: de quibus ore confessus & corde
contritus: que non commisisti sub pre-
textu istius indulgentie: in quantum clauis ecclesie
se extendunt: & beneplacitum est in oculis

diuine maiestatis. i nomine patris & filii & spi-
 ritus sancti amen. Eadem autoritate cōcedo
 & do tibi plenariam remissionem omnium pe-
 narum quib9 propter peccata tua es obnoxig
 & obligatus in quantum clauis ecclesie se ex-
 tendunt: que quidem plenaria indulgentia sit tibi
 in augmentum uirtutis & gratie & in acquisi-
 tionem uite eterne. Si uero hac uice non mo-
 rieris predictam indulgentiam plenariam tibi
 reseruo in articulum mortis. In nomine patris
 & filii & spiritus sancti amen. **F**orma abso-
 lutionis ab excommunicatione minori hec est.
 Ego te absoluo ab omni uinculo minoris ex-
 cōmunicationis in quam incurristi: participan-
 do eum excommunicatis in casu non concessio
 uel in loquela cibo uel potu & huiusmodi. &
 restituo & cetera. **D**e absolutione ab excom-
 municatione maiori. nota qd ut premissum est
 primo exigatur iuramentum: ut pareat manda-
 tis ecclesie pro tali materia faciendis. & tunc
 sibi recitentur. de satisfactione que canones p-
 cipiunt & ammoneat qd de cetero abstineat &
 contereatur. & tunc si uir est ab humeris de-
 nudetur ut premissum est. **F**orma sacramē-
 ti baptismi hec est. cum non dubitatur utrum
 sit baptisatus. Ego te baptiso in nomine pa-
 tris & filii & spiritus sancti. amen. secundum

Tho. Ego & amen. non sunt de substantia sacramenti: tñ debēret ex statuto uel cōsuetudine ecclesie. Sed si dubitat tunc sic. Si es baptisatus non te baptiso. Si non es baptisatus. ego te baptiso in noie patris & filii & spiritus sancti amē. ¶ Forma sacramenti confirmationis seu crismatis. q̄ solus episcopus dare potest: & non inferior: nisi ex cōmissione pape & tunc sacerdos & non inferior eo. Consigno te signo crucis. Crismo te crismate in noie p̄ris & filii & spiritus sancti. In fronte dat̄ & cū crismate cōsecrato ab episcopo. Tho. in quarto. ¶ Forma sacramenti penitētie in absolutiōe post confessionē. Ego absoluo te a peccatis tuis in nomine p̄ris & cetera. Omnia alia sunt ad bene eē scđm Tho. in q̄rto. ¶ Forma sacre & extreme unctionis hec est. Per istā sanctā unctionē & suā piissimā misericordiā parcat tibi dñs quicquid deliquisti per uisum. scđm ordinē. Vel sic quicquid oculorū uicio deliquisti: scđm clericos seculares. hec dicit̄ ambrosiana. prior autē gregoriana est. Inungo oculos istos oleo sanctificato in nomine p̄ris & cetera. Tho. in quarto sed seruāda est forma prior. & fienda ē unctio in sex locis corporis ad minus. ¶ Primo in oculis utrisq; dicendo ut supra. ¶ Secundo in auribus utrisq; dicendo per istam & cetera:

// salutis

ut supra usq; ad ibi deliquisti. & ex inde sic
 deliquisti per auditum: ut auriū uicio deliquisti.
 Tertio in naribus. dicendo per istā & cetera.
 quicquid deliquisti per adoratū: uel nariū uicio
 deliquisti. Quarto in ore clauso dicendo per
 istam. quicquid deliquisti per gustum. uel quic
 quid oris uicio deliquisti. Quinto in manibus u
 trisq; ab intra. id est in palmis dicendo p istā
 & cetera. quicquid deliquisti per tactū: uel tac
 tū uicio deliquisti. Sexto in pedib; ambo bus
 in parte superiori. dicendo per istā. & cetera
 quicquid deliquisti per gressum uel incessū uicio
 deliquisti. Clerici seculares addūt septimam ad
 lumbos. hoc debet fieri ubi est cōsuetudo licet
 nō faciat ordo noster erga fr̄es. & fit i renibus
 dicendo per istā. & cetera quicquid lumborum
 uicio uel carnis deliquisti. Et dum fiunt uncti
 ones dicant dicta uerba semel tantū. **F**orma
 cōsecrationis corporis & sanguinis xp̄i hec ē
 scđm Tho. in quarto. Hoc ē enim corp9 meū
 Eni tamen n̄ ē de substantia cōsecrationis. tñ
 obmitti non debet. alias mortale. Hic ē enim
 calix sanguinis mei noui & eterni testamenti
 mister iū fidei qui pro uobis & p multis effun
 det i remissionē peccatorū. Om̄ia h̄ sunt uerba
 de substātia cōsecratiōis excepto. n. scđm tho.
 Forma sacramenti ordiis qui sunt. vii. scđm

Tho. q̄libet habet formā suā. **U**bi sciendum
scđm Tho. in quarto. q̄a tūc imp̄m̄t carac-
ter seu recipitur ordo aliquis cum porrectum
instrumentū illiq̄ ordinis tāq̄ materia ab ep̄o
dicēte formā illiq̄ ordinis tāgīt manu. ordināt
ad illū finē. Forma hostariatq̄. illis q̄ ordināt
ad hūc ordinē tradit ep̄o clauēs ecc̄lie dicens.
Agite quasi reddituri deo rationē p̄ his rebus
que his clauib9 recludunt. **A**rchidiacon9 hos-
tiū ecclesie facit illos tāgere. **F**orma lectora-
t9 huic tradat ep̄scop9 codicē de quo lectur9
est ubi. s. sunt p̄phēcie ut missale uel ep̄larium
dicens. Accipite & estote uerbi dei relatores.
habaturi. **S**i fideliter & deuote impleueritis offi-
ciū ur̄m. **P**artē cū his q̄ uerbum dei ab inicio
ministrauerūt. **F**orma exorcistat9 huic tra-
dit ep̄us libellū i quo scripti sunt exorcismi ut
illud ubi exorcisat̄ aqua. uel aliū dicēs. Accipi-
te & cōmendate memorie: & habete potestātē
imponēdi man9 sup̄ egros seu baptisatos siue
cathecuminos. **F**orma accolitat9. huic ep̄o
tradat ceroferariū. id ē cādelabrū cū cereo di-
cens. Accipe ceroferariū cum cereo & sciatis
uos ad accēdenda lumina ecc̄lie mācipari. Acci-
pit etiā urceolū uacuū ab archidiacono. dicente
ep̄scopo. Accipite urceolum ad effundendum
uinum & aquā in eucaristiā sanguinis christi.

Forma subdyaconat9. huic datur calix cum
 patena uacui ab episcopo & urceolus cū aqua
 & manili id est bacino & manutergio archidia
 cono dicente. Videte cui9 ministerium uobis
 tradit. & ideo usq; nūc si fuistis tardi ad eccle
 siā ammō debetis eē assidui. si usq; nūc somno
 lēti ammō uigiles. si usq; nūc ebriosi: ammō
 sobrii. si usq; nūc inhonesti: ammō casti. Ob
 latiōes que ueniūt ī altari: panes ppōnis appel
 lāt. de ipis oblatiōib9 tātū debet ī altari poni
 quantū possit pplo sufficere: ne aliqd putridū
 ī sacramēto remaneat. Palle uero que sunt ī sub
 stratorio altaris ī alio uase debēt lauari. In alio
 corpales palle. ubi aut corpales palle loti fue
 rit nullū aliud līteamē ibi debet lauari. ipa aq̄
 ī baptisteriū debet mergi. & ideo admoneo ut
 uos exhibeatis ita: ut deo placē possitis. **F**or
 ma dyaconat9. huic tradit ep̄9 libꝝ euāgelioꝝ
 dicēs. Accipe p̄tatē legendi euāgelii ī ecclesia
 dei: tam p̄ uiuis q̄ p̄ defunctis in noīe dñi amē
 Item ep̄us ponit manū sol9 sup caput ei9 di
 cens. Emitte in eū quesum9 spiritū sanctū &
 cetera. Item dat ei stolā dicēs. Accipe stolā &
 cetera. ut patet in pōtificiali. In datiōe tñ euan
 geliorum libri scđm Tho. character imprimi.
Forma p̄sbratoꝝ: huic ep̄9 tradit calicē cū pa
 tēa. p̄pata id ē cū uino ī calice & hostia ī patēa

alias nō reciperet caracterē scđm Tho. si non
eēnt p̄parata dicens. Accipe p̄tatē sacrificium
offerre deo: missamq; celebrare tā p̄ uiuis q̄ p̄
defunctis. in noīe dñi. ¶ Itē ab ep̄o i ponit̄ ma
nū sup ordinādū: & om̄s sacerdotes ibi cū eo
p̄ntes dicēte ep̄o Orem⁹ dilectissimi deum &
cetera: ut in p̄tificiali. Et licet pe. de taren. dix
erit q̄ in i positione manūū imp̄mit̄ caracter.
p̄mū uerig & cōmunig scđm Tho. s. in por
rectiōe calicis p̄parati. Itē inungunt̄ manū sa
cerdotis cū ordinat̄ ab ep̄o dicēte Cōsecra &
sanctificare & cetera. Itē aptat sibi stolā super
humeros dicens. Accipe iugū dñi & cetera.
Itē uestit eū casula id ē planta dicens. Stola
innocētie. & cetera. ¶ Nota ergo si primum
fuerit obmissum. s. porrectio calicis p̄parati: to
tū debet iterari q̄ si nil sit factum. Si aut̄ illud
seruatū sit & aliqd de p̄dictis aliis obmissum.
nullo mō debet iterari ordinatio. sed qđ obmis
sum ē suppleri ab ep̄o i alia ordinatiōe. & inter
rim nihil exeq. ¶ Forma in sacramēto m̄rimo
nii nō est determinata. Est aut̄ exp̄ssio cōsen
s⁹ p̄ uerba unig i alterū in cōiugiū. ut accipio
te i uxore. & accipio te in uirū. Vel cū inter
rogat̄ si uult talē in uxore uel uirū & respon
det q̄ sic. ul̄ si loq̄ nō potest per scripturā: ul̄
alia signa exprimentia consensum. Amen.

DE excommunicationib9. & primo de papalib9. Et primo de iniuriantib9 manus uolentas: uel temerarias in clericum uel religiosum. & est papalis si est iniuria enormis. hui9 tamen declarationem uide. xvii. q. iiii. Si quis suadente. **S**ecunda est de incendiariis ecclesiarum uel locorum religiosorum uel cimiteriorum. postquam ab episcopo fuerint denunciati. quia tunc est papalis. alias episcopalis. extra de sen. excor. Constituto. **T**ertia est de effractionibus predictorum locorum. quae postquam fuerint denunciatae est papalis. alias id est si non fuerint denunciatae est episcopalis. extra de sen. excor. Tua. **Q**uarta est de incendiariis aliorum locorum. cum consulentibus & fautoribus. qui tamen non sunt excommunicati iure communi: sed excommunicandi. si tamen fuerint excommunicati ex aliquo iure particulari. puta sinodali constitutione. uel etiam ab homine. & fuerint denunciatae est papalis. e. c. Tua. **Q**uinta est de falsantibus litteras papales. uel falsis scienter utentibus. & est causa papalis. exceptis his quibus commissum est secundum Hosti. & per processum sententiae late in curia. **S**exta de apponentibus manum ad corrigendum etiam unam litteram uel unum punctum in litteris papalibus. exceptis his quibus hoc commissum est secundum Hosti. & per sententiam curie.

+ conquesti

Septia de hereticis fingētib9 nouā heresim
uel iam damnatā sequētib9. xxiiii. q. i. c. i. & ii.
extra c. ad abolendā & hodie est. **O**ctauo de
scismaticis: & p̄cipue de sequētib9 damnatū
scisma Petri de luna & successorū ei9. & de fau
torib9 ipsi9 scismatis. Et est cas9 papalis per
processum q̄ fit ī curia. uide in. c. de scismaticis
ī summa. **N**ono de credētib9: receptatorib9:
uel defensorib9: uel fautorib9 hereticorū. & ē
cas9 papalis. & quomō intelligant ista nomīa
uide ī secūda pte summe. c. de excōmunicatiōi
b9 clericorū. **D**ecima ē de cōmittētib9 si
moniā siue p̄ bñficio siue p̄ ordinib9. uel officiis
uel p̄laturis ecclesiasticis: uel p̄ ingressu ī religi
onē. & p̄ aliis spūalib9. & est cas9 papalis per
extrauagātē Martini quiti. uide ī summa in. c.
de simonia ī p̄ma & sc̄da pte. **V**ndecima. de
pacto uel p̄missione. uel recipientib9 ex pacto
uel p̄missione occulta uel manifesta aliqd etiā
paruū p̄ aliqua iusticia uel gr̄a pro se uel alio
in causis iudiciariis. seu alias p̄ lris obtinendis
ab apostolica sede. & est casus papalis p̄ extra
uagantem Bonifacii octauī. **D**uodecima de
utentib9 scienter t̄lib9 gr̄is uel litteris sic ob
tentis. Istud & precedens habetur in extraua
gātī eadē Bonifacii octauī. **T**redecima de
piratis. id est predantibus p̄ mare indifferēter

& e casu papalis per pcessum annualem qui fit in curia. **D**ecima quarta est de impediētib9 seu inuadētibus uictualia seu alia ad usum Ro mane curie necessaria adducentes. uel ne ad curiam ipsam deducantur: uel deferantur impediētib9. & est casus papalis. Idem de defendētibus talia facientes. per processum curie.

Decima quinta de capientib9 & detinentib9 uel depredantibus romipetas & peregrinos ad urbem causa deuotionis & peregrinationis accedētes. Et similiter in ea morantes. & recedētes ab ipsa. & e casu papalis p ipsum pcessum annualem curie.

Decima sexta est de dātibus consilium uel fauorem in his. Et est casus papalis. & habentur ista cum tribus precedētib9 immediate: in processu qui annuatim fit in curia.

Decima septima. de portantibus ferrum: arma: & equos: ad impugnandum christianos. uel transmittentibus necessaria seu galeas aut naues uendentibus. uel in piraticis sarracenorum nauibus gubernationem exercentibus. uel impendentibus auxilium consilium uel fauorē in dispendium terre sancte. extra de iudeis ad liberandam. & est casus papalis per extrauagantem Clemētis: & per sententiam curie.

Decima octaua de portantibus uictualia & alia quecunq; mercimonia in Alexandriam. uel alia

locā sarracenorū terre egypti. uel mittentibus
ipsa. uel de suis portib9 ut eis deferant̄ extra-
hentibus. uel extrahi permittentibus. aut eis
dantibus auxilium: consiliū: uel fauorem. Et est
casus papalis per p̄cessum qui annuatim fit in
curia. uide plenius in summa in prima parte. c.
de turpi lucro. ¶ Decimanona de portatib9
predicta uel aliquo predictorū modoꝝ ad hoc
operatibus. ad omnes terras Soldano subiec-
tas. & est casus papalis per extrauagantem
Clement. s. ¶ Vicesima de euntibus ad terram
sanctam etiam causa deuotionis seu uoti: sine
licentia sedis apostolice. & est casus papalis p̄
ut etiam r̄peritur in libro penitētiarie summi
penitentiarii qui hoc ipse potest concedere.
¶ Vicesimaprima de insecutoribus cardinaliū
hostiliter. & est casus papalis. extra de pen. Fe-
licis li. sexto. uide in summa. c. de dñis in prima
parte. ¶ Vicesimasecunda de bānientibus epis-
copos. uel capientibus. uel insecutoribus. uel
hoc fieri mandantibus. aut facta ab aliis rata
habentibus. uel in his consilium aut fauorem
dantibus: seu scienter tales defensantibus. &
est casus papalis. extra de penis. Si quis suadē
te. in clementinis: ¶ Vicesimatertia de hu-
mantibus. uel in frustra concidētibus. seu coque-
re uel incidere aut ossa de carnibus euellere

presumentibus cuiuscūq; defuncti . ut ossa ei9
 ad partes alias deferantur. & est casus papalis
 per extrauagantem Bonifacii octaui: que inci-
 pit Detestando. ¶ Vicesima quarta de occupā
 tibus uel detinentibus. uel hostiliter discurren-
 tibus per se uel per alium. directe uel indirecte
 sub quocunq; titulo uel colore: ciuitates: terras
 uel loca: uel iura ad ecclesiam romanam perti-
 nentia & adherentibus fautoribus ac defensori-
 bus eorum. & est casus papalis per processum
 annualem curie. uide plenius in summa parte se-
 cunda. c. de dñis. ubi nominantur multe terre
 ecclesie. ¶ Vicesima quinta de his qui occasione
 sententie excommunicationis. suspensionis uel
 interdicti late . dant licentiam grauandi illos
 qui tulerunt eam. uel suos. in personis uel in
 bonis siue illos quorum occasione sunt prola-
 te. uel eos qui eas obseruant. uel eos qui taliter
 excōmunicatis communicare uolunt nisi licen-
 tiam ipsam re integra reuocent. similiter qui
 dicta licentia usi fuerint. uel etiam sine licētia
 suo motu hoc fecerint. excōmunicationem in-
 currunt: in qua si permanserint per duos mē-
 ses tūc est papalis. alias episcopalis. uide infra
 in excōmunicationibus pertinentibus ad dio-
 cesanos in . xii. excommunicatione. & uide in
 pte secūda. capitulo de dñis. ¶ Vicesima sexta

de his qui cogunt celebrari in loco interdicto
uel ad audiendum uocant interdictos uel excō
municatos: uel prohibent eis ut moniti non
exeant. & est casus papalis. ¶ **Vicesima septima**
de his qui in terris suis imponūt noua pedagia
& est casus papalis per processum qui fit in cu
ria. ¶ **Vicesima octaua** de laicis recipientibus
in curia romana litteras domini pape de manu
alterius q̄ ipsius pape. uel bullatorum: uel nūcii
recipientis de manibus predictorum. & est ca
sus papalis.

Infrascripte concernunt clericos & religiosos
ut plurimum. ¶ **Vicesima nona** de clericis &
religiosis inducentibus ad uouendum: iurādum
uel promittendum. de eligendo apud eos sepul
turam: uel ut iam electam ulterius non immu
tent. & est casus papalis. extra de penis Cupi
entes in clementinis. uide plenius in summa
parte secunda de excō. clericorum & religio
forum. ¶ **Tricesima** de religiosis qui absq̄ licē
tia proprii sacerdotis solemnifarent matrimo
nia. aut ministrarent sacramentum eucaristie:
uel extreme unctionis: uel qui excōmunicatos
a canone preter q̄ in casibus a iure cōcessis: uel
a sententiis per statuta sinodalia uel prouincialia
promulgatis. uel a pena & a culpa quenq̄ ab
soluere presumpserint. & est papalis extra de

privilegi. Religiosi in clementinis. **T**rice-
 sima prima de inquisitoribus hereticorum qui
 odio: gratia: amore: uel lucro contra iustitiam
 & conscientiam omiserint contra quempiam
 procedere: uel ipsam heresim alicui imponerēt
 & q̄ impediāt officium suū. extra de hereticis
 Multorum. **T**rice sima secunda de mendicā-
 tibus professis qui transeūt ad aliquem ordinē
 monachalem. excepto cartusensi. & recipien-
 tibus talem scienter. & est excōmunicatio pa-
 palis per constitutionem Martini factam cō-
 stantie. uide in summa: parte secunda capitulo
 quarto de religiosis. **T**rice sima tertia de cle-
 ricis scienter & sponte cōmunicantibus excō-
 municatis a papa in diuinis. & ē papalis scdm
 Hosti. Ista tamen habet dubiū. **T**rice sima
 quarta de participantibus in crimine propter
 quod aliquis est excōmunicatus aliqua predic-
 tarum excōmunicationum per sedem apostoli-
 cam. **T**rice sima quinta de his qui absoluuntur
 ab huiusmōdi sententiis propter articulum mor-
 tis. qui post si euaserint: non representant se
 q̄ citius possint eis q̄ de iure possunt absoluerē
 uel mittunt pro absolutione quia in eandem
 sententiam incurrunt. extra de sententia excō-
 municationis. Eos. libro sexto.
 Iste sunt excōmunicationes in quibus potest

absolueret diocesanus. **P**rima de uerberanti-
bus clericis & religiosos & moniales. seu man-
gredientibus temerarias seu uolentas. sed leui
iniuria. extra de senten. excommu. Peruenit.
Secunda de his qui utuntur ordinationibus
uel alienationibus a scismaticis factis. extra de
scismaticis. c. primo. **T**ertia de his qui usur-
pant de nouo uacantium ecclesiarum mona-
steriorum & aliorum locorum priorū: custodia
seu guardia. titulum aduocationis uel defen-
sionis: que proprie sunt nomina patronatus.
uel locorum ipsorum uacantium bona occupāt.
uel regalia. id est collectam que fit ratione regis
uel imperatoris seu tributum regi debitum.
Quarta de clericis uel monachis ipsorum
locorum uacantium: qui hoc fieri procurant.
Et hoc cum priori. habetur extra de electione
Generali. libro sexto. **Q**uinta de his qui ab
ecclesiis uel personis ecclesiasticis. per se uel
alium suo nomine uel alieno. pro personis uel
rebus quas non causa negotiationis deferunt
uel deferri faciunt seu transmittunt: exigunt
aliquod pedagium uel guidagium. extra de cē-
sibus. Quamquam. libro sexto. **S**exta de his
qui faciunt statuta contra libertatem ecclesie
& qui scripserint ea. & qui sunt potestates &
consules: rectores & consilarii locorum ubi

124.
dicta statuta seu etiā consuetudines edite sunt
uel seruate: & qui ea seruari fecerint. & qui se-
cundum ea iudicauerint. uel qui in publicam
formam redegerint iudicata. extra de sententia
excommu. Ex eo. uide in summa de dominis .

Septima de rectorib; ciuitatum facientib;
exactiōnes indebitas in clericos uel ecclesias .
si postq̄ fuerint moniti non desistant. extra de
immunitate eccle. Non minus. & capto aduer-
sus consules. **O**ctaua de his qui absolutionē
ab aliqua excommunicatione. uel reuocationem
eius extorquent per uim uel per metum . aut
etiam suspensionis uel interdicti. nec ualet talis
absolutio. sed incurritur noua excomunicatio
extra de his qui absolutionē. libro sexto. **N**o-
na de his q̄ per assassinos id est quosdā infideles
qui ex falsis suis opinionibus de facili mittebāt
ad occidendū christianos. interfici fecerint
uel mandauerint aliquem christianum. etiam si
mors non fuerit subsecuta. Et de receptatori-
bus: defensoribus: & occultatoribus eorum ex-
tra de homicidio. Ne per humani. libro. sexto .

Decima de potestatibus: capitaneis: rectori-
bus: consulibus: iudicibus: & cōsiliariis: & aliis
officialibus: qui statuta faciunt : scribunt : uel
dictant. per que quis compellatur soluere usū-
ras: uel solutas non repetere. extra de usuris .

Undecima de his qui iudicant scdm statuta ipsa predicta. & qui habent super hoc potestatem. nisi statuta ipsa deleuerint: aut si ea presumpserint obseruare. extra. de usuris. Ex graui. in clementinis. **D**uodecima de his q̄ occasione sententie excōmunicationis: suspensionis: uel interdicti late. dant licentiam grauiandi eos qui tulerunt eam: uel suos in personis uel rebus. Hic tamen casus est ep̄alis usq̄ ad duos menses ab incurSIONe sententie. exinde papalis. extra de sen. excommu. Quicumq̄ li. sex.

Tredecima de his qui concedūt repressalias contra personas ecclesiasticas specialiter uel generaliter. extra de iniu. & dam. da. Et si pignorantes. libro sexto. **Q**uatuordecima de rectoribus secularibus uel quibuscunq̄ officialibus eorū. qui cognoscerent de crimine heresis: aut captos liberarent: uel diocesanorum. uel inquisitorum officium impedirēt. extra. de hereticis. Ut inquisitionis. **Q**uīdecima de his qui scienter contra hunc matrimonia in gradibus cōsanguinitatis uel affinitatis. prohibitis. uel contrahentes cum monialibus professis. extra de cōsanguinitate & affinitate. i clem̄tinis.

Sedecima de dominis temporalibus qui subditis interdicut ne prelati uel personis ecclesiasticis quicq̄ uendant. uel emanent ab eis uel

ipsis bladum molant:coquant: panem & alia
 huiusmodi obsequia cohibere presummant ex
 tra de senten. excōmu. Eos. **D**ecimaseptima
 de his qui impediunt quin coram iudicibus ec
 clesiasticis delegatis ul' ordinariis i causis que
 ad eos pertinent illi qui conqueruntur: iustitiā
 possint obtinere. extra de imunitate ecclesia
 rum. **Q**uamq̃. libro sexto. **D**ecimaoctaua de
 his qui compellunt impetratores litterarū uel
 alias recurrentes ad forum ecclesiasticum in
 causis que de iure uel antiqua consuetudine ad
 ipsum pertinent ad desistendum. uel litigandū
 de eis in foro seculari: grauando iudices eccle
 siasticos: uel impetrantes uel litigantes seu liti
 gare uolentes coram eis: uel grauando propin
 quos ipsorum. uel capiendo res uel ecclesias
 talium uel quocumq; alio modo. **I**bidē. **D**e
 cimanea de his qui dant auxilium: consilium
 uel fauorem ad perdicta contenta in duobus
 capitulis. scilicet immediate precedentibus. **I**bi
 dem. **V**icesima de his qui prelatos uel capi
 tula: seu alias personas ecclesiasticas cōpellūt
 ad submitendum laicis: uel alienandum bona
 immobilia seu iurā ecclesiarum. **E**t similiter
 laici qui usurpant sibi de illicitis huiusmodi.
 Et hoc si non desistunt postquam fuerint
 admoniti: extra: de rebus non alie. Hoc con

sultissimo. libro sexto. **V**icesima prima de his
qui fingunt fraudulenter aliquam causam per
quam aliquis iudex mittat ad aliquam mulierē
pro testimonio. extra de iudiciis Mulieres. li.
bro sexto. **V**icesima secunda de his qui uo-
cantur ad dirigendas moniales in electionib9.
nisi abstineant ab his per que possent in eis dis-
cordia oriri uel nutriri. extra de electione. In-
dignitatibus. **V**icesima tertia de his qui pro-
curāt q̄ conseruatores dati se intromittant de
his que non licet id est de aliis q̄ de manifestis
iniuriis. id est uiolentiis. extra de off. Distitui-
mus. libro sexto. **V**icesima quarta de his q̄
grauant clericos: uel alias personas ecclesiasticas
ad quas spectat electio p̄ eo q̄ rogati seu
alias inducti. eum pro quo rogabantur seu in-
ducebantur eligere noluerunt. uel consanguini-
neos eorum: aut ipsos ecclesiasticos seu loca.
beneficiis seu aliis bonis spoliando. seu alias in-
iuste prosequendo. extra de electione. Sciant
cuncti. libro sexto. **V**icesima quinta de his
qui loquuntur secrete: uel mittunt scripturam:
uel nūcium alicui cardinali: quādo sunt inclusi
ocasiōe electionis pape. extra. de elec. Vbi pe-
riculum li. sexto. **V**icesima sexta de dñis: rec-
torib9: & officialib9. q̄ iminēte dicta electiōe
n̄ seruarēt ip̄am cōstitutionē. ubi piculū. li. vi.

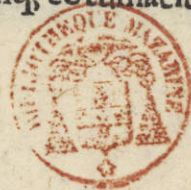

128

Vicesima septima de electionibus regimini
urbis Rome & de electis & fautoribus qui fe
cerint contra constitutionem super hoc factam.
de elec. Fundamenta. **V**icesima octava de ma
gistris uel scolaribus tractantibus cum aliquo
ciue Bononiensi de conductione hospitiu irregu
laris inquilinis. nisi tempus conductionis fue
rit elapsum. extra de locati. Ex r̄scripto. **V**i
cesimanona de doctoribus seu magistris qui sci
enter illos religiosos qui dimiserunt habitum:
docent leges uel physicam. extra. ne clerici. Ve
periculosa libro sexto. Tricesima de dominis
uel rectoribus temporalibus. qui non fecerint
obseruari ea que statuuntur contra insecutores
cardinalium. seu alicuius de familia ipsorum uel
pape. extra de penis. Felicis. libro sex. **T**ri
cesima prima de his qui impediunt uisitatores
monialium uel canonicorum. si moniti non de
stiterint. ut de statu monac. Attendentes in
clementinis. **T**ricesima secunda de impugna
tibus litteras pape ante in coronationem eius
in extrauaganti Benedicti. xiii. **T**ricesima
tertia de quibusdam mulieribus que bigine uulga
riter dicuntur: & de religiosis fouentibus eas in
illo statu. erant iste certum habitum habentes
nulli obedientiam promittentes: nec renunciantes
antes propriis: nec regulam habentes. licet

quibusdam religiosis specialiter adhererent. extra
de hereticis. Ad nostram. Nec intelliguntur
sub hoc nomine ille que etiam bighine uel ues
tite dicuntur de penitentia beati Dominici: ut
patet in declaratiōe. Io. an. & idem uidetur de
tertio ordine beati Francisci. Ideo ex illa cle
mentina uidentur dici bighine in illa excom
municatione que habent illos errores ibi po
sitos. qui cum sapiant heresim: esset hoc for
te casus papalis. ¶ Tricesima quarta de his qui
absoluti ab excōmunicatione propter mortis
articulum. uel aliquod impedimentum non re
presentant se quātius commode possint eis a
quibus debebāt absolui. quia reincident in ean
dem sententiam. extra de senten. excōmuni.
Eos. ¶ Tricesima quinta de his qui absoluunt
a sede apostolica: uel legatis & iniungitur eis
quod se representent ordinariis: uel aliis. susceptu
ri penitentiam. & iniuriam passis satisfacturi
seu eis quibus obligati sunt. si hoc non faciunt
cum primum commode poterint. reincident in
eandem sententiam. ut in dicto capitulo. Eos
¶ Tricesima sexta de participatibus cū excō
municato in crimine propter quod est excom
municatus dando ei consilium: auxilium uel fa
uorem. extra. de senten. excō. Si concubine
Tricesima septia. quicunq; cōtumaciter asserit

romanam ecclesiam non esse caput omnium
ecclesiarum. nec ei tanq̄ capiti obediendum.
distinctione decimanona. Nulli phas.

Infrascripte excōdicatōes dēcernūt clericos re-
ligiosos. **T**ricesima octaua de illis qui in ci-
miteriis sepeliunt corpora tēpore interdicti.
in casibus non concessis. extra de sepul. Eis
clementinis. **T**ricesima nona de illis qui ex-
cōmunicatos publice. aut nominatim interdic-
tos: uel usurarios manifestos scienter sepeliunt
ut in supra dicto capitulo. Eis in clementinis.

Quadragesima de clericis qui manifestis u-
surariis ad exercendum fenus domos locant.
uel alio titulo concedunt. extra de usuris. Usu-
rarum. **Q**uadragesima prima de eo qui nō
electus a duabus partib9 cardinalium: gerit se
pro papa. extra de electione. Licet. **Q**uadra-
gesima secunda de monachis & canonicis re-
gularibus: archidiaconis: prepositis: plebanis:
cantoribus: etiam aliis clericis personatum ha-
bentibus. aut etiam quibuscunq; presbiteris q̄
audiunt leges uel phisicam. extra. ne clerici
uel monachi. Non magno opere.

Iste concernunt solos religiosos.

Quadragesima tertia de clericis in sacris cō-
stitutis qui contrahunt matrimonium de fac-
to. extra de consanguinitate & affi. Eos ī cle.

Quadragesima quarta de religiosis qui temere ubicūq; habitum sue religionis dimittūt extra .ne clerici uel monachi . Vt ī religiosis libro sexto. **Q**uadragesima quinta de religiosis qui accedūt ad studia . nisi a suo prelato cū consilio maioris partis conuentus: sibi licētia sit concessa in capitulo . ut supra. **Q**uadragesima sexta de religiosis qui decimas ecclesiis debitas sibi appropriant uel usurpant . siue qui nō permittūt solui ecclesiis decimas de animalib; familiarum & pastorum suorum . uel aliorum immiscentium ipsa animalia gregibus eorum . & cetera . tales si non habent administratiōes & beneficia . sunt excōmunicati . si habēt: sunt suspensi . nisi requisiti desiterint infra mensem . extra de decimis . Religiosi. **Q**uadragesima septima de monachis uel canonicis rēgularib; qui non habent administratiōē . & ad curias principum sine licētia prelatorum suorum se conferunt: ut damnum aliquod inferant suis p̄latis: aut monasteriis . extra de statu mona. Ne in agro . in clemētinis. **Q**uadragesima octaua de monachis qui infra septa monasterii sine licētia tenent arma . ut in dicto capitulo . Ne ī agro. **Q**uadragesima nona de religiosis uel monialibus professis contrahentibus matrimoniu de facto . extra de consang. & affi. Eos ī cle.

Quinquagesima de inquisitoribus hereticorū
 qui pretextu officii inquisitionis quibusuis mōis
 illicite pecuniā extorquent. uel scienter bona
 ecclesiarū fisco ecclesie applicant. nec possunt
 absolui nisi quibus extorserint plene satisfecerint
 de pecunia. de hereticis Nolētes ī clemētis.
 Quinquagesima prima de religiosis qui
 non seruant interdictū qđ seruat matrix eccle
 sia qui. sunt excōmunicati. extra de sen. excōi.
 Ex frequētib9. in clemētis. nisi priuilegiati.
 Quinquagesima secunda. de religiosis qui cō
 fitentibus sibi non faciunt cōscientiā scienter
 de decimis soluendis. tales ab officio predica
 tionis sunt suspensi. nisi prius si commode pote
 rint ipsis sibi confessis conscientiam fecerint.
 extra de penis. Cupiētes ī clemētis. Quin
 quagesima tertia de religiosis qui dicūt aliqua
 uerba ut retrahant audientes a solutione decim
 arum. ut in supradicto. c. Cupientes. Quin
 quagesima quarta de religiosis mendicantibus
 qui domos ad habitandū. uel loca de nouo re
 cipiunt. aut recepta mutant: uel alienant absq̄
 licentia spetiali pape extra. de exces. prela. c. i.
 libro sexto. Quinquagesima quinta de fratrib9
 minorib9 q̄ tpe interdicti recipiūt ad diuina
 frēs uel sorores de tertio ordie beati Frāncisci.
 extra de sen. excōmuni. Cum ex eo. Quinquā

gesimasexta. de his qui ingrediuntur monasteria
monialium ordinis predicatorum extra casu ne-
cessarios qui declarantur in constitutionibus
suis. puta ad dandum sacramenta infirmis. ad me-
dendum eis. ad reparandum edificia & huiusmodi
non habita licentia a papa. uel a magistro or-
dinis. tales sunt excommunicati. & absolutio hu-
iusmodi reseruatur pape. uel magistro ordinis
uel illi cui ab aliquo predictorum fuerit com-
missum. ut patet in bulla cuius transumptum
uidi. **Q**uinquagesima^{septima} quinta de his qui ingre-
diuntur monasteria monialium ordinis mino-
rum. extra casus concessos in constitutionibus
suis. sine licentia pape uel ministri generalis. q
excommunicationem incurrunt & absolutio hu-
iusmodi diocesis reseruatur. **I**tem nota q
in excommunicationibus que fiunt ab homine
seu a iudice regulariter non potest quis absolui
nisi a suo excommunicatore uel ab habente ple-
nam auctoritatem & iurisdictionem super eum
a superiori suo. nisi in articulo mortis. **N**ota
q extra de usuris. c. Ex graui. in clementinis
ponuntur sex excommunicationes contra potes-
tates: capitaneos: rectores: iudices: cancellarios:
& consules fauentes usuris. **P**rima est si statu-
tum de cetero facere: scribere: uel dictare pre-
sumpserint q usure ab usurariis exigi possint

Secunda si ad soluendū usuras debitores cō-
 pellūt. **T**ertia si q̄s iudex p̄sūperit iudicār
 q̄ usurariis soluāt usure. **Q**uarta si quis de
 p̄dictis operā dederit q̄ usure solute nō repe-
 tant. **Q**uinto si statuta acteng dedita ī usu-
 rarū fauorē nō deleuerit de libris cōmunitatū.
Sexta si ip̄a statuta seu cōsuetudines effec-
 tū usurarū habētes p̄sumperit obseruār. Et
 nota q̄ sc̄dm fr̄em Bernardinū ī tractatu de
 usuris. om̄s teles p̄dicti tenēt ad restitutionē:
 sicut & ipsi usurarii. quia prestāt causam effi-
 cientem usurarum.

Nescio quo plausu: ni q̄ superbiant ausu.
 Multi doctorū conscripta sepe bonorum.
 Ap. uel de positis suis: sub nomine: dictis
 Sic temerant plane: doctoris nomen. inane
 Hec antonina. simplex ex lege diuina
 Non syncopata. sed nec epenthesi data
 Studio correctā diligenti sepeq̄ lectā
 Per Celestinum nomine. sed re puluerinum
 Sancto in Eusebio degentem cenobio
 Qui me scribebat. Ge. lauer nomē habebāt:
 Rome uersatus tunc. sed Herbioli natus.
 Anno milleno quater. C. sep. q̄ deno
 Bis uno iuncto sed. mense sub februo.
 Sub quarto Sixto pontifice zeraphico.

1472.

1477

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

